

Η ΔΟΞΑ ΤΩΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩΝ

Είμ' ὁ Λαγίδης, βασιλεύς. Ὁ κάτοχος τελείως
(μὲ τὴν ἰσχύ μου καὶ τὸν πλοῦτο μου) τῆς ἡδονῆς.
Ἡ Μακεδών, ἢ βάρβαρος δὲν βρίσκεται κανεὶς
ἴσος μου, ἢ νὰ μὲ πλησιάζει καν. Εἶναι γελοῖος
ὁ Σελευκίδης μὲ τὴν ἀγοραία του τρυφή.
Ἄν ὅμως σεῖς ἄλλα ζητεῖτε, ἴδου καὶ αὐτὰ σαφῆ.
Ἡ πόλις ἢ διδάσκαλος, ἢ πανελλήνια κορυφή,
εἰς κάθε λόγο, εἰς κάθε τέχνη ἢ πρὸ σοφῆ.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Ποτάμι τρέχει ἢ Ἀγάπη καὶ ὅσο τρέχει
 Πληθαίνει καὶ στ' ὀλόγλυκό της ρέμα
 Δείχνει τῆς εὐτυχίας τὸ οὐράνιο ψέμα
 Καὶ ὁ δρόμος της, θαρρεῖ, σομὸ δὲν ἔχει·
 Μὰ μπροστά της χωρὶς νὰ τὸ παντέχη
 Τοῦ πόνου ἢ πικροθάλασσα στὸ βλέμμα
 Ἀπλόνεται γεμάτη δάκρυα κ' αἷμα
 Καὶ τὰ πάντα ρουφάει τὰ πάντα βρέχει.
 Χρυσομίαννα, ἔμαράθησαν τὰ φύλλα
 Καὶ χειμῶνας πλακόνει σὲ θωράω
 Κατάματα μὲ τρόμου ἀνατριχίλα·
 Καὶ σέναν' ἀλαφιάζεται τὸ πρᾶο
 Ἄρρωστο ἀνάβλεμμά σου, σὰ νὰ ἐρώτα
 Θὰ χροῦμε ἄλλην ἄνοιξη, σὰν πρῶτα;

1893

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΥΛΛΑΣ

Στὴν κορφὴ τῆς ζωῆς, ὅπου ροδίζει
 Τῆς Λεφτεριάς ἀμόλευτος ἀγέρας
 Καὶ σὰν ἦχος ἀθάνατης φλογέρας
 Ἡ ποίηση, ἀηδὸν θεῖο, καλοκαρδίζει,
 Ἄσκασες διαμαντένιο μετερίζι
 Καὶ στὴ μέση, ὁμορφιάς θάμα καὶ τέρας,
 Ναὸ τῆς Μεγαλόψυχης Μητέρας
 Ἐστησες ποῦ σὰν ἥλιος πορφυρίζει.
 Ποτὲ στ' ἀραχνιασμένο βάρανθ', ὅπου,
 Μὲς τὴ μούχλα καὶ μὲς τὴ φαρμακίλα,
 Ὅχιες κλωσσούν οἱ κάκητες τ' ἀθρώπου,
 Ποτὲ δὲν ἐκατέβηκες καὶ ἐκύλα
 Ἡ φωνὴ σου βροντὴ κ' ἔκαιε σὰ φλόγα
 Τοὺς πονηροὺς—μὰ τοὺς καλοὺς εὐλόγα.

ΟΧΤ. 96

M.

Ἦρα! σημαίνουν νυχτικὲς οἱ ἀκολουθίες
 Πέρα' σαλεύουν στοιχειωμένες οἱ ἐρημίες.
 Γοργοδιάβατοι οἱ ἴσκιοι, ἀσπροντυμένοι,
 στὰ λαγκάδια καὶ στὰ δάση· καὶ διαβαίνουνε
 πρὸς τοὺς ἥσυχους μικροὺς ναοὺς ποῦ ψέλνουνε
 τὶς κρυφολειτουργίες, ἀργὰ, οἱ ἱερωμένοι.

ΩΡΕΣ

Πύρινα γράμματα γράφουν οἱ ὄρες
 σκυφτὲς τοῦ καιροῦ τὶς μακρὲς λειτουργίες·
 στὶς γυριστὲς τοῦ ναοῦ καμάρες,
 οἱ ὄρες βουβές.
 Στοχαστικὲς θωροῦν οἱ εἰκόνες
 τὶς μακρὲς τῶν ὥρῶν προσευκὲς.
 Φεύγουνε, σβύνουνε, λυώνουν' αἰῶνες·
 πύρινα γράμματα γράφουν οἱ ὄρες
 σὲ μυστικὲς περγαμηνές.

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

M. ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

ΤΟ ΞΕΧΡΕΩΜΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΜΕ ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟ
 ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ

Στ' ἀφάνταστα βάρηνα κάποιου δάσου, σὲ παράμερη γωνιά τὸ
 καλύβι τοῦ Πλούμου.

Μέσ' τὸ ξωμάχι, ποῦ ὁ λύχνος τρέμουλα καὶ θαμπὰ φωτάει, ἡ
 Παγώνα ἀκουμπισμένη στὸν τοῖχο τοῦ παραγωνιοῦ, κοιτάζει ν' ἀργο-
 πεθαίνει ἢ φωτιά. Πότε πότε βάζει τ' αὐτὴ ν' ἀφουγκραστῆ τὸν ἐρ-
 χομὸ τ' ἀντρός της καὶ φτάνει της ὁ σεισμικὸς ὁ χαλασμός, ποῦ οἱ
 δυνατοὶ ἀνέμοι κρατοῦνε μὲ τὸ δάσο.

Στάσιμο.

«Ἀπέκασα πῶς μιλήματα γιομίζαν τὸν ἄερα... μὰ λάθημα!».

Ξετάφωσε.

Στάσιμο.

Κάποιο κοίτσουρο, ποῦ ἀνασειόστη στή γωνιά, σφύρισε κ' ἔπεσε ἀφοῦ ἐσπιθοβόλησε στή χόβολη. Ξαφνιάστηκε. «Δειλιάζει ἡ ψυχὴ μου στ' ἀκραχτα τὰ μεσάνυχτα» μουρμούρησε καὶ τὸ μίλημα τῆς φάνηκε ἄγριο ἔτσι πῶς χύθηκε στή μονιά της στῆς νύχτας τῆ βουβαμάρα, ποῦ κόπηκε τὸ αἷμα της. Κ' ἔγειρε στὰ γόνατα, ὡσὰν σὲ δέησι, καὶ βούλιαξε στὸ μάντευμα τὸ θλιβερό, ποῦ ἔκρουσε τὰ λογικά της καὶ ποῦ κουβέντα μυστικὴ ἔμιλα της.

Σιγά, σιγά ἀποκοιμείται.

«Λιά!» σώνει μουδιασμένα κι ἀνατινάζεται μὲ μιᾶς. Τρικνιάζει τὰ φρένα της στὸ ἄγριο ὄνειρο, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ ξεδιαλύνη καὶ πιάνεται τῆς ἡ φωνὴ στὸ λάρυγγα καὶ περεχᾶ τῆς τὸ κορμὶ κρύος ἰδρώς. Κ' ὕστερα, ὡσὰν ἐπῆρε κατάβαθη καὶ δυνατὴ προσπάθεια· «Ἡ χάρι σου νὰ μᾶς φυλά!» μουρμούρησε κι ἀναστενάζε βαθνὰ καὶ σήκωσε τὰ μάτια δεητικὰ στὸ κόνισμα κ' ἔκανε τὸ σταυρὸ της.

Χτυπᾶνε τῆ θύρα σιγανὰ. Ἡ Παγώνα στέκεται κι ἀκρουμαίνεται ἀλαφριασμένη. Ξαναχτυπᾶνε. Πάει κι ἀνοίγει. Μπαίνει ὁ Λιάς, ὁ ἄντρας τῆς. Ἄγριος. Πετᾶ τῆ λιγδωμένη κάπα του σὲ μιὰ γωνιά καὶ φάνηκε του ἡ λυγερὴ κορμοστασιά. «Κάλησπέρα τῆς ἄμοιρης», ἔμιλησε ἀργά, βαθνὰ σὰ σὲ ὄνειρο καὶ ζύγωσε τὴν πυρά.

Παγώνα. «Ἡ κορμοστασιά σου θὰ μᾶς καταχωνιάση ἀπόψε», τοῦ εἶπε σιγαλὰ μ' ἀποσταμένη τῆ φωνὴ κ' ἔκατσε σὲ θέσι τῆς.

Κ' ὁ Λιάς ἔμιλησε σὰν ξεχασμένος τώρα.

«Ναῖσκε, σὺ θέμελα θὰ μᾶς καταχωνιάση ἀπόψε!...» «Φουντώνει μου ἡ κατάρα καὶ ριγᾶει μου ἡ ψυχὴ. . . . Μανιάζει ἡ ἀθέμελη ἀνεμοζάλη. . . . Σηκώθηκε κ' ἔκανε λίγα βήματα. Σὰ φτάνει μπροστὰ σὲ τὴ θύρα κι ἀκούει τῆ δασικὴ βουή· «Λὲς καὶ τραγουδαίει ἡ Αἰωνιότη στὸ Χάος, τὸ ξεχρόωμα!...» εἶπε πάλι κ' ὕστερα πρόστεσε τρανταγμένος· «Ἐνῶ ἐγὼ στὸ πηγᾶδι τῆς ζῶλης τῆς Μοίρας τους τὸ σκαρὶ ἀποξητοῦσα!...» καὶ χρονομιῶντας ἀπελπισμένα βογκᾶει κολασμένα· «Στοὺς πέντε αἰθέρεις!».

Ἄστραψε τ' ὄνειρο ξανὰ στὸ θολωμένο τῆς Παγώνας νοῦ, τί γύρισε καὶ τὸν εἶδε κ' ἐθλιβότουν ἡ ψυχὴ τῆς πῶς ἔφευγεν ἀργοπερπάτητος κ' ἔστεκε καὶ τῆς μιλοῦσε· «Τί κοίματα ἔχω δὲ νογᾶω...» «Καταραμένη νύχτα!...» «Σκούζανε τὰ κοράκια στὰ μονοπάτια, ποῦ περπάταγα κ' ἡ λαγκαδιὰ ἀντιλαλοῦσε τὸ κλάμα τους τὸ κομ-

ματιαστό...» «Καὶ φαντάστηκα τὸ Θεϊκὸ νὰ μ' ἀκλουθᾶ καὶ νὰ μοῦ κρᾶξῃ βορκολιασμένα»· «Κολασμένο!...».

Στάσιμο.

«Σκύψε κι ἀφοργκράσου τὸ λόγο ποῦ θὰ σοῦ κρένω κι ἄς φτάνει σου ἀπ' τὰ κατάβαθα τοῦ Κατώκοσμου σὰ μοιρολόγι θλιβερό...» Κάθησε. «Στὸ στάλος πίσω ἀπὸ κάποιον ἔλατο πῆρα τὸ ἄγριο μυστικὸ!...» «Ζύγα νὰ δῆς τὸ ἄκουσμα, Γυναῖκα!...» «Αὐτοῦ ποῦ παραμόνευα στὸν γκρεμνὸ τοὺς κλέφτες, ἀγροίκησα τὸν Λάμπρο νὰ λήη τοῦ Μαλέα: Ἔτσ' εἶναι το! Αὐτοῦ ποῦ διάβαινα τὴ ροῦγα, μιὰ νύχτα σκοτεινὴ, εἶδα νὰ βγαίνη κάποιον ἀπὸ τὸ πύργο τοῦ Πλούμου μὲ προφυλάξι. Στὸ βιαστικὸ του πέρασμα σὲ στράτα, τὸν ἀνεγνώρισα. . . . ὁ Δικαῖος, κάτου ἀπὸ τὴν κάπα του ἔφερε κάποιον παιδί!... Τ' ἀπέκασα ἀτὸς μου, Μαλέα, πῶς ἔσκουζε καὶ κείνος πῶς ἐβλαστήμα το!... Δὲν τὸν κατέδωκα!... Βλέπεις ξαδέρφια!... τὸ αἷμα νερὸ δὲ γίνεται τὸ λέει κ' ὁ λόγος!...»

Στάσιμο.

«Τὸ αἷμα τοῦ ἀδερφοῦ του, ποῦ σκότωσαν τοῦ Πλούμου κάποιον ξαδέρφια μακρυνά, ἦλθε καὶ πῆρε ὁ Δικαῖος, ξεκάνοντας μὲ μπαμπεσιὰ στὸν Πύργο τὸ Γέρο Πλούμο!... Τοῦ ἀφαίρεσε καὶ τὸ στερνὸ του γόνου, τὸ παιδί!... καὶ τ' ἄφηκε τὸ θηλυκὸ πεντάρφανα!...»

Στάσιμο.

«Διάβηκαν χρόνια καὶ χρόνια ἀπὸ τότε. Τίποτε δὲ μαθεύτη. . . Τώρα στερνὰ ὁ Δικαῖος στεφάνωσε τὸ γιό του καὶ τοῦ ἔδωκε γυναῖκα τοῦ Πλούμου τὴ θυγατέρα!... Τί ἐβουλήθη ὁ Ἰούδας!... Ξεδικήθηκε. . . . Τ' ἀδέρφια, ποῦ χώρισε μορούδια, τὰ ἔσμιξε ἀντρόγενο!...»

«Αὐτὰ ἀλλάξανε καὶ χάθηκαν μὲ τὰ ζᾶ τους κατὰ τὴν πέρα λαγκαδιὰ!... Κ' ἡ Παγώνα ποῦ στὰ μάτια τῆς βασίλειψε ἀτέλειωτο ἕνα κλάμα, γιομάτη συντριβὴ, τί τῆς ἐφαρμάκωνε τὰ σπλάγγνα τῆς αὐτῆ ἡ κουβέντα, χτυπᾶ τὰ χέρια τῆς στὰ στήθια, κ' ἐπέταξε τὸ καλμικερὶ τῆς ἀπ' τὸ κεφάλι κ' εἶπε μοιρολογητὰ· «Μὲ βάρεσες, Θέ μου!...»

Στάσιμο.

Κ' ἔμιλα· «Συφορά!...» «Σβύσε τὸ λῆγος. . . καὶ μίλα με σιγαλὰ σὲ σκοτεινιά. . . μὴ μᾶς γροικίση ἡ Νύχτα καὶ σκιαχτῆ!... Τ' ἄκουσες!... στάσου!...» Ἄκρουμαίνεται. «Στενάξει τὸ ξύλο!...» «Γροικᾶς το;...» καὶ κείνος καθὼς πῆγαινε νὰ τῆς μιλήσῃ· «Σώπα!...» καὶ τοῦ πῆρε τὸ χέρι σὰν φοβισμένη καὶ τὸν ἔσυρε σιμὰ τῆς. «Τρέξουνε τὰ κοίματα!... καὶ τὸ καντῆλι θὰ ἐσβύστη!... Τήραξε!... τρέμει ἡ ψυχὴ μου!... ὦχ! Παναγιὰ μου!... ἐβούλιαξα ἡ μαύρη!...»

Ἄγωνία.

Λιάς. «Μᾶς βάρεσε ἡ θεϊκὰ κατάρρα, Παγώνα!... Τὸ κρῖμα, ποῦ σοῦ παράδωκα τώρα τ' ἀντιλαλαίει κ' ὁ τόπος!... Ἔτσι πῶς διάβαινα ἀργοπερπάτητος τ' ἀπόγιομα στή ροῦγα ἀγροίκησης ὁ νιόγαμπος; νὰ λένε κάποιοι μαζί ὅσο ποῦ κάπου ἓνα παιδί—ὁ κολασμένος!... φώναξε· — π' ἐστεφανώθη τὴν ἀδερφή του! τ' ἀπολόγηθη κάποιο ἄλλο.» Σταμάτησε. Βαρὺ ἀναστενάγματα τὰ στήθια του τρικυμίζαν. «Παγώνα!... δὲν εἶμαι τοῦ Δικαίου γιός... εἶμαι τοῦ Πλούμου!...» λέει τῆς ξερὰ καὶ μὲ φωνὴ βαθυά.

Ἡ Παγώνα ἀποκάνει καὶ ἀπαραιτήται.

Ἄγωνία.

Κούφιοι βόγγοι ἀκούονται. Στὴ σκέψη τοῦ Λιά ἡ ἐκδίκηση ὀργώνει αὐλάκια. Σηκώνεται καὶ περπατάει ἀνήσυχτα. Ἡ λύσσα τὸν ἀμπαχνεύει. Σιμώνει καὶ ἀνοίγει τὴ θύρα καὶ στέκεται ἄβουλος.

Ἄγωνία.

Ἡ Παγώνα λίγο λίγο συνεφέρνεται. Ἀνοίγει τὰ πλάνα μάτια τῆς καὶ σὰν ἀπὸ ὄνειρο βαθὺ σώνει τῆς τὸ μίλημα μὲ θρόισμα ἄγριο μοιρολογιοῦ νὰ πέφτῃ· «Μὴν ἢ Ζωὴ σὲ παραμύθια;...» «Τί μοῦ ἔγραφε ἡ Μοῖρα μου!...» «Καὶ τὸνειρο!...» «Ξεδιαλύθη!...» κλάμματα πνιχτά.

Ὁ Λιάς ἀναστενάξει.

Στάσιμο.

Ὁ Λιάς παραμιλοῦσε σὰ σὲ ὄνειρο· «Ἐγὼ Χάρος! καὶ ἄνασσα θρηῖνο! ἀποσπερνὰ στὴν πολυκρέατη Γενιά!... ἐστόμωσα στὸ πύσσιμο τοῦ αἱμάτου τῆς!... καὶ καταχώνιασά τῆς τ' ἀχνάρια βαθυά στὰ Τάρταρα παντοτεινὰ... νὰ μὴν τὰ δῆ ὁ Ἥλιος!... Ἐσχρέωσα... καὶ μὲ τὸ διάφορο!... καὶ τί! καὶ κούνησε τὸ κεφάλι θλιβερά.

Στάσιμο.

«Νύχτα!... Καταραμένη Νύχτα!... μοῦ κάθεσαι βραχνᾶς ἐδῶ!...» καὶ βάρεσε τὰ ὀγκωμένα στήθια του. Ἡ Παγώνα ἀνασηκώθη. Ἀντιάζεται τὸν ἀδερφό τῆς, ὅπου κρένει καὶ κάνει του· «Μάδα τὰ στέφανα, ἀδερφέ, καὶ τ' ἀποφάγια τους σκόρπισε στοὺς ἀνέμους!...»

Λιάς. «Τὴν κατάρρα γροικᾶς!...»

Ἡ Παγώνα μ' ἀδιήγητο θρηῖνο ἔφερε τριγύρω τὸ βλέμμα κ' ἔφηνε ἀργοπερπάτητη πρὸς τὸν γκρεμό· «Σκάφτει ὁ Χάρος, διακονεύει τοὺς σταυρούς!...»

Ξέφυγο τὸ μίλημα τῆς ἀκούεται στὴν ἀντάρα· «... Πορεύομαι στ' ἀγύριστα!... ἀχνάρια νὰ μὴν ἀφήσω τῆς κολασμένης μου Γενιάς!...»

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ συμβολισμοὶ τῶν παλαιῶν χρόνων δὲν εἶνε διατεθειμένοι νὰ παραδώσουν σ' ὅλο τὸν κόσμο τὰ μυστικά τους. Μόλις τοὺς ἐγγίξει ἓνα βέβηλο χέρι προσβάλλονται, γιὰ τὴν πρόκειται νὰ γίνουν φανεροί. Ἀντιστέκονται σ' ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ τοὺς ξεθάψουν, προσπαθοῦν νὰ μὴ χάσουν τὴν ἐξιδανικευμένη μορφὴ ποὺ τοὺς ἐχάρισεν ὁ χρόνος καὶ νὰ ὑλικτοποιηθοῦν, νὰ γίνουν ἀπτοί, νὰ μᾶς ζυγώσουν. Εἶνε τρομερὸς αὐτὸς ὁ ἀγῶνας μεταξὺ τῆς ἀπελπιστικῆς ἀντίστασης τοῦ συμβόλου ποὺ εἶνε φευγαλεῖο στὰ μάκρη τῶν αἰώνων ποὺ ἔζησαν, καὶ τοῦ τεχνίτη ποὺ ἀγωνίζεται νὰ τὰ φανερώσει στὸν κόσμο. Ὑπάρχουνε στιγμὲς ὅπου καὶ ὁ ὑπομονετικώτερος καλλιτέχνης ληποφυγεῖ, ἀλλὰ ὑπάρχουνε καὶ στιγμὲς χαρᾶς, τὴ χαρὰ ποὺ αἰσθάνεται ὁ νικητὴς καὶ εἶνε τόσο ζωηρότερη ὅσο περισσότερες ἦταν οἱ δυσκολίες. Πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς δυνατὸς δραματιστὴς, χαμένος μέσα στὶς μυστηριώδεις συμφωνίες τοῦ ὄνειρου γιὰ νὰ ζωντανέψει τὶς ἀλαργινὲς σκηνὲς τῶν πραγμάτων καὶ τῶν κινήσεων ποὺ μόλις ξεδιαλύονται μέσα στὶς ὀμίχλες τῶν περασμένων.

Ὁ Edouard Schuré στὸ βιβλίον του «Les Grands Initiés» κατορθώνει μὲ τὸ φλογερότερο λυρισμὸ νὰ ἀναπαραστήσει τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ τ' ἀρχαῖα σύμβολα. Μὲ τόση ἀγάπη ἀσχολεῖται σ' αὐτὴ τὴν ἐργασία ποὺ, ἰδιαιτέρως, στὸ Τρίτον Βιβλίον ποὺ ἐπιγράφει «Ἐρμῆς» μᾶς δίνει μιὰ τόσο δυνατὴ εἰκόνα τῶν Αἰγυπτιακῶν Μυστηρίων, ποὺ ὕστερ' ἀπὸ τὸ διάβασμα θαρροῦμε ὅτι ἐξήσαμε ὅλες τὶς δοκιμασίες τοῦ κατηχομένου, ὅτι εἴμεθα ἐμεῖς ποὺ περάσαμε ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ καταγώγια, ἀπ' ὅλες τὶς φλόγες καὶ τὶς δοκιμασίες, ὡς τὸν πρόσκαιρο θάνατο, στὸν τάφο ποὺ ἦταν στὴ βίαση τῆς μεγάλης πυραμίδας.

Κ' ἔτσι ἀπὸ τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα ἡ δυνατὴ ἐνόραση τοῦ συγγραφέα μᾶς ἀφίνει νὰ ἰδοῦμε μὲ τὸν οὐρανὸν τὰ σκοτεινὰ σύμβολα τῶν χρόνων ποὺ σβύστηκαν στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων.

Μὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἔνωσαν τὸ μεγαλοπρεπὲ συμβολισμὸ μὲ τὴν ἀκέραια καὶ λυρικὴ ζωὴ τῶν ἀρχαίων λαῶν εἶνε ὁ Φλωμπέρ στὸ περίφημο ρομάντο του «Σαλαμπὸ» καὶ ὁ Villiers de l'Isle-Adam στὴν Ἄκεντυσσερία. Μὲ αὐτὸ τὸ βιβλίον τοῦ ὁ Villiers δὲν μᾶς ἀφίνει στὰ ψυχικὰ σκοτάδια, στοὺς πέπλους αὐτοῦ τῆς Ἰσιδας ποὺ πιέζουν τὴ σημερινὴ ψυχὴ μας, ὅπου μᾶς βυθίζουν οἱ μελέτες τοῦ Schuré. Μᾶς δείχνει μιὰ ζωὴ πλατειά, πλατύτατη, ὀραία, γεμάτη μὲ τὸ λαμπρὸ ἐκεῖνο ἀνατολίτικο φῶς ποὺ ἀξίζει ὅλα τὰ πλοῦτη τῆς γῆς, μὲ τὴ μεγάλη χαρὰ καὶ τὴ βαθεῖα μελαγχολία, τοὺς πολέμους, τὶς πλεκτάνες, τοὺς φόβους καὶ τὶς ἀπολαύσεις τῆς καὶ μόλις προχωρήσουμε φτάνουμε στὸ μεγάλο μυστήριον τοῦ τρομεροῦ Σιβά, ποὺ τὸ ἄορατο πέταμα ντύνει μὲ τρόμο ὡς καὶ τὸ φῶς καὶ τὸν ἥλιο, τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐστάθηκε ἀντίκρου στὸ ἀφανέρωτο ἀποδοκιμάζοντας καὶ καταδικάζοντας αὐτὸ τὸ ψῆμα τῶν αἰώνων... ποὺ θὰ κατορθώσει νὰ καταστρέψει, καὶ καταλήγουμε στὸ θάνατο δυὸ τρυφερῶν ὑπάρξεων.

Ἡ δυνατὴ ἀπόλαυση φέρνει τὸ θάνατο τῆς ἀγάπης, τὴν ἀδιαφορία, ἴσως, καὶ τὸ μῖσο.

Δυνατότερη, ἢ ἀπόλαυση θανατώνει αὐτὴ τὴν ἴδια ζωὴ.

Έτσι αντίκρισε, έννοιεται πάντοτε με τὸ μάτι τοῦ ρομαντισμοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς βαθεῖας ψυχολογίας, ὁ Villiers, τὴν ἀπόλαυση. Στους «Ἀγαπητικούς τοῦ Τολέδου» ὁ μεγάλος Ἱεροξεταστὴς Τορκουμάδας βάζει δυὸ τρυφερὲς ὑπάρξεις πού ἀγαπιούνται τρελλά, σ' ἓνα νυφικό κρεββάτι πρὸ τῶς εἶχεν ἐτοιμάσει. Εἶνε γυμνές, δεμένες με μισρομὴ λουριά, χεῖλια με χεῖλια καὶ στήθεια με στήθεια, ἐπὶ σαρανταοχτὼ ὄρες, ἂν καὶ θάθελαν νὰ ἔμεναν στὴ θαυμάσιαν ἐκείνη ἔκσταση σὲ ὅλη τὴν αἰωνιότητα. Τὸ ξύπνημα τους ὅσο ἀπλὸ κι ἂν φαίνεται, εἶνε τραγικώτατο. Εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ μιλοῦν, νὰ κινῶνται, νὰ ζοῦν με ἄλλα λόγια, ἐνὼ τὴν ἔζησαν ὅλη ἀνεξαιρέτως τὴ ζωὴ τους. Μόλις καὶ μετὰ βίας ὁ ἓνας χαμογελάει στὸν ἄλλο γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου, καὶ ἡ ἔνωση τους ἔμεινε στεῖρα γιὰτὶ δὲν ἀγγίξε πλέον ὁ ἓνας τὸν ἄλλο... ἀπὸ φόβο.

Στὴν Ἄκεντυσερίλ ὁ τόνος εἶνε βαθύτερος, ὁ συγγραφέας γίνεται σπλαχνικώτερος, ἢ μετὰ τὴν ἀπολαυστικὴ ἔνωση τους ζωὴ, θὰ ἦταν τυραννία, χειρότερη ἀπὸ χιλίους θανάτους κ' ἔτσι ἔχουμε τὴν ἐπιβλητικότερη καὶ πλέον μεγαλοφάνταστη εἰκόνα ἐνὸς ὠραίου θανάτου.

Δὲν εἶνε καθόλου παράξενο, γιὰ κείνον πού ἐγνώρισε πόσο σύνθετη ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ Villiers, πῶς—ὑστερα ἀπὸ ἐκείνη τὴν εἰρωνεία πού συγκαπαντοῦμε στὸ ἔργο του καὶ φαρμακώνει τὴ μακαριότητα τῶσων ἡσυχῶν ἀσπῶν, εἴτε εἶνε ἔμποροι, λογοτέχνη ἢ ἐπιστήμονες, καὶ ὑστερα ἀπὸ ἐκείνες τὶς φριχαστικὲς ἱστορίες πού τοῦ ἐνέπνευσεν ἡ ἀνάγνωση τοῦ Poe σὶς μεταφράσεις τοῦ Baudelaire, — κατόρθωσε νὰ γράφει τὴν Ἄκεντυσερίλ.

Ἴσα-ἴσα, σ' αὐτὰ τὰ θέματα φαίνεται ὅλη ἡ εἰλικρινὴς συγκίνηση τοῦ συγγραφέα. Εὐρίσκει τόσον ὠραῖες ἐκφράσεις, ὅταν μιλάει γιὰ τὰ ζευγαρωμένα νεύματα, πού μᾶς γεμίζουν θαυμασμό. Καὶ αὐτό, γιὰτὶ ὁ νοῦς του ξεφεύγει στὰ νεύματα του, στὴν ἐποχὴ πού ἀγάπησε τὴν κόρη πού πέθανε γλήγορα, στὴ μόνη ἀγάπη, πού τοῦ ἔμεινε σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ. Μετὰ τὴ συγκίνηση περιγράφει στὸ μονόπρακτο δραματάκι του «Evasion» ὅλη τὴν ψυχικὴ πάλη τοῦ Πανιὸλ πού ἐδραπέτευσε ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ κρύβεται σὲ μιὰ βίλλα ξεμοναχισμένη προσμένοντας νὰ σκοτώσει δυὸ νεοπαντρός, ν' ἀρπάξει τὴν προίκα καὶ νὰ σωθεῖ. Μόλις βλέπει τὸ ἀγνὸ καὶ ὠραῖο ζευγάρι, μαγεύεται, ἡ καρδιά του νοιώθει ἄλλα αἰσθήματα, συγκινεῖται γιὰ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὰ νεύματα τους, σέβεται τὴν ἀγάπη τους, διατάζει, δὲν τοῖς ἀγγίζει... συλλαμβάνεται καὶ οἱ μόνες του λέξεις εἶνε: «Παράξενο... μοῦ φαίνεται, ὅμως, ὅτι τώρα μονάχα δραπετεύω». Τὴν αὐτὴ συγκίνηση βρισκόμενος σὺς «Ἀγαπητικούς τοῦ Τολέδου», μὰ προπάντων στὴν «Ἄκεντυσερίλ», ὅταν ἡ εὐμορφὴ βασίλισσα γυρίζει θαμπωμένη ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Σεντινούρ καὶ τῆς Γιέλκα. Εὐρίσκει τόσο τρυφερὲς λέξεις γιὰ νὰ μᾶς φανερώσει τὸ θαυμασμό της, ὥστε παρευθὺς καταλαβαίνουμε ὅλη τὴν εἰλικρίνεια, τὸν ἀθόρητο ἐνθουσιασμό, τὴν ἔλλειψη κάθε ἐπιτήδευσης τοῦ Villiers. Μετὰ τὰ λογοτεχνικά μάγια κι αὐτὸς καὶ ὁ Φλωμπέρ ἐπανασύστησαν τόσες παθητικὲς σκηνὲς πού μᾶς ἐνδιαφέρουν ἄμεσα, σὰ νάταν πράγματα σημερινά. Ἡ ἔφοδος τῶν ἐλεφάντων τῆς Μάχης τῆς Μακάρ (Σαλαμπό) ὅπου οἱ θηριώδεις μάζες τῶν τεράτων, οἱ συντριμμένοι μισθοφόροι, οἱ χιλιάδες τῶν ἀτομικῶν μονομαχιῶν, τὰ συχαμερὰ σῶμα πρὸς σῶμα, ὅλα λούζονται σὲ μιὰ μεγάλη ὑπόξανθη ἀχτίδα τοῦ ἡλίου, ἀναμμένη ἀπὸ τὸ κεντρὸ δῦσμα. Κι αὐτὸς ὁ πίνακας, πού ἔχει ἀποδοθεῖ τόσον καλὰ ἀπὸ τὸν Rochegrosse μοιάζει πολὺ μετὰ τὸν

ἄλλο πίνακα τοῦ Villiers μετὰ τὰ στρατεύματα πού στεφανώνουνε τοὺς λόφους, τὰ ἄρματα, τὰ κεφάλια πού εἶνε περασμένα σὶς μύτες τῆς λόγχης κ' ἔδιναν σκληρὰ φιλιὰ, λουσμένο κι αὐτὸ σὶς χλωμές καὶ τραγικὲς ἀποχρώσεις τῆς θείας σφαιρᾶς πού ζυγιάζονταν στὰ χεῖλια τοῦ διαστήματος.

Αὐτὲς οἱ δυὸ κινήσεις τῆς ζωῆς, ὅπου ἡ ὁμορφιὰ ζευγαρώνει μετὰ τὴν προκλητικώτερη ἀσχήμια, ὁ πλοῦτος τῶν τόνων μετὰ τὴν φρίκη, τὸ μεγαλοπρεπὲς μετὰ τὸ παράδοξο, τυλιγμένα σ' ἓνα δυσμικὸ ὄνειρο, ἔχουνε μεγάλη ὁμοιότητα στὴν ψυχολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ διάθεση.

Οἱ Καρχηδόνιοι ἐθέλονται πού ἀναχωροῦν φορτωμένοι στ' ἄρματα καὶ ὅσο πᾶν μικραίνουν κάτω ἀπ' τὸ ἀνεξίλεστο γαλαθό, τὴ βάρβαρη ζέστη καὶ τὴν ἀποτυφλωτικὴ σκόνη, καὶ τὰ στρατεύματα τῆς «Ἄκεντυσερίλ» πού ζυγώνουν μεθυσμένα ἀπὸ θρίαμβο σὲ μιὰ γραφικὴ ἀκαταστασία, ἡ ἀκαταστασία τῶν ἀνθρώπων πού εἶνε τσακισμένοι ἀπὸ κόραση καὶ ὄνειρεύονται τὴν ἀνάπαυση, ἔχουν κι αὐτὸ τὸ κοινὸ μεταξὺ τους ὅτι ἐχτὸς ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ ἀπόδοση τῶν ἀνατολίτικων ἀποχρώσεων εἶνε τελείως ζωντανά. Γιὰ τὶς πολεμικὲς μηχανές, τὰ ὄπλα, τὶς φορησιές, γιὰ ὅλα ἐδημιούργησαν ἓνα χρῶμα, μιὰ ἔξοχη ἀπόχρωση, κατορθώνουν ἔτσι λαμπρὰ νὰ μᾶς δώσουν τὴ θαυμασιώτερη ὑποβολή.

«Τὶ χρῶμα ἔχουν τὰ πλήθη;» ρώτησε κάποτε τὸν Μαλλαρμέ ὁ Μανέ. «Ἐγὼ τὰ βλέπω μενεξεδένια.» Κι αὐτοὶ τὸ ἴδιο ἐβλέπαν τὸ χρῶμα τῶν μαζωμένων ἀνθρώπων, τῶν μακρυνῶν βουνῶν, τῆς σκόνης πού σήκωναν ἀνθρώποι, μηχανές, ζῶα, τοῦ ἀστραφτεροῦ νεροῦ πού κοιμῶνταν κάτω ἀπὸ τὶς ἱερὲς προκυματιές, τῶν πανιῶν μετὰ τὶς φωτεινὲς ἀνατριχίλλες, τῆς Βεναρῆς, τῶν ναῶν, τῶν μνημείων, ὅπου τὸ πυραμίδιον τοῦ λιγκάμ τοῦ Σιβά, θαρροῦσε κανεὶς ὅτι καίγονταν στὴν πυρκαϊὰ τοῦ γαλαθοῦ, τῶν ἀκροπόλεων πού ἔλυναν σὲ ὀπάλινες ἀποχρώσεις τόσον καθαρές ὅπου κι ὅλας οἱ λάμπεις τῶν ἀστεριῶν ἐκαθρεφτίζονταν.

Στὴ σπουδὴ καὶ στὴν ἀκριβεία τὴν ἀρχαιολογικὴ, ἐνώνουν τὴν πυρετώδη, ἐκκλητικὴ ἐμπνευση, ὅπου ἀλλώνεται ἡ εὐγενικὴ καὶ πλατειὰ λυρικὴ φαντασία αὐτῶν τῶν δύο μεγάλων συγγραφέων τοῦ δεκάτου ἔννατου αἰῶνα. Καὶ οἱ δύο ἀρχίζουν ἀπὸ τὶς λαμπρότητες τῆς ζωγραφικῆς, προχωροῦνε στὰ λογοτεχνικά κάλλη γιὰ νὰ καταλήξουνε στὴν δραματικὴν μεγαλοπρέπειαν.

Ἡ περιγραφή του ἔχει ἓνα πλοῦτο ἀφάνταστο ἀπὸ λέξεις καὶ φράσεις, καὶ βαθύτατη παρατηρητικότητα. Εἶνε θαῦμα, πῶς στὴν Ἄκεντυσερίλ ὅσο κι ἂν ψάξει κανεὶς θὰ ἰδεῖ ὅτι τίποτε δὲν τοῦ ξεφεύγει. Δὲν ἀφίνει τὸ παραμικρὸ, νὰ περάσει πού νὰ μὴν εἶνε σύμφωνο καθ' ὅλα μετὰ ὅσα εἶπε παραπάνω. Ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν πλέον οἱ ἀπιθανότητες καὶ οἱ ἀντιθέσεις πού πιθανὸν νὰ συναντᾶ κανεὶς κάπου κάπου σὲ ἄλλα του ἔργα. Δένει μ' ἐξηγήσεις τόσον καλὰ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἐπόμενα, ὥστε πούθενά δὲν θὰ πετύχουμε χάσμα οὔτε καμμίαν ἀοριστία. Μιὰ λεπτὴ εἰρωνεία, τόσο λεπτὴ πού μόλις συλλαμβάνεται, καὶ πού ἀναφέρεται γενικά στὰ προβλήματα τῆς ζωῆς, μιὰ φιλοσοφία εὐχάριστη, αὐτὴ εἶνε μετὰ δυὸ τρεῖς ἀχνὲς κοντυλιές ἢ «Ἄκεντυσερίλ» τοῦ Villiers.

Ἡ γλώσσα του καθὼς καὶ ἡ φράση εἶνε διαφορετικὲς ἀπὸ τὴ συνειθισμένη γλώσσα καὶ φράση, καὶ παρουσιάζει στὴ μετάφραση δυσκολίες μετὰ τὶς νέες λέξεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες πολὺ ὀλίγες ἔχουν καθιερωθεῖ, καὶ τὶς ἔλλειπτικὲς φράσεις του. Ἀλλὰ, αὐτὴ ἀκριβῶς, ἡ τεχνουργία του προξενεῖ ἰδιαίτερη ἐντύπωση σὲ κείνον πού διαβάζει τὸ γαλλικὸ κείμενο.

Με τὴν ἐλπίδα, ὅχι ὁμως καὶ μὲ τὴ βέβαιη ὑπόσχεση, ὅτι θὰ ξαναμι-
λήσουμε πλατεῖα, ὅπως πρέπει, γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Villiers, προλογίζουμε
μ' αὐτὰ τὰ λίγα καὶ φτωχὰ λόγια τὴ μετάφραση τῆς Ἀκεντυσσερίλ, μόνο
καὶ μόνο γιὰ νὰ δοθεῖ κάποια προσοχὴ στὸ διάβασμα αὐτῆς τῆς ἔξοχης
ἱστορίας μιᾶς βασιλίσσας ποὺ δὲν μοιάζει τῆς Σαλαμπό, μὲ τὸν πύθωνα,
ποὺ ἴμενε ἐκστατικὴ στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ὄνειρεύεται στὸ λουτρό, εἶνε
χλωμὴ καὶ λεπτὴ (*) ἀνύπαρκτη καὶ μυστικοπαθῆς, μήτε ἔχει τὴν ἡδονικὴ
θηριωδία τῆς Κλεοπάτρας τοῦ Γκιωτιέ ποὺ σκοτώνει, γιὰ εὐχαρίστηση, σὲ
μιὰ νύχτα ὀργίων τὸ νέο ποὺ ἐτόλμησε νὰ τὴν ἀγαπήσει τόσο τρελλά.
Ἡ Ἀκεντυσσερίλ ἔχει καὶ αὐτὴ τὸ μυστικισμὸ τῆς Σαλαμπό, ποὺ εἶνε σχεδὸν
ὁ κοινὸς μυστικισμὸς τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦνε κάτω ἀπ' τὸ βάρος τῶν
ἀνατολίτικων ὀνειρῶν, σ' ἓνα παριβάλλον ἡδονικὸ καὶ νοηλές, ὅπως καὶ ἀπὸ
τὴν Κλεοπάτρα κρατάει τὴ θηριωδία καὶ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ ἐγ-
κλήματος, ἀλλὰ πάνου ἀπὸ τὴ σκληρὴ, ὠραία καὶ ἐλαττωματικὴ
Ἀκεντυσσερίλ ξεχωρίζουμε μιὰ μορφὴ πολὺ μεγαλύτερη, τρομερότερη, ποὺ
φθάνει στὴ δραματικὴ τελειότητα, ποὺ δὲν ἐξύψωσαν μήτε ἡ Σαλαμπό, μήτε
ἡ Κλεοπάτρα.

Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι παρ' ὅλην, ἴσως, τὴ ρομαντικότητά, ὁ θάνα-
τος τῶν δύο νεαρῶν ἡδάρξεων ἔχει κάτι τι τὸ μυστηριώδες, ὡς ἓνας σύν-
δεσμος ζωῆς καὶ θανάτου, ὥστε ἡ θανὴ τους ἀντὶ νὰ εἶνε σταμάτημα
τῆς ζωῆς νὰ γίνεται συνέχεια τῆς ἀγάπης, πέραν στὸ Ἄγνωστο, καὶ νὰ εἶνε
ξεχωριστὸ φαινόμενο ἀνάμεσα στὶς ἀμέτρητες ψυχὲς ποὺ ταράζονται, στρο-
βυλίζονται καὶ ἀναζητοῦνται μέσα στὸ ἀπέραντο Σύμπαν, ποὺ ἀναβρῦζουν
ἀπὸ τὴ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Κόσμου! καὶ πέφτουν ἀπὸ πλανῆτη σὲ πλανῆτη
καὶ θρηνοῦνε στὴν ἄβυσσο τῆ ξεχασμένη πατρίδα ὅπως λέγει τ' ὀρφικὸ
τραγούδι.

X. Z.

VILLIERS DE L'ISLE - ADAM

AKENTYSSERIA

ΤΟ ΚΑΘΕΤΙ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ
ΠΑΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΟ ΤΟΥ.
ΙΝΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ ἱερὴ πολιτεία ξεχώριζε, μενεξεδένια, στὸ βάθος τῆς χρυσῆς καταχ-
νιάς: ἦτανε μιὰ ἀπὸ τὶς βραδνῆς τῶν παλαιῶν χρόνων' ὁ θάνατος τοῦ Ἄ-
στρου Σουριά, φοίνικα τοῦ κόσμου, ἔκανε τοὺς θόλους τῆς Βεναρῆς νὰ τι-
νάζουν χιλιάδες ἀτίμητα πετράδια.

Στὰ ψηλόμετρα, ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ, μακριὰ δάση ἀπὸ φοινικίς ἀργο-
σάλευαν τὰ χρυσὰ γαλαζώματα τῶν ἡσκιῶν τοὺς πάνου στὶς κοιλάδες τοῦ
Χαμπάντ:—ἀπ' τὴν ἀντίθετη ἀπλώνονταν διαδοχικὰ, μέσα στὶς φλόγες τοῦ

(*) Camille Mauclair: Rochegrosse, L'Oeuvre et l'Image, Août 1901.

δειλινοῦ, μυστικὰ παλάτια χωρισμένα ἀπὸ μπαξέδες φυτεμένους ρόδα, μὲ τὶς
χιλιάδες τὰ πέταλα τους, ποὺ ἐκυμάτιζαν κάτω ἀπὸ τὴν πνιχτικὴ αἰθρα. Ἐκεῖ,
μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς μπαξέδες ἀνάβρυσαν πηγές, ποὺ τὰ νερὰ τοὺς ξανάπεφταν
σὲ στάλες, μιᾶς χιονάδας χρῶμα φωτιάς.

Στὸ κέντρο τοῦ προαστείου τοῦ Σεκρόλ, ὁ ναὸς Βισνοῦ—τοῦ—Αἰωνίου,
μὲ τὶς τεράστιες κολῶνες του, ἐξουσίαζε τὴν πόλη: οἱ πυλώνες του, μὲ τὰ
πλατεῖα ὀλόχρυσα ἐλάσματα, ἀντανაკλοῦσαν τὶς ἀέρινες λάμπες, καί, σὲ κα-
νονικὰ διαστήματα, ὀλόγυρα του, οἱ ἑκατὸν-ἐνενήντα-ἑξή βωμοὶ τῶν Ντεβάς
ἐβύθιζαν τὴ λευκότητα τῶν μαρμαρίνων βάσεων τους, ἔλουζαν τὰ σκαλοπά-
τια τῶν προπυλαίων τους στὰ ὀλόφωτα νερὰ τοῦ Γάγγη: τὰ διάφανα σκα-
λίματα τῶν ἐπάλξεων τοὺς ἐψήλωναν ὡς τὴν πορφύρα τῶν σύννεφων ποὺ
διάβαιναν ἀργά.

Τὸ ἀστραφτερὸ νερὸ κοιμῶνταν κάτω ἀπὸ τὶς ἱερὲς προκυμαῖες: καὶ
κάθε τόσο, πάνου στὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ ποταμοῦ, κρέμουνταν, πανιά μὲ
ἀνατριχίλες ἀπὸ φῶς καὶ ἡ ἀπέραντη παραποτάμια πόλη ξετυλίγονταν σὲ ἀ-
νατολίτικη ἀταξία, μὲ τὶς κλιμακωτὲς λεωφόρους τῆς, πολλαπλασιάζοντας τ'
ἀμέτρητα σπίτια τῆς μὲ τοὺς κάτασπρους θόλους, τὰ μνημεῖα τῆς, ὡς τὶς
συνοικίες τῶν Παρσίς, ὅπου τὸ πυραμίδιον τοῦ λιγκάμ τοῦ Σιβά, τοῦ φλο-
γεροῦ Βισσιχόρ, θαρροῦσε κανεὶς ὅτι καίγονταν μέσα στὴν πυρκαϊὰ τοῦ γα-
λιανοῦ.

Στὰ βαθύτερα μάκρη, ἡ κυκλικὴ λεωφόρος τῶν Πηγαδιῶν, οἱ ἀτελεί-
ωτες στρατιωτικὲς κατοικίες, τὰ παζάρια τῆς ζώνης τῶν Συναλλαγῶν, τέλος,
οἱ πύργοι τῶν ἀκροπόλεων ποὺ ἐχτίστηκαν ἐπὶ Βισβαμίθρα, ἔλυναν σὲ ὀ-
πάλινες ἀποχρώσεις, τόσον καθαρές, ὅπου σπιθοβολοῦσαν καὶ ὄλας οἱ λάμπες
τῶν ἄστρων. Καί, ξεπερνώντας, ὡς τοὺς οὐρανοὺς, αὐτὰ τὰ πέρατα τοῦ ὀρί-
ζοντα, οἱ κολοσιαιεὶς μορφῆς τῶν θεῶν ὄντων, σκαλισμένες στὰ πέτρινα βου-
νόφρεδα τοῦ Χαμπάντ, ἦταν θρονασμένες, ἀπλώνοντας τὰ γόνατα τους στὸ
ἄπειρον: ἦταν κορφῆς σκαλισμένες σὲ σχῆμα θεῶν' οἱ πιότερες ἀπ' αὐτὲς
τὶς σιλουέτες ἔψωσαν, κατὰ τὴν ἄβυσσο, στὴν ἄκρη ἰλιγγιώδους μπράτσου,
ἓνα πέτρινο λωτό:—καὶ ἡ ἀκνησία τῆς παρουσίας αὐτῶν τῶν ὄντων ἀνησυ-
χοῦσε τὸ διάστημα, ἐτρόμαζε τὴ ζωὴ.

Κι ὁμως, στὸ γέγραμ αὐτῆς τῆς μέρας, στὴ Βεναρῆς, ἓνας ψί-
θυρος δόξας καὶ πανηγυριοῦ ἐξάφνιζε τὴ συνειθισμένη σιωπὴ τῶν δειλι-
νῶν.—Τὸ πλῆθος ἐγέμιζε μὲ σοβαρὴ ἀναγλία τοὺς δρόμους, τὶς δημό-
σιες πλατεῖες, τὶς λεωφόρους, τὰ σταυροδρόμια καὶ τὶς γεμάτες ἀπὸ ἄμμο
ὄχθες τοῦ ποταμοῦ, γιὰ τὴ φύλακες τῶν ἱερῶν Πύργων ἔκρουσαν, μὲ τὰ
δικέφαλα προὔτινα σφυριὰ τους, τοὺς μετάλλινους δίσκους των, ὅπου ξαφνικὰ
θαρροῦσε κανεὶς ὅτι τραγουδοῦσαν ὁ κεραινός. Αὐτὸ τὸ σημεῖο, ποὺ δὲν ἀντη-
χοῦσε παρὰ στὶς ὑπέρτατες στιγμῆς, ἦτανε μήνυμα γιὰ τὸ γυρισμὸ τῆς
Ἀκεντυσσερίλ, τῆς νεαρῆς θριαμβεύτριας τῶν δύο βασιληάδων τῆς Ἄγρας,
—τῆς λυγερῆς χήρας μὲ τὸ μαργαριταρένιο χρῶμα, μὲ τὰ σπιθόβολα μά-
τια,—τῆς βασιλίσσας, τέλος, ποὺ ἐδοξάστηκε στὴν ἐφοδο τῆς Ἐλεφάν-
τας μὲ ἡρωϊκὰ κατορθώματα, ποὺ ἀναψαν ὀλόγυρα τῆς τὸ θάρρος σὲ χι-
λιάδες καρδίες.

*

Ἡ Ἀκεντυσσερίλ ἦταν θυγατέρα ἐνὸς βοσκῶν, τοῦ Γκβάλιορ.
Μιὰ μέρα, στὸ βάθος κάποιας ρεματιάς, στὰ περὶχωρα τῆς Βεναρῆς, ἓνα

φθινοποριάτικο μεσημέρι, οι καλόγνομοι Ντέβας ώδήγησαν, ανάμεσα από τα τυχαία, στα χείλια μιας πηγής, όπου ή νεαρή παρθένα έλουζε τα πόδια της, ένα κνηγό άγριόταυρων, τον Σινγιάμπ, το βασιλικό διάδοχο, γιού του Σεύρ-Τού-Ήπιου, που βασίλευε τότε στην άπέραντη χώρα του Χαμπάντ. Και, παρενθύς, ή χάρη της προωρισμένης κόρης έγέμισεν, όλόκληρο το σώμα του νέου πρίγκηπα, με θεϊον έρωτα! Η έπιθυμία να την ιδεί ξανά άναψε γλήγορα με τόση όρμη ή αισθήσεις του Σινγιάμπ που την έδιάλεξε, με θαμπωμένη καρδιά, για μόνη του συμβία—κ' έτσι ή κόρη του οδηγού των κοπαδιών έγινε οδηγήτρα λαών.

Μά, να: λίγο ύστερα από τη θαυμάσια ένωση, ο πρίγκηπας,—όπου κι αυτό τον αγάπησε για πάντα,—πέθανε. Και, στο γέρο μονάρχη, μιá άπελπισία είχε τόσο πολú άπλώσει τον ήσσιο που καταβάλλει, ώστε όλοι άκουσαν, δύο φορές, στη Βεναρές, το γαίγισμα των πένθιμων σκύλων του Γιαμά, του Θεού που κράζει,—και οι λαοί άναγκάστησαν ν' άνοιξουν, γλήγορα, δεύτερο τάφο.

Δέν έπρεπε, λοιπόν, από τώρα κ' έμπρός στον μικρότερο αδελφό του Σινγιάμπ,—στον Σεντγινούρ, τον πρίγκηπα που ήταν σχεδόν παιδί,— να δοθεί ή βασιλική διαδοχή του θρόνου του Σεύρ, με την ήγεμονική κηδεμονία της Άκεντυσερίλ;

Ίσως: κανείς δέν θα βάλει όρια στη δικαιοσύνη όποιοιδήποτε θνητού.

Από την εποχή που μεγάλωνε όλοένα ή τύχη της,—από ζώντας του Σινγιάμπ, τέλος,—ή θυγατέρα του Γκβάλιορ, ταραγμένη, κι όλας από μυστικές προβλέψεις και με καρδιά που τη βασάνιζε το μέλλον, περιφρονούσεν όλα τα δίκαια που είχε ξένα μ' εκείνα που καθιερώνουν ή δύναμη, το θάρρος και ή άγάπη.

—Άχ! πώς τα κατάφερε, δίδοντας με ύστεροβουλία αξιώματα και χρυσάφι, να δημιουργήσει στην αυλή του Σεύρ, στο στρατό, μέσα στην πρωτεύουσα, στο συμβούλιο των βεζύρηδων, στο Κράτος, στις επαρχίες, ανάμεσα στους άρχηγούς των βραχμάνων, μερίδα δυνατή, που από στιγμή σε στιγμή ο χρόνος έστερέωσε!...

Ανήσυχη, σήμερα, τι θα γίνονταν αύριο που θ' ανέβαινε στο θρόνο νέο πρόσωπο, όλότελα άγνωστης φύσης—γιατί ο Σεύρ ήθέλησε τα νειάτα του Σεντγινούρ να σπουδάσουν μακρυνά, σιμά στους σοφούς της Νεπάλης—ή Άκεντυσερίλ, μόλις το συμβούλιο διέταξε να επιστρέψει ο νέος πρίγκηπας, άποφάσισε ν' άταλλαχθεί, εκ των προτέρων, από τις εναντιότητες που έμπορούσε να τις παραφυλάγει, ή ιδιοτρολία του νέου κυρίου. Έσκέφτηκε ν' άρπάξει, περιφρονώντας όλα τα συζητήσιμα καθήκοντα, τη βασιλική έξουσία.

Τη βραδεία του βασιλικού πένθους, εκείνη που δέν κοιμώνταν, έστειλε λοιπόν, για να συναπαντήσει τον Σεντγινούρ, άποσπάσματα σοβάρης που της ήσαν όλότελα άφοσιωμένα. Ο πρίγκηπας έγινε αιχμάλωτος ξαφνικά, με τη σωματοφυλακή του, καθώς και ή κόρη του βασιλιά της Σογδιανής, ή πριγκίπισσα Γέλικα, ή άρραβωνιαστικά που πήρεν από έρωτα, κ' έτρεξε να τον σμίξει, με αδύνατη συνοδεία.

Και συνέβηκε, τη στιγμή, όπου κι' οι δύο τους έβλεπαν ο ένας τον άλλον για πρώτη φορά, στο δρόμο, στις λάμπες της νύχτας.

Από την ώρα εκείνη, αιχμάλωτοι της Άκεντυσερίλ, οι δύο νέοι έξοϋσαν ριχμένοι από το θρόνο, μακρυνά ο ένας από τον άλλον, σε δύο παλάτια

που τά έχωριζεν ο άπέραντος Γάγγης, ενώ τους έπιτηρούσαν, άδιάκοπα, φρουροί με άυστηρές διαταγές.

Τη διπλή σιτή άπομόνωση την έδικαιολογούσε συμφέρον του κράτους: αν ένας από τους δύο κατόρθωνε να δραπετεύσει ο άλλος θάμνησκεν όμηρος και πραγματοποιώντας το νόμο του προωρισμένου που ήταν υποχρεωτικός στους άρραβωνιαστικούς, στην αρχαία Ίνδια, αν και δέν ιδώθη-καν παρά μιá και μόνη φορά, ο ένας έγινε σκέψη του άλλου και άλληλαγώνταν μ' αιώνια φλόγα.

✱

Ένας χρόνος, σχεδόν, βασιλείας έστερέωσε την έξουσία στα χέρια της αυτοκράτειρας, που πιστή στις μελαγχολίες της χηρείας της και μονάχα φιλόδοξη, ίσως, να πεθάνει δοξασμένη, ώραία και παντοδύναμη, φέρνονταν προς τους Ινδούς βασιληάδες σαν ριψοκίνδυνη νικήτρια, φοβερίζοντας τους! Οι Ντέβας εύνοούσαν την τύχη των όπλων της. Όλη ή χώρα την έθαύμαζε, σκλαβωμένη μ' εύχαρίστηση απ' τη μαγεία της ματιάς της πολεμίστριας, που ήταν τόσο χαριτωμένη ώστε και να πεθάνει κανείς απ' αυτήν, θεωρούνταν εύχαρίστηση που δέν την πολυσαταλούσε.

Και ύστερα, μιá παράδοση δόξας άπλώθηκε σχετικά με την άλλοκοτη άνδρεία που έδειχνε στις μάχες: συχνά οι Ινδικές λεγεώνες την είδαν στην άψιότερη στιγμή της συμπλοκής να σηκώνεται όλόλαμπρη και άτρομη, ραντισμένη από σταλαματιές αίμα, πάνω στη χαόντα που ήταν βαρεία από τα πετράδια, του πολεμικού της έλέφαντα και άδιάφορη, μέσα στη βροχή από άκόντια και βέλη, να δείχνει, με την υπερήφανη λάμψη του σπαθιού της, τη νίκη.

Γι αυτό ή έπιστροφή της Άκεντυσερίλ στην πρωτεύουσα της, ύστερα από πολεμική έξορία πολλών φεγγαριών, έγινε δεχτή μ' ένθουσιασμό απ' το λαό της.

Ταχυδρόμοι, έφεραν το μήνυμα στην πόλη, όταν ή βασίλισσα δέν άπειχε παρά όλίγες ώρες μονάχα. Τώρα, διακρίνονταν κι όλας, μακρυνά, οι άνχενται με τα κόκκινα τουρμπάνια, και στρατεύματα με σιδερένια σάνδαλα κατέβαιναν τα ψηλώματα: ή βασίλισσα έρχονταν, το δίχως άλλο, από το δρόμο της Σουράτης. Θάμπαινε από την κύρια πύλη των άκροπόλεων, άφίνοντας τα στρατεύματα της να σηκώσουν στα όλόγυρα χοριά.

Μέσα στη Βεναρές, κι όλας, στο βάθος της λεωφόρου του Πριαμβάντα, λαμπάδες έτρεχαν κάτω από τις τουκκουδιές: οι βασιλικοί σκλάβοι έφώτιζαν με λάμπες, βιαστικά, το άπέραντο παλάτι του Σεύρ. Ο κόσμος έμάζευε θριαμβικούς κλώνους και οι γυναίκες έστρωναν με μεγάλα λουλούδια τη λεωφόρο του παλατιού που έρχονταν πλάγια με τη λεωφόρο των Ρισίς, που τέλειωνε ως την πλατεία της Καμά: κάθε λίγο, πολύς κόσμος, έσκυβε κι άφηνόταν στη γη που συνταράζονταν απ' την όρμη των πολεμικών άρμάτων, από τους πεζούς που περπατούσαν και από τα κύματα του ίππικού.

Σάφνου, άκούστηκαν οι υπόκοφοι βρόντοι των μικρών τυμπάνων, άνακατομμένοι με το θόρυβο των όπλων και των άλυσσίδων—και συντριμμένες από τα καλόχη χτυπήματα των κυμβάλων, οι μελωδίες των γάλκινων αυτών. Και, να, όλοι, όλοϋθε, σώματα έμπροσθοφυλακής έμπαιναν στην πόλη,

ψηλά τις σημαίες, έκτελώντας, άτακτα, τὰ παραγγέλματα πού τους έδιναν οί σοβάρεις των.

Στήν πλατεία τής Καμά, ή σπιανάδα τής θύρας τής Σουράτης ήταν στρωμένη με τὰ υπόξανθα ταπέτα πού έφθαναν από την Ίρμενούςλη— και από τὰ μακρινά έργοστάσια τής Ίραμπούλης—ύφάσματα με θαμπή πολυχρωμία, φερμένα από τὰ καραβάνια τών τουρανίων εμπόρων πού έρχονταν κάθε χρόνο και τ' έλλαζαν μ' ευνούχους.

Άνάμεσα σέ κλαδιά από φοινικές και συκομουρίες, κατά μάκρος τής λεωφόρου του Γάγγη, ένκομάτιζαν πλούσια ύφάσματα τής Βαγδάτης, σημάδι εύτυχίας. Κάτου άπ' τὰ σκηνώματα τής θύρας τής Δύσης, στις δυο άγκωνές του πελώριου πυλώνα του φρουρίου, έκθαμβωτική συνοδεία από αύλικούς, με τὰ μακριά κεντημένα φορέματα τους, βραχιμάνες, άνακτορικοί άξιωματικοί, έπρόσμεναν γύρω στο διοικητή—βεζύρη, πού σιμά του ένάθονταν οί τρεις γκβικοβάρ—βεζύρηδες του Χαμπάντ.—Θά έδιναν διασκεδάσεις, θά έμοίραζαν στο λαό τὰ λάφυρα τής Έλεφάντας—χρυσόσκονη άκόμα,—και πρό πάντων θά έδιναν στις λάμπες μιās μονάκριβης λαμπάδας, στον πλατύ περίβολο του ίπποδρόμου, μιά από τις νυκτερινές μάχες τών ρινόκερων, πού άγατούνε μέχρι ειδωλολατρείας οί Ίνδοί! Τό μόνο πού φοβόνταν οί κάτοικοι, μήπως έβλαψαν πληγές την όμορφιά τής βασιλίσσας. Έρωτούσαν τους άνηκευτάς πού έλαγάνιαζαν μόλις και μετά βίας ήσύχασαν. Σέ άπότοση άφημένη έλεύθερη, άνάμεσα στους ψηλούς και βαρειούς προύτιζινους τρίτοδες πού άφιναν γαλάζιους άτμούς λιβανιού, στριφογύριζαν σέ γιρλάντες, θεωρίες από βαγιαδέρες, ντυμένες με λαμπερά άχνούφανα ύφάσματα έπαιζαν με άλυσσιδες από μαργαριτάρια, καθρεφτίζοντας καμπυλώσεις μικρών μαχαριών, μιμοδνταν ήδονικές κινήσεις,—φιλονεικίες άκόμα, γιά νά ζωηρέψουν τὰ χαρακτηριστικά τους—ήταν στην είσοδο τής λεωφόρου τών Ρισίς, στο δρόμο του παλατιού.

*

Στήν άλλη άκρη τής πλατείας τής Καμά, ξεκινούσε, σιωπηλά, ή μακρύτερη λεωφόρος. Αϊώνες, τώρα, έγύριζαν άπ' αυτήν τό βλέμμα. Έτραβούσεν, έρημη, σκοτεινιάζοντας, στο βαθύ διάστημα πού πήγαινε στα τυφλά, τους θόλους τών μαύρων φυλλωμάτων της. Μπροστά στην είσοδο, μακρυνή σειρά από γόητες, ζωσμένους με σταχτιά πανιά, έβαναν φειδια νά χορεύουν όλόρθα στην άκρη τής ούρας τους, με τους ήχους διαπεραστικής μουσικής.

Ήταν ή δενδροστοιχία πού έφερε στο ναό του Σιβά. Κανένας Ίνδος δεν τόλμησε νά παραπλανηθεί κάτω άπ' την πυκνότητα του άπείσιου φυλλώματος της. Τά παιδιά ήταν συνειθισμένα ποτέ νά μη κάνουν λόγο γι αυτήν—έστω και χαμηλόφωνα. Και, επειδή, ή χαρά έπέζε σήμερα τις καρδιές, δεν έπρόσεχαν καθόλου σ' αυτή τη δενδροστοιχία. Θάλεγε κανείς, ότι δεν ήταν εκεί όλόγυρα, χάσκοντας, με τὰ σκοτάδια της, με την όνειρωδή όψη της. Σύμφωνα με μιιά πολύ άρχαία παράδοση, κάποια βράδνα, μιιά σταλαματιά αίμα έσταζεν από κάθε φύλλο, και αυτή ή ραγδαία βροχή από κόκκινα κλάσματα έπεφτε, θλιβερά, στη γη, νοτίζοντας τό χώμα τής πένθιμης δενδροστοιχίας πού όλοϋθε της είχε τρυπώσει αυτός ό ήσκιος του Σιβά.

*

Όλα τὰ μάτια εξέταζαν τον όρίζοντα.—Θάρχονταν πριν πάρει τό βράδυ; Και ή άνυπομονησία τους ήταν ταυτόχρονα και περισταλμένη και χαρούμενη.

Κι όμως, τό δειλιό έγαλάζωνε, οί χρυσωμένες φλόγες έσβυναν, και στη χλωμάδα τ' ούρανοϋ, κι' όλας—άστέρια...

Τη στιγμή όπου ή θεία σφαίρα, ζυγιάζονταν στην άκρη του διαστήματος, έτοιμη νά κυλήσει στην άβυσσο, μακρινά ρυάκια φωτιάς, έτρεξαν, κυματίζοντας, στους δυτικούς άχνούς—και νά πού αυτήν άκριβώς τη στιγμή, στα έβγα άπ' τις κλεισοϋρες τών μακρυνών αυτών λόφων, π' άνάμεσα τους περνούσεν ό δρόμος τής Σουράτης, έφάνηκαν, σέ σπιθόβολήματα από πυκνές σκόνες, σύννεφα ίππέων, ύστερα χιλιάδες λόγγες, άρματα—και όλοϋθε, στεφανώνοντας τὰ ψηλώματα, ξεπετάχτηκαν μέτωπα φαλάγγων με τὰ μαυρισμένα καφτάνια τους, τὰ ξανθόχρωμα πέδιλα, με τις προύτιζινες γονατίδες άπ' όπου έβγαιναν θανατηφόρες μύτες: άνατριχίλα από λόγγες πού όλες τους σχεδόν οί κορφές, βυθισμένες σέ κομμένα κεφάλια, σέ κάθε βήμα άλληλοσυγκρούονταν σέ άγρια φιλιά. Κατόπιν, συνοδεύοντας τὰ τροχοφόρα άπάτρια τών έλεπόλεων, και τις άμέτρητες καλαμοτέες πού είχαν ζέψει σέ γερούς όναγρους, και πάνου στα στρωμένα φύλλα τους είχαν πλαγιάσει τους λαβωμένους, άλλα πεζικά σώματα, με τ' άκόντια ή με τη μεγάλη σφεντόνα στη μέση—τέλος, τ' άμάξια με τὰ τρόφια. Αύτη ήταν σχεδόν όλη ή εμπροσθοφυλακή: κατέβαναν, γλήγορα, τους κατήφορους τών μονοπατιών, προς την πόλη, μπαίνοντας κυκλικά άπ' όλες τις θύρες. Ύστερ' από λίγο, οί ήχοι τών βασιλικών σαλπύγων, πού ήταν άκόμη άόρατες αποκριθήκαν, κει χάμου, στους ίερούς μετάλλινους δίσκους πού έβούίζαν στη Βεναρές.

Σέ λίγο άπεσταλμένοι άξιωματικοί έφθασαν με καλπασμό, άνοίγοντας δρόμο, δίνοντας διάφορες προσταγές, κ' ένα κήμα άμάξια βαρυνά τους άκλουθοϋσε, άπ' όπου ξεχείλιζαν τρόπαια, πολύτιμα λάφυρα, πλούτη, τὰ πλιάτσικα, άνάμεσα σέ δυο λεγεώνες από αϊχμαλώτους πού προχωρούσαν με τὰ κεφάλια σκυφτά κουνώντας τις άλυσσιδες και μπροστά τους περπατούσαν στα μεγάλα τυρωτά άλογα τους, οί δυο βασιληάδες τής Άγρας. Τους ώδηγοϋσε θριαμβευτικά στην πρωτεύουσα της, άν και με μεγάλες τιμές.

Πίσωθε τους έρχονταν άρματα πολεμικά, με τ' άστραφτερά τους αετώματα, πού τὰ ώδηγοϋσαν νέες με άλικες άρματοσιές, και μερικές έσταζαν αίμα από τις πληγές τους, πού ήσαν σφιγμένες άσχημα, ένα μεγάλο τόξο πλάγια στον όμο σταυρωμένο από δέσμες βέλη: ήταν οί πολεμιστρίες άκλόλυνθοι τής τρομερής κυρίας.

Τέλος, έξοσιάζοντας αυτή τη σπιθόβολη άταξία, στη μέση ενός ήμικύκλιου σχηματισμένου από έξηντατρείς πολεμικούς έλέφαντες, κατάφορτους από σοβάρεις και διαλεχτούς πολεμιστάς—πού άκλουθοϋσεν, όλοϋθε, κει χάμου, τό άπέραντον όραμα στρατευμάτων πού σιμαζεϋόνταν—φάνηκεν ό μαύρος έλέφας με τους χρυσωμένους χαυλιόδοντες τής Άκεντυσσερίλ. Σ' αυτό τό θέμα άλάκαιρη ή πόλη, πού ως εκείνη τη στιγμή έμενε βουβή και πασιμένη ταυτόχρονα από περηφάνεια και τρόμο, ξεπτοϋσε τη σπασμοδική παραφορά της σέ βροντερή έπευφημία: χιλιάδες φοινικόκλαδα κινούμενα ύψώθησαν: ήταν ένθουσιώδικη έξαψη χαράς.

Κι όλας, στην ύψηλή λάμψη του αέρα, ξεχώριζε το σχήμα της Βασίλισσας του Χαμπάντ, που όρθια ανάμεσα στις τέσσαρες λόγχες του θρόνου της διακρίνονταν, μαγικά λευκή με το χρυσό φόρεμα της, στο δίσκο του ήλιου. Στην ύψηλή κορμοστασιά φαινόταν ο ζωστήρας στολισμένος με άστρα, όπου πιάνονταν το σπαθί της. Κινοῦσεν, ή ίδια, ανάμεσα στα δάχτυλα του άριστερου χεριού της, την άλυσσιδίτσα του μεγαλόσωμου ύποζυγιού της. Κατά το παράδειγμα των Ντεβάζ, που ήταν σκαλισμένοι μακρὰ στην κορφή των βουνών του Χαμπάντ, έσήκωνε στο δεξί της χέρι, το σκηπτούχο λουλούδι της Ίνδίας, ένα χρυσό λωτό μουσκεμένο από δροσιά ρουμπινιών.

Ή έσπέρα που τον εφώτιζε, έπορφύρωνε το μεγαλοπρεπή περίκοσμο. 'Ανάμεισ' από τὰ σκέλια των έλεφάντων κρέμονταν καλοδιάκριτες, στο άνοιχοκόκκινο του διαστήματος, οι διάφορες έξοχες των προβοσκίδων,—καί, ψηλότερα, όριζόντια, τὰ πλατειά αυτιά π' άναπηδούσαν σαν φοινικόφυλλα. 'Ο ήλιος έριχνε άστραπές από κοκκινάδες στις μύτες των έλεφαντόδοντων, στα πολύτιμα πετράδια που στόλιζαν τὰ τουρμπάνια, στα σίδερα των τσεκουριών.

Και ή γή άντηχούσε μουγγά άπ' όλα αυτὰ τὰ πλησιάσματα. Και όλο-ένα, ανάμεισ' άπ' τὰ βήματα αυτών των κολοσσών, που το τρομερό τους ήμικύκλιο έσκέπαζε το διάστημα, ένα τερατώδες σύννεφο μαύρο, που σάλευνε, φάνηκε να ύψώνεται όλοῦθε μονομιᾶς κυκλικό— και λίγο-λίγο— από τὰ χείλια του όριζοντα: ήταν ο στρατός που ξεπετιώνταν πίσωθε τους, εκεί χάμου, άπλώνοντας, σκαλωτά, χωρισμένες κάθε τόσο από χιλιάδες δρομάδες τις δυνατές γραμμές του. Ή πόλη αναθάρενε σαν σκέφτονταν ότι τὰ καταλύματα είχαν έτοιμασθει στις διπλανές κομπούλες.

Όταν ή βασίλισσα του Χαμπάντ άπειχεν από την Είσοδο— του— Βορηᾶ, μόλις όσο φθάνει βέλος, οι συνοδείες έτράβηξαν έμπρός για να την υποδεχτούνε.

Και όλοι άνεγνώρισαν, παρευθύς τή θεία μορφή της Άκεντυσσερίλ.

✱

Αυτή ή χιονάτη κόρη της φυλής του ήλιου, είχε ψηλή κορμοστασιά. Έφορούσε μιᾶ πορφύρα μώβ, πλουμισμένη με μακρὰ διαμάντια, μιᾶ κορδέλλα που ξεθώρισε στις μάχες περιζωνε άραιωμένη με χρυσά στολίδια, τή γλωμάδα του μετώπου της, το κυμάτισμα των μαλλιών της πάνω στην πλάτη της, που ήταν λυγερή και καλοφτιασμένη, άνεκάτευε τους ύπογαλάζους ήσκιους των, στο χρυσό ύφασμα του φορέματος της, με τις κορδελίτσες του διαδήματος. Τὰ χαρακτηριστικά της είχαν χάρη επιβλητική, που, στην άρχή, προξενούσε μάλλον ταραχή παρά έρωτα. Και όμως, άμέτρητα παιδιά, στο Χαμπάντ, έλίγωναν σιωπηλά, έπειδή την είδαν.

Μιά λάμψη χλωμού κερκιμαριού, χυμένη στη σάρκα της, ζωντάνευε τους γύρους του σώματος της: σαν τις διαφανάδες με τις όποιες ή αγγή, σκεπασμένη από τις Ίμαλαϊκές κορφές, εισχωρεί στις άσπράδες των σαν νάρχουνταν από μέσα.

Κάτου από την όριζόντια άκνησία των βλεφαρίδων, δυο λάμψεις βαθυγάλαζες, σε λιγωμένα βλέφαρα Ίνδης, δυο θανάσια μάτια, φορτωμένα όνειρα, έμοίραζαν γύρω της μεταμορφώτρια γοητεία σε όλα τὰ πράγματα τ' ούρανού και της γης. Έγέμιζαν με άγνωστα γητέματα, τή μοιραία παραξενάδα αυτου του προσώπου, που ή όμορφιά του δεν ξεχνούνταν ποτέ.

Και ή ράχη των υπερήφανων κροτάφων, το λεπτό ώσειδές σχήμα των μάγουλων, τ' άδυστηρά λυμένα ρουθούνια της που έτρεμαν στον άνεμο του κινδύνου, το στόμα περασμένο από λάμψη αίματος, το σαγόνι, που φάνερωνε σιωπηλή άρπάκτρια, το αλώνια σοβαρό χαμόγελο, όπου έλαμπαν δόντια άνήθηρα, όλον αυτὸ το σύνολον, έτσι σκεπασμένο από σσοτεινά μάκρη, καταντούσε το μαγνητικότερο θέλητηρο, όταν ελάχαινε να συντύχει κανείς το άχτινοβόλημα των άστρόφεγγων ματιών της.

Άνεξιχνίαστο αίνιγμα κρύβονταν στη μάγισσα χάρη της.

Άν έτύχαινε την ώρα που έπαιζε με τις πολεμίστριες της τὰ βράδια, κάτου άπ' τή σκηνή ή στους κήπους των άνακτόρων της, καμμιά άπ' αυτές, μ' ένα λόγο χαριτωμένο να θαυμάζει για τις άτέρμονες επιθυμίες που ύψωνε στα βήματα της, ή ήρωϊκή άρχόντισσα του Χαμπάντ, ή Άκεντυσσερίλ, γελούσε το μυστηριώδικο γέλιο της!

Ω! να κατέχει κανείς, να ρουφάει σαν ιερό κρασί τις βάρβαρες και γεμάτες απόλαυση μελαγχολίες αυτης της γυναίκας, το χρυσόχο γέλιο της, να δαγκάνει, να πιέζει ιδανικά, πάνω σ' αυτὸ το στόμα, τὰ όνειρα αυτης της καρδιάς, σε μοιρασμένα φιλιᾶ!—να σφίγγει, δίχως λέξη, τις ρευσιές και κυματιστές καμπυλότητες του μαγεμένου αυτου κορμιού, να άναπνέει την ήδονική σκληρότητα του, να χάνεται μέσα του—στην άβυσσο των ματιών της προπάντων! . . .

Σκέψεις ικανές να συντρίβουν τις αισθήσεις, π' άντανακλούσαν ένα ύιγγο, που αυτὰ τὰ μεγαλόπρεπα βλέμματα χήρας με τις άπελπιστικές άγνότητες, δεν θ' άντιλάμπαν ποτέ.

Ή ύπαρξη της που έβγαλε αυτη την άπελπιστική βεβαιότητα, ενέπνεε στη θέρη των εφόδων και των συγκρούσεων αυτών των στρατών, στους νεαρούς μαχητὰς των λεγεώνων της, δίψες για πληγές λαβημένες εκεί, κάτου άπ' τὰ μάτια της.

Κι ακόμα, άπ' όλο τον άνθισμένο κάλυκα του στήθους της από όλόκληρο το σώμα της άναδίνονταν μιᾶ λεπτή ευωδιά άνεπάντευχη! μεθυστική—και τέτοια . . . που στην άψη προπάντων των συμπλοκών—ένα θέλητηρο τυραγνούσεν όλόγυρα της! κεντρίζοντας τους έκστατικούς υπερασπιστὰς της στην άχαλίνωτη επιθυμία να χαθούνε στον ήσκιο της . . . θυσία που αυτη την ενεδάρρυνε κάποτε, μ' ένα υπεράνθρωπο βλέμμα, τόσο παράφορο σὰ να παραδίνονταν.

Ήταν στη φωτεινή όμίχλη των νικων της, άναμνήσεις γνωστές άπ' αυτη μονάχα και που τις άναθυμώνταν στον ύπνο της.

✱

Τέτοια, φαινόταν ή Άκεντυσσερίλ, στην είσοδο, τώρα, της άκρόπολης. Μιά στιγμή, άφιγκράστηκε, ίσως, τὰ λόγια του καλοσορίσματος και της άγάτης, που τή χαιρετούσαν οι άρχοντες ύστερα, σ' ένα άόρατο σύνθημα της, τὰ άρματα που ώδηγοῦσαν τις πολεμίστριες της, με κρότο κεραυνού, έπέρασαν τους θόλους και σκορπίστηκαν σαν άκτινες στην πλατεία της Κάμα. Οι φωνές της χαράς του λαου της την έκραζαν: οδηγόντας, λοιπόν, το μαύρο της έλέφαντα κάτου άπ' τον πλώνα της Σουράτης και στα στρωμένα ταπέτα, ή βασίλισσα του Χαμπάντ έμπηξε στη Βεναρές. Ξάφνου, τὰ βλέμματα της έπεσαν στην καταφρονεμένη δενδροστοιχία

πού στο βάθος της, φαίνονταν μακρυνά, ή άρχαία, ή τεράστια συντριμμένη πρόσοψη του ναού του Σιβά.

Ανατριχιάζοντας—άπό κάποια ένθymiση, δίχως άλλο—έσταμάτησε τό ζώο της, έδωσε κάποια διαταγή στους έλεφανταγωγούς της, πού ξεδιπλώσαν τά σκαλοπάτια της χαόντας στα πλευρά του ζώου.

Κατέβηκε άνάλαφα.—Και νά όπου, όμοιοι μέ όντα πού τά επικαλέστηκεν ή έπιθυμία της, τρείς φαόντζ, μέ τουρμπάνια και μαύρους χιτώνες—καταδότες έμπιστοι και πονηροί — έπιφορτισμένοι, βέβαια, στην άπουσία της άπό κάποια, πολύ μυστική άποστολή, ξεπετάχτηκαν σαν μέσα άπό τη γη μπροστά της.

Παραμέρισαν, σύμφωνα μέ την έπιθυμία των ματιών της. Τότε, οί φαόντζ σκυμμένοι όλόγυρα της, έψιθύρισαν ό καθένας μέ τη σειρά του, πολλή-πολλή ώρα, χαμηλόφωνα λόγια, πού κανείς δέν ειμπορούσε ν' άκούσει, αλλά, ή έντύπωση τους στη βασίλισσα ήταν τόσο τρομερή και όσον άκουε τόσο μεγάλωνε, όπου τό πρόσωπο της, πού χλόμαινε φωτίστηκε, ξάφνου, άπό κάποια φριχτή άντλαμπή φοβέρας.

Έγύρισεν ύστερα, μέ φωνή άπότομη και πού άντήχησε στη σιωπή της βουβής πλατειάς:

—Ένα άρμα! έφώναξε.

Μιά άπό τις ευνούμενες της πού βρισκονταν σιμώτερ' άπ' τις άλλες, έπήδησε κατά γής και της παρουσίασε τά δυό μεταξωτά χαλινάρια, πλεγμένα μέ χάλκινες κλωστές.

Πηδώντας στην άφιμένη θέση:

—Κανείς νά μη μ' ακολουθήσει! έπρόσθεσε.

Και, μέ τ' ασάλευτα μάτια της, παρατήρησε την ξρημη δενδροστοιχία, άδιάφορη στη μεγάλη έκκληξη του λαού της, στη φρίκη πού έρχιγε την περίφοβη πόλη, ή Άκεντυσεριλ, άφίνοντας τ' άλογα της πού έβγαναν σίθηες, άναποδογυρίζοντας τους τρομαγμένους γόητες, συντρίβοντας τά φείδια κάτου άπ' τη λάμψη των τροχών, βυθίστηκε όλομόναχη, φωτεινό βέλος, κάτου άπ' τά μαύρα ήσιώματα του Σιβά, πού έμάκρηναν τον τρόπο της μοναξιάς των ός τό μοιραίο ναό.

Την είδαν σε λίγο νά μικραίνει, μακρυνά, νά γίνεται ένα φως,— ύστερα σαν σπιθοβόλημα άστρου. . .

Τέλος, όλοι, την έδιάκριναν συγχισμένα, όταν έφθασε στη βορεινή ξεδεντριά κ' έσταμάτησε τ' άλογα της μπροστά στα βασιλικά σκαλοπάτια, π' αντίπερα, στο ύψωμα, άπλώνονταν τά προπύλαια του ναού και τά βαθειά τους μεταστύλια.

Συγκρατώντας, μ' ένα χέρι, τη δίπλα του χρυσοϋφασμένου φορέματος της, άνέβαινε, τώρα, κει χάρμου, τά φοβερά σκαλοπάτια.

Σάν έφθασε στον πυλώνα έχτύπησε, τά προύντζινα θυρόφυλλα μέ τη λαβή του σπαθιού της, και μέ τρία χτυπήματα τόσον τρομερά, πού ό αντίχτυπος, σαν καλόχη παράπονο, έφθασε άδυνατισμένος άπ' την άποσπαση, ός την πλατεία της Κάμα.

Στό τρίτο χτύπημα, τά μυστηριώδη θυρόφυλλα άνοιξαν δίχως κανένα θόρυβο. Η Άκεντυσεριλ σαν όραμα προχώρησε στο έσωτερικό του χτριού.

Όταν έχάθηκε, τά ψηλά μετάλλινα σαγόνια, πού διαπλατώθηκαν στο κάλεσμα της, έσφάλιξαν ξανά τό σκοτεινό τους χασμορητό πίσωθε της, στρομμένα άπό τ' άόρατα χέρια των σαίν, πού ύπηρετούσαν στη κατοικία του θεού.

*

Η θυγατέρα του Γκβάλιορ δίχως νά καταδεχτεί νά ρίξει πίσω της μιá ματιá προχώρησε κάτου άπό τις προεκτάσεις των πένθμιον αίθουσών πού έσχημάτιζαν τά κενά των στύλων,—και τό κρού του λιθόστρωτου έπολλαπλασίαζε τον ήχο των βημάτων της.

Οί τελευταίες άντλαμπές της θανής του ήλιου, άνάμεσα άπό τους σκαμμένους φαγγίτες, μονάχα άπ' τη μεριά της Δύσης, στο παχύτερο σημείο των ύψηλών τοίχων,—έφώτιζαν τον έρημικό δρόμο της.

Οί κόρες της πού σάλευαν, βυθομετρούσαν τό γύρω μούχρωμα. — Τά πολεμικά της ύποδήματα, ματωμένα άπό την τελευταία συμπλοκή (άλλ' αυτό δέν ήταν δυνατό νά δυσαρεστήσει τό θεό πού άντιμετώπιζε), άντηχούσαν στη σιγαλιά. Κοκκινωπές λάμπεις, πεσμένες πλάγια άπ' τους φαγγίτες, έμάκρηναν στις πλάκες τις σιαές των θεών. Έπερπατούσε πάνω σ' αυτούς τους κινητούς ήσκιους, άγγίζοντας τους μέ τό χρυσοστόλιστο φόρεμα της.

Στό βάθος σε όγκους — σφριασμένους — άπό κόκκινο πορφυρίτη, παρουσιάζονταν ένα έπιβλητικό πέτρινο όραμα, χρώμα νύχτας.

Ό κολοσσός καθισμένος, έπλάταινε στο άνοιγμα των ποδιών του, όμοίωμα του Σιβά, του πρωτόγονου έχθρου της Παγκόσμιας Έπαρης. Οί διαστάσεις του ήταν τέτοιες πού μονάχα ό κορμός φαίνονταν. Τό ασύλληπτο πρόσωπο ξεχώριζε, όπως στη σκέψη κάτου άπό τη νύχτα των θόλων. Τό θεϊον άγαλμα έσταύρωνε τά όκτώ χέρια του στο πένθιμο στήθος του,—και τά γόνατα του πού άπλώνονταν άνάμεσα άπό τό διάστημα, άγγιζαν, άπό τις δυό μεριές, τά μεσότοιχα του ίερού. Στο ψήλωμα των τριών σκαλοπατιών, έπεφταν φορδιές πορφύρες, κρεμασμένες άνάμεσα στους στύλους.

Έκρυβαν κεντρικό βαθούλωμα σκαμμένο στο τερατώδες ύπόβαθρο του Σιβά. Έκει, πίσω άπ' τις άδιαπέραστες δίπλες, έμάκρηνε, κατηφορίζοντας προς τις στοές, ή πέτρα - των - θυσιών.

Άπό τά σκοτεινά χρόνια της Ινδίας, κάθε φορά πού έξύγωναν τά μεσάνυχτα, οί σβαίτες βραχμάνοι, μόλις έβρόντα ό προσκλητήριος δίσκος, ξεχειλιζαν άπό τά ύπόγεια άναχωρητήρια τους, σέρνοντας στο βωμό άνθρώπινο πλάσμα—πού κάποτε, έτρεχε μονάχο του νά παραδοθεί, άηδιασμένο άπό τη ζωή.

Στις κυκλικές λάμπεις της άνθρακιás του βωμού, γιατί κανένας λύχνος δέν έκαie στην κατοικία του Σιβά, οί ιερείς άπλώναν στην πέτρα, αυτό τό γυμνό θύμα, πού χάλκινες πέδες συγκρατούσαν τά τέσσερα μέλη του. Άμέσως άκτινοβολούσαν τ' αναμμένα δαδιά των σαίν, φωτίζοντας την κατανυκτική συμμάζωση των βραχμάνων. Σ' ένα γένψιμο του μεγάλου Ποντίφηκα, ό θυσιαστής του Σιβά, σταματώντας σε κάθε του βήμα, προχωρούσε. . . ύστερα, γέροντας προς την πέτρα, μ' ένα μόνο χτύπημα της πλατειάς του λεπίδας, άνοιγε σιωπηλά τό στήθος του όλοκαυτώματος. Τότε, άφίνοντας τό βωμό, μέ τυφλή ευλάβεια στην έξολοθρεύτρια θεότητα, ό Μέγας Ποντίφηξ έσίμωνε, καταριώμενος τους ουρανούς. Και βυθίζοντας τά μακρυνά δάκτυλα του σ' αυτό τό άνοιγμα, πού έπλάταινε μέ δύναμη, έψαχνε μέσα του, πρώτα, τη φρίκη. Κατόπιν έτραβούσε τά χέρια του, τά σήκωνε όσο τό δυνατό ψηλότερα προσφέροντας στη θεία Γονιμοποίηση, την καρδιά

πού ξερρίζωσε τυχαία, και πού οί ματωμένες ίνες της γλυστερούσαν ανάμεσα στ' ανοιχτά του δάχτυλα, σύμφωνα με τὰ ιερά δόγματα.

Ὁ μονότονος βόγγος τῶν βραχμάνων, πού τοὺς κρύβειν ἔκσταση ἔφηνε λόλογρα του τὸν παλαιὸ ὕμνο τοῦ Σιβὰ «τῆ μεγάλη Κατάρα στὸ Φῶς» γνωστὸ ἀπ' αὐτοὺς μονάχα. Μόλις ἔπαιε τὸ τραγοῦδι ὁ Ποντίφηξ ἄφαινε νὰ πέσει τὸ σαρταριστὸ ἀνάδημα στὴν ἱερὴ φωτιά πού καταβρόχθιζε τοὺς τελευταίους παλμούς: καὶ ἡ θεορμὴ ἀναθυμίαση ἀνέβαινε, ἐπίσης, ἐξελιαστήρια τῆς ζωῆς, κατὰ μῆκος τῆς καταπραϊμένης κοιλάδας τοῦ θεοῦ.

Ἡ τελετὴ αὐτὴ, πάντα κρυφὴ, ἦτανε τόσοσὸν ὀλιγόστιγμη πού ὁ ναὸς ποτὲ δὲν ἀντηχοῦσε παρὰ ἀπὸ μιὰ μεγάλη κραυγὴ.

*

Ἐκείνη τὴ βραδυά, ὄρθιος στὸ τριπλὸ σκαλοπάτι, π' ἀντίπερα ἀπλώνονταν, ἔτσι σκεπασμένη, ἡ θυσιαστήρια πέτρα, στέκονταν, ὁ μόνος ὄρατὸς κάτοικος τῆς μοναξιάς τοῦ ναοῦ:—καὶ ἡ ὄψη αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἦταν τὸ ἴδιο παγερὰ μετὴν ὄψη τοῦ θεοῦ του.

Ἡ γυγάντια γύμνια αὐτοῦ τοῦ γέρον μετὰ τὰ νεφρὰ ζωσμένα ἀπόνα σκοτεινόχρωμο κουρέλλι,—καὶ πού τὰ ξεχρεατωμένα κόκκαλα του, κυματιστὰ στὸ ὑπόλευκο δέγμα μετὰ τὶς φλοισβίζουσες ζαρωματιές, φαίνονταν σάν ξένα—ξεχώριζε στὸ μάτωμα τῶν βαρυῶν παρατετασμάτων.

Ἡ ἀπάθεια αὐτῆς τῆς μορφῆς, μετὰ τὸ γερὸ διεσταλμένο κρανίον, ἀγένειο καὶ φαλακρὸ, π' ἀγγιζεν αὐτὴ τὴ στιγμὴ, στὸ γλύστρημα ἑνὸς κροτάφου, ἡ φωτιά μιᾶς ἡλιακῆς κηλίδας, ἐπέβαλλε τὸν ἴλιγγο. Στὸ κοίλωμα πού σχηματίζαν οἱ κόγχες του, κάτω ἀπὸ τ' ἀπογυμνωμένα τόξα τους, ἀγρυπνοῦσαν δυὸ ἀστραφτερὲς λάμπεις πού φαίνονταν ὅτι δὲν εἰμποροῦσαν νὰ διακρίνουν παρὰ τὸ ἄδρατο. Ἄναιες ἀπ' αὐτὸ τὰ μάτια, ἐξέβγαυνε ἕνα μακρὸν ράμφος ἀητοῦ σὲ στόμα ὅμοιο μετὰ κάποια γέριχη πληγὴ πού ἄσπρισε ἀπὸ ἔλλειψη αἵματος—καὶ πού ἔτρεμε μυστικὰ τὸ τετράγωνο τοῦ σαγονιοῦ. Μονάχα μιὰ θέληση ἔκαιε σ' αὐτὸ τὸ μαρασμὸ πού ὁ θάνατος δὲν θὰ μπορούσε νὰ τοῦ προξενήσει σπουδαία μεταβολή, γιατί τὸ σύνολον ἐκείνον πού ὁ ἀνθρώπος λέγει ζωὴ, ἔξω ἀπ' τὴν ἐμφύχωση, φαίνονταν καταστρεμμένο σ' αὐτὸ τὸ φαντασματώδη ἀσκητή.

Ὁ ζωντανὸς αὐτὸς πεθαμμένος πού πέρασε πολλοὺς αἰῶνες ἦταν ὁ Μέγας Ποντίφηξ τοῦ Σιβὰ, ὁ ἱερέας μετὰ τ' ἀπαίσια χέρια,—ὁ Ἀναχωρητῆς μετὰ τ' ὄνομα πού ὁ ἴδιος τόχε ξεχάσει, καὶ πού κανεὶς θνητὸς δὲν θάβρισκε, δίχως ἄλλο, τὶς συλλαβὲς παρὰ μέσα στὴ νύχτα, στὴν ἔρημο, ἀφιγχαζόμενος μετὰ προσοχὴ τὴν κραυγὴ τῆς τύρης.

*

Σ' αὐτὸν ἐρχόνταν, ὀργισμένη ἡ Ἀκεντυσεριά· τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἡ ὄψη τὴ φρέναιζε καὶ ἡ μανία της προδίδονταν ἀπ' τὸ σάλιο τοῦ στήθους της, τὴν ταραχὴ τῶν ρουθουινῶν της καὶ τὴν παλμικὴ κίνηση τῶν χειλῶν της!

Σάν ἔφθασε, τέλος, μπροστά του, ἡ βασίλισσα σταμάτησε, τὸν ἐκτύπησε μιὰ στιγμὴ δίχως νὰ βγαλεὶ λέξη, ὕστερα—μετὰ φωνὴ πού ἀντηχοῦσε σταθερῶς, νέα, καλὸχηρη, στὴν τρομαχτικὴ μοναξιά τοῦ τεράστιου τάφου:

—Βραχμάνε, ἔξρω ὅτι ἀλαφρόθηκες ἀπ' τὶς χαρὲς μας, τὶς ἐπιθυμίες μας, τὶς θλίψεις μας, καὶ ὅτι τὰ βλέμματα σου ἔγιναν βαρεὰ σάν

τοὺς αἰῶνες. Περωπαῖς κυκλωμένος ἀπὸ τὶς ὀμίχλες μιᾶς παράδοσης θείας. Ἕνας βοσκὸς, ἔμποροι τοῦ Κορδοφάν, ἀνθρώποι πού κνηγάνε τοὺς ρήσους καὶ τ' ἀγριόβοδα, σὲ εἶδαν, νύχτα, στὰ μονοπάτια τῶν βουνῶν, νὰ βυθίζεις τὸ μέτωπο σου στὶς ἀπέραντες λάμπεις τῆς τρικυμίας καὶ ὀλόφωτο ἀπὸ τὶς ἀστραπὲς πού ἡ φλογερὴ τους ἰδιότητα ἀμβλύνονταν ἐπάνω σου, κρυφὸ στοὺς βρόντους τῶν οὐρανῶν, ν' ἀντανακλᾷς, ἤρεμα, βαθεῖα στὶς κόρες σου, τὸ ὄραμα τοῦ θεοῦ πού γέρεις. Περιφρονώντας τὰ στοιχεῖα τῶν ἀβύσσων μας, ἐσχεδιάζεις στὸ μυαλό σου τὸ ἱερόν Τίποτε τῆς παλιᾶς σου ἐλιπίδας.

«Πῶς λοιπόν, νὰ σὲ φοβερῶσει κανεὶς, ἀφθαστὴ μορφὴ! Μάταια, οἱ δῆμοι μου θὰ ἐξαντλοῦσαν στὸ ζωντανὸ λείψανο σου, τὴν ἀρχαία τους τέχνη καὶ οἱ ὠραιότερες παρθένες μου, τὶς γοητείες των. Ἡ ἀνασθησία σου ἐξουδετερώνει τὴ δύναμη μου. Θὰ παραπονεθῶ, λοιπόν, στὸ Θεό σου.»

Ἀκοῦμπησε τὸ πόδι στὸ πρῶτο σκαλοπάτι τοῦ βωμοῦ, ὕστερα, ὑψώνοντας τὰ βλέμματα της πρὸς τὸ μεγάλο πρόσωπο ἀπὸ σκιά, χαμένο στὰ ψηλὰ σκοτάδια τοῦ ναοῦ:

—«Σιβὰ! ἔκραξε, θεέ, πού τὸ ἄδρατο πέταμα σου ντύνει μετὰ τρόμο καὶ αὐτὸ ἀκόμα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου,—θεέ, πού ἐστάθηκες ἀντίκρου στὸ ἈΦΑΝΕΡΩΤΟ, ἀποδοκιμάζοντας καὶ καταδικάζοντας αὐτὸ τὸ ψέμμα τῶν κόσμων... πού θὰ τὰ καταφέρεις νὰ καταστρέψεις!—ἂν ποτὲ μου αἰσθάνθηκα, γύρω μου, στὶς μάχες, τὴν ἐξολοθρευτρία παρουσία σου, θ' ἀκούσεις, ὡ πατέρα τῆς μοιραίας Σοφίας, τὴν κόρη μιᾶς μέρας πού τολμάει νὰ ταράξει τὴ σιωπὴ τῆς κατοικίας σου, καταγγέλοντας σὲ σὲνα τὸν ἱερέα σου.

«Θυμῆσου, ἀφοῦ εἶνε ἀπὸ τὰ προσόντα τῶν Θεῶν νὰ ἐνδιαφέρονται τόσο παράξενα στὰ ἀνθρώπινα παράπονα!—Λίγες ἀγῆς εἶχαν λάμπει στὴ βασιλεία μου, Σιβὰ, ὅταν ὑποχρεωμένη νὰ περάσω μετὰ τὰ στρατεύματα μου, τὸν Ἰαξάρτη καὶ τὸν Ὄξο, ἐμπήκα νικητρία στὶς φλογισμένες πόλεις τῆς Σογδιανῆς,—πού ὁ βασιλιάς, ἐζητοῦσε τὴ μοναχοκόρη του, τὴν αἰχμάλωτο μου Γιέλκα. ἤξευρα ὅτι οἱ λαοὶ τῆς Νεπάλης θὰ βρῖσκαν τὴν εὐκαιρία, ἐδῶ, μ' αὐτὸ τὸ μακρινὸ πόλεμο, γὰρ νὰ ἀνακηρύξουν βασιλῆα τοῦ Χαμπάντ ἐκεῖνον... πού δὲν εἰμποροῦσα ν' ἀποφασίσω νὰ ξεβγάλω, τὸν Σεντγινούρ, τέλος τὸν πρίγκιπα τους, τὸν ἀδελφό, ἀλλοίμονο! τοῦ Σινγιάμπ, τοῦ ἀλησμόνητου συμβίου. Ἄν ἐγὼ ἤμουν νικητρία, μήπως ὁ Σεντγινούρ δὲν ἐβγήκε ἀπ' τὴ φυλὴ τοῦ Ἐμπαχάρ, τοῦ ἀρχαιότερου ἀπὸ τοὺς βασιληάδες;

«Ἐνίκησα στὴ Σογδιανή! καὶ ὄφειλα νὰ ὑποτάξω στὸ γυρισμὸ μου, τοὺς ἐπαναστάτες πού μ' ἀνακήρυξαν ἀπὸ τότε, γενναία καὶ μεγαλόνηχη σ' ἐπιγραφὲς παντοτεινές.

«Τότε, γὰρ ν' ἀποφύγομε νέες στάσεις καὶ ἄλλους πολέμους, τὸ Συμβούλιο τῶν βεζύρηδων τοῦ Κράτους μου στὴ Βεναρές, ἀποφάσισε νὰ ἐξαφανίσει τὴν αἰτία τῶν ταραχῶν, ἐν ὀνόματι τῆς γενικῆς σωτηρίας. Διάταγμα θανάτου ἐξεδόθηκε γὰρ τὸν Σεντγινούρ καὶ γὰρ τὴν αἰχμάλωτο μου, τὴν ἀρραβωνιαστικὰ του, καὶ ἡ Ἰνδία μοῦ ὀρκίσθηκεν ὅτι θὰ ταχύνει τὴν ἐκτέλεση γὰρ νὰ ἐξασφαλίσει, τέλος, τὴ σταθερότητα τοῦ θρόνου μου καὶ τῆς εἰρήνης.

«Στὴν ἐκλογὴ αὐτῇ, ἡ περηφάνεια μου πού ἔφραττε, ἀρνήθηκε νὰ ἐξουτελισθεὶ ἀνηφώντας τὶς τύψεις ἑνὸς τέτοιου ἐγκλήματος. Νὰ εἶνε αἰχμάλωτοι μου, συγκατένευα θλιμμένα, ὡ θεὸ τῶν ἀτελειομένων σκέψεων—

στην αναπόφευκτη αδικία! . . . αλλά να γίνουν θύματα μου; . . . 'Ανανδρία άχαριστής καρδιάς, πού μονάχα ή θύμηση της θ' άτίμαζε όλες τις περιφάνειες της ύπαρξης μου! — Καί ύστερα, ώ θεέ των νικών! δέν είμαι καθόλου άκαρδη, σάν τις θυγατέρες των πλούσιων παρσίς, πού ή άνία τους άρέσκεται να βλέπουν θανάτους: οί μεγάλες τολμηρές, πού δοκιμάστηκαν για καλά στον πόλεμο, είνε κατωμένες από έπιείθεια—καί, σάν μιá από τις αδελφές μου της δόξας, Σιβά, αναθράφηκα από περιστέρια.

«Κι όμως, ή ύπαρξη αυτών των παιδιών ήταν ένας κίνδυνος αδιάκοπος. Έπρεπε να διαλέξω μεταξύ του θανάτου των και όλου του γενναίου αίματος πού θά χύνονταν για την υπόθεση τους, τό δίχως άλλο;—Είχα τό δικαίωμα να τους άφίσω να ζήσουν, έγώ, βασίλισσα.

*

«'Αχ! άποφάσισα, τουλάχιστον, να τους ιδώ, μιá φορά με τά μάτια μου,—για να κρύνω άν έξιζαν την άγωνία πού βασάνιζε την ψυχή μου.—Μιá μέρα, στις πρώτες ακτίνες της χαραυγής, έντύθηκα τά ρούχα πού φορούσα άλλοτε, τότε πού στις κοιλάδες μας, έφύλαγα τά κοπάδια του πατέρα μου Γκλάβιορ. Κ' έμπήκα, άγνωστη γυναίκα, στις κατοικίες πού ήταν χαμένες άνάμεσα σε κάμπους με ρόδα, από τη μιá κι από την άλλη όχθη του Γάγγη.

«'Ω Σιβά! ξαναγύρισα θαμπωμένη την έσπέρα! . . . Καί, όταν βρέθηκα μονάχη, σ' αυτή τη σάλλα του παλατιού του Σεθρ, όπου έφθασα, και μένω χήρα, μιá μελαγχολία να ζώ μ' έβάραινε: έννοιωσα τον έαυτό μου πιό συγχισμένο παρά όσον θά πίστευα ότ' ήταν δυνατό!

«'Ω άγνό ζευγάρι χαριτωμένων όντων πού παρεξενεύονταν, δίχως να με μισούν! 'Η ύπαρξη τους έπαλλεν από μιá έλπίδα μονάχα: την έρωτική τους ένωση! . . . έλεύθεροι ή φυλακισμένοι, έστω και στην έξορία. . . 'Ο βασιλικός αυτός έφηβος με τά διάφανα βλέμματα, τά χαρακτηριστικά του πού θύμιζαν τά χαρακτηριστικά του Σινγιάμπ! Αυτό τό άγνό κοράσι και τόσο άγαπημένο, τόσοσ όραίο! . . . οί άπομακρυσμένες ψυχές τους, όχι όμως, και χωρισμένες, έκραζε κ' έγνώριζεν ή μιá την άλλη! Έτσι, δέν είνε λοιπόν, πού ή φυλή μας συλλαμβάνει κ' αισθάνεται, από τους αιώνας, στη θανμάσια 'Ινδία μας, τό αίσθημα της αγάπης: Πιστή, άθάνατα!

«Αυτοί, κίνδυνος, Σιβά;—Μά, ό Σεντγιούρ, αναθρεμένος από τους σοφούς, εύχαριστούσε τά Πεπρωμένα γιατί τον έλάφρωναν άπ' τη φροντίδα των βασιληάδων! Μ' έλπώνταν χαμογελώντας, γιατί έρρίχθηκα με τόσοσ πάθος σ' αυτές τις βασιλικές φροντίδες! Πρίγκηπας αδιάφορος για τη δόξα, έκρινεν επιπόλαιες αυτές τις ιδανικές δάφνες πού μόνον ή λάμψη τους με κάνει να χλωμαίζω! . . . 'Η αγάπη! Αυτό ήταν—καθώς και για την άγαπημένη του Γίλκα—τό μονάκριβο βασίλειο! και, έλεγαν, ήταν πολύ βέβαιοι ότι θά τους ένωνα γλήγορα—άφου άγαπήθηκα και ήμουν πιστή! . . . »

*

'Η 'Ακεντυσερίλ, άφου έκρυψε για μιá στιγμή τό πρόσωπο της χήρας μέσα στα λαμπρά δάχτυλα της έξακολούθησε:

—'Ν' άποκριθώ σ' αυτά τά παιδιά στέλλοντας τους δήμιους; 'Όχι!

Ποτέ!—Κι όμως, τι ν' άποφασίσω; 'Αφου ό θάνατος, μόνος, έμπορεί να δώσει τέλος, άνεπίστροφο στις άνένδοτες έπιμονές των όπαδών ενός πρίγκηπα—και ή 'Ινδία μου ζητούσε την ειρήνη; . . . Κι όλας, άλλες έπαναστάσεις έτοιμάζονταν, έπρεπε να πάρω τά όπλα για την 'Ινδο-Σκνθία. . . —Ξάφνου, μιá παράξενη σκέψη μ' έφώτισε! Μου ήρθε την παραμονή πού θά πήγαινα να πολεμήσω τους ίθαγενείς των άραχωσιών βουνών. Σένα μονάχα συλλογίστηκα, Σιβά! 'Αφίνοντας, νύχτα, τό παλάτι μου, έτρεξα έδώ μονάχη:—θυμήσου σκνθρωπή θεότητα!—Και ήρθα να ζητήσω βοήθεια, μπροστά στο βωμό σου, από τό μαθρο σου ποντίφηκα.

«Βραχμάνε, του είπα, γνωρίζω ότι,—μήτε ό θρόνος μου πού ή λευκότητα του φωτίζεται από τόσα πετράδια, μήτε οί στρατοί, μήτε ό θαυμασμός των λαών, μήτε οί θησαυροί, μήτε ή έξουσία αυτού του άπαραβίαστου λατου—όχι, τίποτε δέν έμπορεί να φτάσει τη χαρά πού δίνουν οι πρώτες άπολαύσεις της αγάπης και τά ήδονικά της μαρτύρια. 'Αν ήταν δυνατό να πεθαίνε κανείς από τη νυφική άγαλλίαση, τό στήθος, μου δέν θά χτυπούσε πλέον άπ' τη στιγμή, όπου χλωμή και άκτινόβολη, ό Σινγιάμπ, μ' έσκόλαβωσε με τά φιλιá του, για πάντα, σάν με άλυσσιδες!

«Κι όμως, άν με κάποια γοητεία, ήταν δυνατό—αυτά τά καταδικασμένα παιδιά να πέθαιναν από μιá χαρά τόσο ζωηρή, τόσο διαπεραστική τόσοσ άδοκίμαστη άκόμα, πού ό θάνατος αυτός να τους φαίνονταν πιό επιθυμητός άπ' τη ζωή; Ναι, με μιá από εκείνες τις παράξενες μαγειείες, πού μάς σκορπίζουν σάν ήσκιους, άν έμπορούσες ν' αύξήσεις άκόμα την αγάπη τους,—να την έξυψώσεις με κάποια ιδιότητα του Σιβά—από μιá πυρκαϊά επιθυμίες. . . ίσως, ή φωτιά των πρώτων τους έξάρσεων θά έφθανε για να χωνέψει τους δεσμούς των αισθήσεων τους σε λιγοθυμιά δίχως ζύπνημα!—'Αχ! άν αυτός ό θεϊός θάνατος έμπορούσε να πραγματοποιηθεί, δέν θά ήταν συμφιλιωτής, άφου μόνον τους θά πέθαιναν; Αυτόσ ό θάνατος μου φαίνονταν ότι άξιζε στην ήπιότητα και στην όμορφιά τους.

«Σ' αυτά τά λόγια, τό στόμα τουτο της νύχτας, δίνοντας τη θεία σου υπόσχεση μου άποκρίθηκε με ήρεμία:

—«Βασίλισσα θά έκτελέσω την επιθυμία σου».

«Στη υπόσχεση αυτή του ιερέα σου, έπρόσταξα να τον αφίνου να μπεινοβγαίνει έλεύθερα στα παλάτια των αιχμαλώτων μου.—Παρηγορημένη, εκ των προτέρων, από την όμορφιά του εγκλήματος μου, έφυγα με τό στρατό μου την άκόλουθη χαραυγή, προς την 'Αραχωσία,—πού επιστρέφω νικήτρια και πάλιν, Σιβά! χάρις στον ήσκιό σου και στούς πολεμιστάς μου, άπόψε.

«Μά μόλις, τώρα, περνώντας τις άκροπόλεις, σκέφθηκα τό μοιραίο θαύμα πού έκτελέσθηκε τό δίχως άλλο, όσον ήμουν μακρυνά. Ένώ σκεφτόμουναι κι όλας για θείες προσφορές ένύπταξα τ' άπέξω του ναού αυτού, όταν οί φαόντς μου ήλθαν και μου έφανέρωσαν πούά ήταν ή διπροσωπία αυτού του γερόντου.»

'Η χήρα βασίλισσα έκίτταξε τό φαίρη: μόλις κ' έφανέρωσεν ή φωνή της, σ' έλαφρούς τρόπους, την όργη πού συγκρατούσε.

—«Διάψευσε με! έξακολούθησε πές μας με τι λογής άπολαύσεις έφρόντισες ν' άνθήσεις, για αυτούς τους ιδανικούς νέους τον κατήφορο του

θανάτου πού μου υποσχέθηκες; με τὰ κλάϊματα τίνων εκστάσεων κατώρθωσες νὰ σκεπάσεις τὰ ξεθαμβα μάτια τους; σὲ τί ἀγνωστες ανατριχίλες ἀγάπης ἔκαμες τίς αισθήσεις των νὰ πάλλουν, ὡς αὐτὴ τὴ θανατηφόρα ἀτονία ὅπου ὄνειρευόμουνα ὅτι θάσβηναν οἱ δυὸ ὑπάρξεις τους! "Ὀχι! σὺ πά.

«Οἱ φαόντζ μου, ἀφιγγραζόμενοι κρυφὰ στοὺς τοίχους, σὲ παραμόνευαν—κ' ἔχω λόγὸ νὰ ἐκτιμῶ τὴν ἀνοιχτοματιά τους. . . Ἐμπρός, εἰμπορεῖς νὰ σηκώσεις ἐπάνω μου τὰ μάτια σου! σὲ κείνον πού μου ρίχνει τὴ ματιά πού ὑποτάσσει, στέλνω τὴ ματιά πού παίζει, ἐπειδὴ δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκείνους πού ὑποφέρουνε. . .

«Ἦ ἀγνὴ πρίγκηπα, Σεντινούρ, ἄδολη σκιά,—καί, σὺ, γλωμὴ Γιέλκα, τόσο γλυκειά, ὦ παρθένα! — Παιδιά, παιδιά! . . . νάτος αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος τῶν βασανιστηρίων πού πρέπει, ἐκεῖ πού βρίζεσθε, νὰ τὸν κατηγορήσετε μπροστὰ στὶς ἀνεπεικεῖς θεότητες πού δὲν ἀγάπησαν.

«Ἦθελα νάξερα γιατί αὐτὸς ὁ γυιὸς μῆς γυναίκας λησμονημένης μου ἔκρυψε τὸ μῖσος πού κρατοῦσε, τὸ δίχως ἄλλο, γιὰ κάποιο βασιλεῖα τῆς φυλῆς πού ἐβγήκαν καὶ πὼς ἐσκόπευε νὰ ἐκδικηθεῖ τοὺς ἀγνοὺς αὐτοὺς ἀπογόνους! . . .—Γιατί ἄλλῶς πὼς ἐξηγεῖται τὸ ἔργο σου, βραχμάνε; ἐχτός ἂν τὰ ἀπὸ γενετῆς θηριώδεια ἔνστιχτα σου, με τὸν καιρὸ, ἀφοῦ ξετρέλλαναν τὰ στεῖρα γερατεῖά σου σ' ἔκαμαν νὰ ἐνεργήσεις ἀσυνείδητα. . . καί, ὅμως, μπροστὰ στὴν τελειότητα τοῦ διπλοῦ μαγευρίου των, πὼς νὰ τὸ πιστέψω;

«Ὡστε μονάχα με λόγια, δὲν εἶν' ἔτσι; με λόγια μονάχα ἔκαμες τίς ψυχές τους νὰ ὑποστοῦν μιὰ μυστηριώδη ἀγωνία, ὡσότου τέλος ὁ θεληματικὸς αὐτὸς θάνατος, ὅπου τοὺς συμβούλευσε νὰ καταφύγουν γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὰ βάσανα, τοὺς ἀπελευθέρωσε. . . γιὰ νὰ σ' ἀκούσουν!

«Ναὶ τὸ σύνολον αὐτὸ τοῦ λεπτοῦ ἐγκλήματος, τὸ μαντεῖο, ἱερέα! — καὶ ἀπὸ καταφρόνια, γνώριζε τὸ δὲν στέλνω στὴ στιγμὴ, τὸ κεφάλι σου νὰ ἤχησει καὶ νὰ πηδήξει σ' αὐτὸ τὸ πλακόστρωτο πού βεβηλώθηκε με τὴν ἐπιτορξία σου.

Ἦ Ἀκεντυσερίλ πού ἀφῆκε γιὰ μιὰ στιγμοῦλα τὰ μάτια τῆς ν' ἀστράφουν, ξανάρχισε με ὕφος μικρό:

«Μόλις, ἡ σοβαρότητα τῆς ὄψης σου ἐπλάνευε τὴν πίστη αὐτῶν τῶν διάφανων ψυχῶν, ἀρχίσεις τὸ καταραμένο σου ἔργο. Κ' ἐπῆρες γιὰ ἔργο, πρῶτα—πρῶτα νὰ καταστρέφεις τὴν ἀπλότητα τῆς ἀμοιβαίας τους τρυφερότητας. Ποιὸς εἰξεύρει με τὴν πνοὴ τί λογῆς σκοτεινῶν ὑποβολῶν ἐστέγνωξες τὸν ἔρωτικό χυμὸ σ' αὐτὰ τὰ τρυφερά βλαστάρια, πού, γλωμιάζοντας ἀρχίσαν, ἀπὸ τότε, νὰ χάνονται γιὰ χαρὰ σου,—θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ!

«Γέρο, σοῦ χρειάζονταν, ὁ καθένας τους νὰ νοιώθει τὸν ἑαυτό του ξεμοναχισμένο! Αἱ λοιπόν,—ὅπως τοὺς ἔδωσες νὰ καταλάβουν,—ὁ καθεὶς τους δὲν ἔπρεπε νὰ ζήσει ὕστερα ἀπὸ τὸν ξεχασμένο καὶ νὰ βασιλεύει χάρη στὴν ἐπιθυμία μου, σὲ χῶρες μακρυνές,—πλάι σὲ μιὰ ὑπαρξὴ βασιλικὴ γεμάτη ἔρωτα προτιμημένη σήμερα κι ὄλας; . . . Πὼς τὰ κατάφερες νὰ τοὺς πείσεις;—Ἄλλὰ κατόρθωνες νὰ τοὺς παρουσιάζεις χίλιες ἀποδείξεις! . . . Ξεμοναχισμένα, εἰμποροῦσαν, αὐτὰ τὰ παιδιά, ν' ἀλλάζουν τὸ μόνο βλέμμα πού θὰ περνοῦσε τοὺς ὀμιχλώδεις καπνοὺς τῶν ἐκδικήσεων σου σὰν ἦλιου ἀχτίδα; "Ὀχι! "Ὀχι. Ἐθριάμβευσε — καί, παρηνὺς θὰ σὲ μάθω, σοῦ

λέγω, με τί τρομερὸ τέχνασμα! Καὶ ἡ ἀγνὴ φοιτιὰ τῶν φλεβῶν τους, σudaυλισμένη ἀδιάκοπα, ἀπὸ τὴ φθορὰ τῆς ζηλοτυπίας, ἀπὸ τὴ μελαγχολία τῆς ἐγκατάλειψης, εἰξευρες νὰ τῆς ἐρεθίζεις τίς ἐπιθυμίες, ὡσότου νὰ τίς καταστήσεις τρελλὰ σαρκικὲς—ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς πίστες πὸν ἐβύθιζες τίς καρδιές τους, τὸ ἀδύνατον, δηλαδή, ν' ἀποχτήσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ἄνάμεσα στὶς κατοικίες τους, κάθε μέρα, διαβαίνοντας τὸ Γάγγη, γενόσουνα, πάνου στὰ ἱερά νερά, ἕνα εἶδος τρομαχτικοῦ ἄγγελου, δακρύων, τρόμου, πεθαμένων ἐλπίδων καὶ χωρισμῶν.

«Ἄχ! οἱ καταμηνύσεις τῶν φαόντζ μου εἶνε βαθεῖες: μ' ἐφώτισαν γιὰ κάποια ἀπαίσια δύναμη πού διαθέτεις! Ἐβεβαίωσαν, σ' ἕνα ὄρκο, παίροντας γιὰ μάρτυρες τοὺς Ντεβὰς τῶν αἰωνίων Ἐξίλασμων, ὅτι κανένα ὄπλο δὲν εἶνε τρομερὸ, πλάι στὴ συνήθεια ὅπου ἡ μαύρη σου μεγαλοφῦα τὰ καταφέρει νὰ λυγίζει τὸ λόγὸ τῶν ζώτων. Στὴ γλώσσα σου, βεβαίωσαν, στανρώνονται κατὰ τὴν ἐπιθυμία σου, ἀστραπὲς πὸ ἀπατηλές, πὸ θαμποτικές καὶ πὸ θανατηφόρες ἀπὸ ἐκείνες πού τινάζονται στὶς μάχες, ἀπὸ τὰ χτυπήματα τῶν σπαθιῶν μας.

Καί, ὅταν ἕνα πνεῦμα ὀλέθριο ταράζει τὴ λαμπάδα του στὸ βάθος τῶν σχεδίων σου, ἡ τέχνη αὐτὴ, ἡ δύναμη αὐτὴ, μᾶλλον διαλύεται, πρῶτα σέ...

Ἦ βασίλισσα, ἐδῶ, μισοσφαλόντας τὰ βλέφαρα φαίνονταν σὰν ν' ἀκολουθοῦσε, με μιὰ λάμψη, ἀνάμεσα στὰ ματόγλαδα τῆς, σ' ἄοριστα σκοτάδια τοῦ ναοῦ, ἕνα ἄορατο νῆμα, χαμένο, κυματιστό; καί, συμβολίζοντας ἔτσι, τὴν ἀνάλυση ὅπου οἱ σκέψεις τῆς περιπλανῶνταν, ἐχάιδεψε με τὰ δυὸ λεπτά καὶ γλωμὰ δάχτυλα τῆς, τὴν ἄκρη ἑνὸς φρυδιῦ τῆς ἀπλώνοντας τ' ἄλλο κατὰ τὸ βραχμάνο. . . — « σέ . . . μακρυνές ὑποθέσεις, δικαιολογημένες με λεπτότητα, καὶ ἀκολουθούμενες ἀπὸ σιωπὲς ἀπαίσιες. . . Ὑστερα,—τσακίσματα τῆς φωνῆς σου πολὺ παράδοξα, ξυπνὰν. . . κ' ἐγὼ δὲν ξεύρω τί ἀγωνίες—πού παραμονεύεις ἀδιάκοπα τὴ διαβατήριχη σκιά τους στὰ μέτωπα. Τότε,—μυστήριον κάθε νικημένης σκέψης! —παράξενες συνηχήσεις, καί, σχεδὸν δίχως σημασία, — καὶ πού τὰ μαγικά τους μυστικά σου εἶνε γνώριμα,—σοῦ ἀρκοῦνε ν' ἀγγίξεις τὰ πνεύματα μας ἀπὸ ἀσύλληπτες, παγερές, ἀνησυχίες! ἀπὸ τόσον θολές ὑποψίες, πού μιὰ ἀγνωστὴ δύναμη τυραγεῖ, παρηνὺς, κ' ἐκείνους ἀκόμα πού ἡ ἀγρυπνὴ δυσπιστία τους ἄρχισε νὰ σὲ κυττάει κατὰματα. Εἶνε πολὺ ἀργά! Ὁ λόγος τῶν χειλιῶν σου ντύνεται, τότε, τίς γαλιάζεις καὶ ψυχρὲς ἀντιλαμπές πού ἔχουν οἱ ρομφαῖες, τὰ λέλια τῶν δρακόντων, τὰ πετράδια. Σφιχταγκαλιάζει, γητεύει, ξεσχίζει, θαμπώνει, φαρμακεύει, πνίγει. . . κ' ἔχει φτερά! Οἱ κρυφές δαγκωματιές του ματώνουν τὴν ἀγάπη, πού νὰ μὴν ὑπάρχει γιαιτρεία. Γνωρίζεις τὴν τέχνη νὰ ἐξάπτεις—γιὰ νὰ τίς ἀπατᾷ πάντα—τίς ὑπέροχτες ἐλπίδες! Μόλις ὑποθέσεις. . . καὶ πείθεις κι ὄλας περισσότερο παρὰ ἂν ἐβεβαίωνες. Ἄν προσποιεῖσαι ὅτι θέλεις νὰ καθησυχάσεις, ἡ ἐπίφοβη στοργὴ σου φέρνει τὸ γλωμιασμα. Καὶ σύμφωνα με τὰ θελήματα σου, ἡ θνητὴ κακία πού ψυχώνει τὴν ἀπαίσιαν σκέψη σου, ποτὲ δὲν ἐπαινεῖ παρὰ γιὰ νὰ κρύψει τὰ λοξὰ βέλη τῶν ἐπιφυλάξεων σου, πού μόνες ἐνδιαφέρουν! — τὸ ξεύρεις γιατί εἶσαι σὰν ἕνας κακὸς πεθαμένος. . . Με ὀσφρηση ἀλλοθιῶρη καὶ ψυχρὴ, κατορθώνεις ν' ἀναλογίζεις τὰ χτυπήματα τους σὲ κείνον πού σ' ἀκόμει. Τέλος, μόλις, ἐσὺ χαθεῖς, ἀφίνεις στὸ πνεῦμα πού ἀποφάσισε, ἔτσι, νὰ ποτίσεις με δηλητήριο, τὸ σπέρμα θλίψης καταστρεπτικῆς, πού ὁ καιρὸς μεγαλώνει, π' αὐτὸς ἀκόμα

ὁ ὕπνος θρέφει—καὶ πού γίνεται σὲ λιγὰκι τόσο βαρειά, τόσο πικρὴ καὶ τόσο σκοτεινὴ—πού ἡ ζωὴ χάνει κάθε γλύκα, πού τὸ μέτωπο σκίφτει βαρεμένο, πού τὸ γαλανὸ φαίνεται μολυσμένο ὕστερα ἀπὸ τὴ ματιά σου, πού ἡ καρδιά σφίγγεται γιὰ πάντα—καὶ εἴμπορεῖ νὰ θανατώσει ἀπλὲς ὑπάρξεις. Μὲ τὴν ἐνέργεια, λοιπόν, αὐτῆς τῆς θανατηφόρας ὀμιλίας σου—τὸ προνόμιο σου—βραχμάνε!—εὐχαριστιόσουν κ' ἐπέμενες μὲ μανία, μέρα τὴ μέρα, νὰ ζαρώσεις—ὅπως ἀνάμεσα στὰ κόκκαλα τῶν χειρῶν σου—τὸ διπλὸ κάλυμα αὐτῶν τῶν ἀγνῶν καὶ νεαρῶν ψυχῶν, ὃ φάντασμα πού ἔπνιξες δυὸ ρόδα στὴ νύχτα! «Καὶ ὅταν τὰ χεῖλια τους ἐσώπασαν, τὰ μάτια τους ἀκίνητα καὶ ἀδάκρυστα, τὰ χαμόγελα τους σβυσμένα ὀλότελα· ὅταν τὸ βάρος τῆς ἀδημονίας των ξεπέρασε τὸ σημεῖο πού εἴμποροῦσαν ν' ἀνθέξουν οἱ καρδιές τους, δίχως νὰ πάθουν νὰ χτυπᾶν, ὅταν, μάλιστα, οὔτε μένα καταριώνταν πλέον, οὔτε τοὺς ἱεροὺς θεοὺς· τὰ κατάφερες νὰ μεγαλώσεις στὸν καθένα τους, ξάφνου, τὴ δίψα νὰ χάσουν ὡς καὶ αὐτὴ τὴ θύμηση τῆς ὑπαρξῆς τους, γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπ' τὸ μαρτύριο νὰ ζοῦν δίχως ἐμπιστοσύνη ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, δίχως πίστις, δίχως ἐλπίδα, θύματα τοῦ ἀδιάκοπου βασάνου πού προξενούσεν ἡ ὑπερβολικὰ ἀχόρταγη ἐπιθυμία ν' ἀποχτήσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.—Καὶ τοῦτῃ τὴ νύχτα, αὐτὴ τὴ νύχτα, τοὺς ἄρισες νὰ ριχτοῦνε στὸν ἀπέραντο ποταμὸ, ἐνῶ σκεφτόσυνα, ἴσως, ὅτι θὰ τὰ κατάφερες νὰ μὲ γελάσεις στὸ εἶδος τοῦ θανάτου των.»

Μιὰ στιγμὴ, ἔγινε μεγάλῃ σιωπῇ στὸ ναὸ, σ' αὐτὸ τὸ λόγο.—«Ἰερέα, ἐπανάλαβεν ἀκόμα ἡ Ἀκεντυσερίλ, εἶχα τ' ὄνειρο μου πού ἀνέλαβες, ἐλεύθερα, νὰ πραγματοποιήσεις. Ἦσουν, ἐδῶ, ὁ βέβηλος διάμεσος τοῦ θεοῦ σου, πού ἐξέθεσες τὴν αἰώνια ἀκεραιότητα του, μὲ τὴν προδοσία σου, γιὰτὶ κάθε ἐπιπορκία λιγοστεύει, ἀνάλογα μὲ τὴν προδομένη ὑπόσχεση, αὐτὴ τὴν ὑπαρξὴ ἐκείνου πού τὴν ἐπέλεσε ἢ τὴν ἐνέπνευσε. Θέλω, λοιπόν, νὰ μάθω γιὰτὶ μὲ ἀπήφησες, γιὰ ποῦ λόγῳ αὐτὸ τὸ μακρινὸ ἔγκλημα δὲν ἐκούρασε τὴν ἐπιμονή σου! . . . Θὰ μοῦ ἀποκριθεῖς.»

✱

Ἐστράφηκε, σὰν μακρινὴ ὀλόχρυση λάμψη, πρὸς τὰ βῆθη πού ἦσαν τυλιγμένα στὸ σκοτάδι. Καὶ ἡ φωνὴ τῆς, ἔγινε ἀμέσως διαπεραστικὴ, κ' ἐξύπνησε, σὰν μὲ τὸ στασιῶ, σὲ ξαφνικὰ πινάγματα, τὴν ἠχώ τῶν ἀπέραντων αἰθουσῶν ὀλόγυρα τῆς:

—«Καὶ τώρα, φαιζίρες τυλιγμένοι μὲ πέπλους, φαντάσματα πού περιπλανιέσθε ἀνάμεσα στὶς κολῶνες αὐτῆς τῆς κατοικίας καὶ πού κρύβονται τὰ σκληρὰ χέρια σας, παρουσιάζεσθε κάθε τόσο—φανεροὶ μονάχα ἀπὸ τὸ γλήγορον ἤσκιο πού ρίχνετε στοὺς τοίχους,—ἀκούσετε τὴ φοβέρα μιᾶς γυναίκας πού—ὑπέρτερα χθὲς ἀκόμα, ἐκείνων—πού νοιώθουνε τὰ σύμβολα καὶ κρατοῦνε τὸ λόγο τῶν θεῶν,—σὰς μιλάει, ἀπόψε, ὡς κυριαρχος, γιὰτὶ τὰ λόγια τῆς δὲν εἶνε καθόλου μάταια: ἐξύγισα, ψυχρά, τὴν ἀπεισικεφία τους—καὶ δὲν εἶμ' ἐγὼ πού πρέπει νὰ τρέμω.»

«Ἄν τώρ' ἀμέσως, αὐτὸς ὁ ἀμίλητος ἀσκητὴς ὁ ἄρχοντας σας, ξεφύγει στὸ ρώτημα πού ἄοριστος ἀποκρίσεις,—πρὶν μιὰ ὥρα, ἐγὼ, τ' ὀρκίζομαι! ἢ Ἀκεντυσερίλ!—μαζὺ μὲ τὶς παρθένες—στρατιῶτες μου, θὰ περάσουμε ὄρθιες στὰ μέτωπα τῶν ἄλλικων ἀρμάτων μας μὲ γέλοια, στὸν καπνὸ, σκορπίζοντας τὴν πυρκαϊὰ τῶν φλογισμένων λαμπάδων μας στὸ βῆθος τῶν

μαύρων φυλλωμάτων τῆς ἀρχαίας δεντροστοιχίας σας! Ὁ ἰσχυρὸς στρατός μου, μεθυσμένος ἀκόμα ἀπὸ θριάμβο, πού βρίσκεται στὶς θύρες τῆς Βεναρές, στὸ κάλεσμα μου θὰ ἔμπει στὴν πόλη. Θὰ ζώσει αὐτὸ τὸ χεῖριο, ἐγκαταλειμμένο στὸ ἔξῃς, ἀπὸ τὸ θεὸ του! Κι αὐτὴ τὴ νύχτα, ὅλη τὴ νύχτα, μὲ τὰ πολλαπλασιασμένα χτυπήματα τῶν προὔζινων κρῶν μου, θὰ βουλιάζω τὶς πέτρες τους, τὶς θύρες, τὶς κιονοσειρές! Ὅρκίζομαι, ὅτι, θὰ γκρεμιστεῖ τὴν αὐγὴ καὶ ὅτι θὰ συντρίψω τὸ τερατώδες ἀδειανὸ ὁμοίωμα, ὅπου ἀγρύπνησεν ὀλόκληρους αἰῶνες αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Σιβᾶ! Οἱ στρατοὶ μου, πού ὁ ἀριθμὸς τους εἶνε τρομερὸς, μὲ τὰ βαρῆ προὔζινα σφυριά τους, θὰ θρυμματίσουν ἀνάκατα, αὐτοὺς τοὺς βραχῶδεις ὄγκους, πρὶν ὁ ἥλιος τῆς ἐπαύριον—ἂν μᾶς φωτίσει ἢ ἐπαύριον—φτάσει τὰ ὕψη τ' οὐρανοῦ! Καὶ τὴν ἑσπέρα, ὅταν ὁ ἄνεμος, θὰ ἔρχεται ἀπὸ τὰ μακρινὰ βουνά μου—πού μπροστά του ὅλοι οἱ ἄλλοι τῆς γῆς ταπεινώνονται—θὰ σκορπίσω ὅλο αὐτὸ τὸ σύννεφο τῆς μάταιης σκόνης ἀνάμεσα στοὺς κάμπους, τὶς κοιλάδες καὶ τὰ δάση τοῦ Χαμπάντ, θὰ ἐπιστρέψω, ἐγὼ, ἐκδικήτρια! μὲ τὶς πολεμιστρίες μου, στοὺς μαύρους ἐλέφαντας μας, νὰ ποδοπατήσω τὸ χῶμα ὅπου ὑψώθηκεν ὁ ἀρχαῖος ναὸς! . . . Στεφανωμένες μὲ δροσεροῦς λατοῦς καὶ ρόδα, αὐτὲς κ' ἐγὼ, στὰ ἐρείλια του, θὰ τσουγκρίσουμε τὰ χρυσᾶ μας κίπελλα, κρᾶζοντας, στ' ἀστέρια, μὲ τραγούδια νίκης καὶ ἀγάπης, τὰ ὀνόματα τῶν δυὸ σκιῶν πού ἐκδικηθήκαμε! Κι αὐτὸ, ἐνῶ οἱ δῆμοί μου θὰ στείλουν, τόνα μὲ τ' ἄλλο, ψηλὰ ἀπὸ τοὺς σωροὺς πού πιθανὸν θ' ἀπομεινουν ἀκόμα ἀπὸ τὰ ἐρειπωμένα προπύλαια, τὰ κεφάλια σας καὶ τὶς ψυχές σας νὰ κυλήσουν σ' αὐτὸ τὸ πρωτόγονο—Τίποτε πού ἢ ἐλπίδα σας φαντάζεται! . . . Εἶπα . . .

Ἡ βασίλισσα Ἀκεντυσερίλ, ἐνῶ ἔπαλλε τὸ στήθος τῆς καὶ τὸ στόμα τῆς ἔτρεψε, ἐχαμήλωσε τὰ βλέφαρα στὰ μεγάλα φλογισμένα γαλάζια μάτια τῆς κ' ἐσώπασε.

✱

Τότε ὁ Ὑληρέτης τοῦ Σιβᾶ, στρέφοντας κατ' αὐτὴ τὴν πρασινόχλωμη γραμμικὴ μορφή του, τῆς ἀποκρίθηκε μὲ ἄτονη φωνή:

—«Νεαρὴ βασίλισσα, ὅπως περνάμε τὴ ζωὴ μας, θαρρεῖς ὅτι μᾶς φοβερίζεις μὲ τὸ θάνατο;—Μᾶς ἐστελες θησαυροὺς—σκορπισμένους, περιφρονητικά, ἀπὸ τοὺς σάιν, στὰ σκαλοπάτια αὐτοῦ τοῦ ναοῦ—ὅπου κανένας ζητιάνος τῆς Ἰνδίας δὲν τολμάει νάρθει νὰ τοὺς μαζώσει! Λές νὰ γκρεμισεῖς αὐτὸ τὸ ἱερὸν οἶκημα; Ὅμορφη ἀπασχόληση—καὶ ἄξια τῆς τύχης σου,—νὰ ἐξορκίζεις στρατιῶτες δίχως σκέψη νὰ κάμουνε σκόνη μάταιες πέτρες!

Τὸ Πνεῦμα πού ἐμψυχώνει καὶ μπαίνει μέσα σ' αὐτὲς τὶς πέτρες εἶνε τὸ μόνο πού ἀντιπροσωπεύουνε: μόλις αὐτὸ φύγει, ὁ ναὸς, πραγματικά, δὲν ὑπάρχει πλέον. Σεχνᾶς ὅτι αὐτὸ μόνο, αὐτὸ τὸ ἱερὸν Πνεῦμα, πού χαρίζει, σὲ σένα τὴν ἴδια, τὴν ἐξουσία, πού τὰ ὄπλα σου δὲν εἶνε παρὰ ἢ αἰσθητὴ συνέχεια. . . Καὶ σ' αὐτὰ μονάχα, πάντοτε, θὰ ὄφειλες τὴ δύναμη νὰ καταλάσεις τοὺς πέπλους πού στὴ σύμπτωση τους συγχωνεύονται ἐδῶ. Πότε, λοιπόν, ἢ βεβήλωση ἀγγίξεν ἄλλο θεὸ. . . παρ' αὐτὴ τὴν ὑπαρξὴ ἐκείνου πού ἦταν ἀρκετὰ δυστυχισμένος γιὰ νὰ ἐκπληρώσει αὐτὴ τὴν τρέλλα.

Ἐρθεῖς σὲ μένα, γιὰτὶ σκεφτόσουν ὅτι ἡ σοφία τῶν Ντεβᾶς ἐπισκέπτεται ἰδιαιτέρως ἐκείνους πού, σὰν ἐμᾶς, μὲ νηστείες, ματωμένες θυσιές

καὶ προσευχῆς φυλάσσου τὴ διορατικότητα τῆς σκέψης των νὰ μὴ ἐξα-
τάται ἀπὸ τοὺς καπνοὺς ἑνὸς πιτοῦ, μιᾶς θροφῆς, ἑνὸς τρόμου, ἢ μιᾶς
ἐπιθυμίας. Ἐδέχτηκα τὰ θελήματα σου γιὰ ἦταν ὠραία καὶ σκοτεινά, μὲ
ὅλη τους τὴ γυναικεία ἐλαφρότητα,—νὰ τὰ πραγματοποιήσω,—χάρη στὸ
αἷμα ποὺ σὲ σκεπάζει.—Καὶ νὰ, ὅπου στὰ πρῶτα βήματα τοῦ γυρισμοῦ
σου, τὸ διάφανο πνεῦμα σου ἀπευθύνεται στὴ νοημοσύνη τοῦ πρώτου κα-
ταδότη—ποὺ μῆτε κἄν καταδέχτηκα νὰ ἰδῶ—γιὰ νὰ κρίνεις, γιὰ νὰ κατη-
γορήσεις καὶ νὰ καταραστῆς τὸ ἔργον μου, ἀντὶ νὰ προτιμήσεις νὰ ρωτήξεις
ἀπλοῦστατα ἔμένα, πρῶτα—πρῶτα γιὰ νὰ μάθεις.

«Τὸ βλέπεις, ἢ γλώσσα σου ἐπρόφερε ἄδικα τοὺς ἤχους, ποὺ ἀκόμα
ἀντηχεῖ ἢ ἤχῳ τούτου τοῦ κυρίου,—καὶ ἂν μοῦ ἄρесе ν' ἀκούσω ὡς τὸ
τέλος τῆς ἁρμονικῆς καὶ τὸσον ξεχασμένες καὶ ὅλας προσβολῆς σου, τὸ ἔκαμα
γιατί—ἔστω καὶ δίχως βάση καὶ δίχως αἰτία,—ὁ θυμὸς κάθε νεαρῆς φόνισ-
σας, ποὺ τὰ μάτια της εἶνε γεμάτα ἀπὸ δόξα, ἀπὸ φωτιῆς καὶ ὄνειρα, εἶνε
πάντα εὐχάριστος στὸ Σιβά!

«Ἔτσι βασίλισσα Ἀκεντυσερίλ, ἐπιθυμῆς—καὶ δὲν εἰξεύρεις ἐκεῖνο ποὺ
πραγματοποιεῖ! Βλέπεις ἕνα σκοπὸ καὶ καθόλου δὲν ἀνησυχῆς γιὰ τὸ
μόνο μέσο νὰ τὸν φτάσεις.—Ἐρώτηξες, ἂν ἦταν στὴν ἐξουσία τῆς θείας—
Ἐπιστήμης νὰ σπρώξει δυὸ ὑπάρξεις σ' αὐτὴ τὴν παθιαστικὴν κατάστασιν
τῶν αἰσθήσεων, ὅπου ἡ πρώτη ἐξαφνικὴ ὀρμὴ τῆς Ἀγάπης θὰ κατέστρεφε
μέσα τους, στὴ λάμψη μιᾶς στιγμῆς, τῆς δυνάμεως τῆς ζωῆς; . . .
Ἀλήθεια, τί ἄλλες τι μαγεῖες παρὰ μιὰ σκέψη ὅπως φυσικὴ ἔπρεπε νὰ βάλλω
σ' ἐνέργεια γιὰ νὰ ἰκανοποιήσω τὴ φαντασιοπληξία αὐτοῦ τοῦ σχεδίου;
—Ἄκου: καὶ καταδέξου νὰ θυμηθεῖς.

«Ὅταν παραχώρησες τὸ ἔνθος τοῦ ἑαυτοῦ σου στὸ νεαρὸ συμβίον, ὅταν
ὁ Σινγιάμπ σ' ἔδρασε σὲ λαμπρὰ ἀγκαλιάσματα, ποτέ, καμμιά παρθένα,
ἐφώνηξες, δὲν ἀνατρίχασεν ἀπὸ ἀπολαύσεις πρὸ φλογισμένες καὶ μοῦ ἐβε-
βαίωσες τὴν ἐκκληξίαν σου πῶς ἀπόξησες ὕστερα ἀπὸ αὐτὴ τὴ σοβαρὴ ἔκστασι.

«Διότι—θυμήσου—ἐνόηθηξες καὶ ὅλας μ' ἕνα σκῆπτρον, τὸ πνεῦμα
θολωμένο ἀπὸ φιλόδοξα ὄνειρα, τὴν καρδιά σκορπισμένη σὲ χίλιες φροντί-
δες τοῦ μέλλοντος, δὲν ἦταν πλέον στὴν ἐξουσία σου νὰ παραδοθεῖς ἀλάκω-
ρη. Τὸ καθένα, ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα συγκαταῶσε στὸ βάθος τῆς μνήμης
σου κατὰ ἀπὸ τὸ εἶνε σου καὶ καθὼς δὲν ἀνήκες τελείως στὸν ἑαυτὸ σου,
συγκαταῶσαν σκοτεινά καὶ ἄθελα—ὡς σ' αὐτὴ τὴ συζυγικὴ μαγεία τοῦ
ἐναγκαλισμοῦ—ἀπὸ τῆς ἔλξης αὐτῶν τῶν πραγμάτων ποὺ εἶνε ξένα στὸν
Ἔρωτα.

«Γιατί, τοῦ λοιποῦ, νὰ παραξενεύεσαι, Ἀκεντυσερίλ, γιατί ζεῖς ἀκό-
μα ὕστερ' ἀπὸ τὸν κίνδυνον ποὺ δὲν διέτρεξες;

«Ἐγνώριξες, καὶ ὅλας, ἀκόμα, ἀπὸ τὰ χεῖλια τοῦ κύπελλον ποὺ ζυ-
μώνεται τὸ μεθύσι τῶν οὐρανῶν, προάγγελον ἀρώματα φιλίων ποὺ ἡ ἰδανι-
κότητα τους εἶχεν ἀγγίξει τὰ χεῖλια σου, ξεθυμαίνοντας τὴ θεῖα μελλοντικὴ
αἰσθησι.

Παρατήρησε τὴ χηρεῖά σου, ὦ ὠραία χήρα τῆς ἀγάπης, ποὺ κατορ-
θώνεις τὸσον ἀφαιρέμενα νὰ ζεῖς μετὰ τὴ θλίψη σου! Πῶς θὰ σ' ἐθανά-
τωνε ἢ ἀπόχτηση μιᾶς ὑπαρξῆς—ποὺ ὁ χαμὸς της σὲ βλέπει ἀκόμα νὰ ζεῖς;

«Διότι, νέα, ἢ νεφελὴ βραδυά σου ἦταν μονάχα ἀστρόφεγγη. Ἡ λαμ-
περὴ γλωμάδα της ἔμοιαζεν ὀλότεια μὲ τὴ γλωμάδα χίλιων γαλάζιων

δελινῶν, συμμαζιμένων εἰς τὸ στερέωμα, καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας τόνα
σκεπάζει τ' ἄλλο μὲ πέπλο.

Ἡ ἀστραλὴ τοῦ Καμαντέβα τοῦ Ἀρχοντα τῆς ἀγάπης, δὲν τὰ πέρασε
παρὰ ἀπὸ μιὰ γλωμάδα λίγο πρὸ φωτεινῆ, ἀλλὰ φευγαλέα! Καὶ δὲν συμ-
βαίνει σ' αὐτὰ τὰ γλυκὰ βράδια, οἱ ἀνθρώπινες καρδιῆς νὰ δέχονται τὸ
χτύπημα τοῦ δυνατοῦ κερανοῦ του.

«Ὅχι! . . . Μονάχα στ' ἀπελπισμένα βράδια, τὰ μαῦρα κ' ἔρημα,
στοὺς ἀγέρηδες ποὺ ἐμπνέουν τὸ θάνατον, ὅπου καμμιά θλιβερὴ ἀποθυμιά
γιὰ τὰ χαμένα πράγματα, καμμιά λαχτάρα γιὰ τὰ ὄνειρεμένα πράγματα δὲν
πάλλουν πλέον εἰς τὸ ὄντο, ἔξω ἀπὸ τὸν ἔρωτα μονάχο' μόνο σὲ τέτοιαι
λογῆς νυχτιῆς, μιὰ τόσο κόκκινη ἀστραλὴ εἰμπορεῖ νὰ λάμψει, νὰ χαρᾶ-
σει τὸ διάστημα καὶ νὰ ἐκμηδενίσει ἐκεῖνους ποὺ χτυπᾶ! Μονάχα σ' αὐτὸ
τὸ κενό, ἢ ἀγάπη, τέλος, εἰμπορεῖ ἐλεύθερα νὰ διαπεράσει τῆς καρδιῆς καὶ
τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς σκέψης, σὲ σημειῖον ὥστε, νὰ τῆς διαλύσει μέσα
ἀπὸ μιὰ καὶ μόνη θανάσιμη συγκίνησι! Γιατί ἕνας νόμος τῶν θεῶν ἠθέ-
λησεν ἢ ἔντασι μιᾶς χαρᾶς ν' ἀναμετριεῖται μὲ τὸ μέγεθος τῆς ἀπελπισίας
ποὺ ὑπέστη γι αὐτὴν: τότε μονάχα αὐτὴ ἢ χαρὰ καταλαμβάνοντας ταυ-
τόχρονα ὅλη τὴ ψυχὴ τὴν καίει, τὴ χωνεύει καὶ εἰμπορεῖ νὰ τὴν
ἀπελευθερώσει!

Γι αὐτὸ, ἴσα-ἴσα, συμμαζώσα πολλὴ νύχτα στὴν ὑπαρξὴ αὐτῶν τῶν
δύο παιδιῶν: τὴν ἔκαμα μάλιστα βαθύτερη, ἀπ' ὅσο κατώρθωσαν νὰ σοῦ
τὴν παραστήσουν οἱ φρονιτεῖς! . . . Τώρα, βασίλισσα, ὅσον ἀφορᾶ τὰ γητέ-
ματα ποὺ ἔχουνε στὴ διάθεσι τους οἱ ἀρχαῖοι βραχμάνοι, ὑποθέτεις ὅτι οἱ
τόσον ἀνοιχτομάτες κατάσκοποι σου γνωρίζουν, λόγου χάρι, τ' ἀπομέσα
αὐτῶν τῶν μεγάλων βράχων ποὺ ἀπ' τὴν κορφὴ τους οἱ νεαροὶ κατάδικοι
σου ἠθέλησαν, πρὶν τὸ βράδυ νὰ ριχτοῦνε στὸ Γάγγη;»

Ἐδῶ ἢ Ἀκεντυσερίλ, βγάζοντας τὸ σπαθὶ τῆς ἀπ' τὸ θηκάρι ποὺ
συνέχισε τὴ λάμψη τῶν ματιῶν της, ἐφώνηξε μὴ συγκαταῶντας πλέον τὴν
ὀργὴν της:

—«Τρελλὲ βάρβαρε! Ἐνῶ ἀραδιάζεις ὅλ' αὐτὰ τὰ μάταια λόγια ποὺ
ἐθανάτωσαν τ' ἀγαπητὰ μου θύματα, ἔχ! ὁ ποταμὸς κυλάει, κάτου ἀπ' τ'
ἀστέρια, ἀνάμεισ' ἀπὸ τὰ καλάμια, τ' ἄθωα τους σώματα! . . . Ἐ λοιπόν,
ἢ Νιρβάνα σὲ προσκαλεῖ. Ἀφανίσου λοιπόν!»

Τὸ ὄπλον της διέγραψε μιὰ λάμψη μέσα στὸ σκοτάδι. Μιὰ στιγμὴ
ἀκόμα, καὶ ὁ ἀσκητὴς, χωρισμένος ἀπὸ τὰ νεφρά, στὸ δυνατό χτύπημα
τοῦ νεαροῦ χειροῦ, καὶ δὲν θάταν πλέον. Ξάφνου, ἔρριξε τὸ ὄπλον τῆς
μακρὰ καὶ ὁ καλόγηρος θόρυβος αὐτοῦ τοῦ πεσίματος ἐσκόρπισεν ἀνατρι-
χίλα καὶ σ' αὐτὲς ἀκόμα τῆς σκιᾶς τοῦ ναοῦ.

Γιατί—δίχως νὰ σηκώσει τὰ ματόφυλλα στὴν κατήγορον—ὁ πένθιμος
ποντίφηξ ἐμουρμούρισε δίχως καταφρόνια, δίχως τρόμον καὶ δίχως περηφά-
νεια, αὐτὴ τὴ μόνη λέξη:

—«Κύτταξε.»

*

Σ' αὐτὸ τὸ λόγο ἀνοίξανε τὰ φύλλα τοῦ μεγάλου πέπλου τοῦ βωμοῦ
τοῦ Σιβά, φανερόντας τὸ ἐσωτερικὸ τῆς σπηλιᾶς ποὺ ἐξουσίαζεν ὁ
θεός.

Δυὸ ἀσκηταί, μὲ τὰ βλέφαρα χαμηλωμένα, σύμφωνα μὲ τὰ δόγματα τοῦ κλήρου, ἐβάσταζαν, στὶς πλαγινὲς ἄκρες τοῦ βωμοῦ, τὶς πλατεῖες ματωμένες δίπλες. Στὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ χώρου ποῦ σκόρπιζε τὸν τρόμο, οἱ τρίποδες ἦταν ἀναμμένοι καθὼς τὴν ὥρα θυσίας. Τὸ πνεῦμα τοῦ Σιβά ποῦ ἀντιστέκονταν εἰς τὰ σύμβολα, στὴν ἐλεύθερη ἀνύψωση τῶν φλογῶν τους, αὐτὲς οἱ μεγάλες λάμπειες ἀναποδογυρισμένες ἀπὸ τὶς κλίσεις τῶν ὑψηλῶν χρυσοῦν πλακῶν, ἀντανακλοῦσαν ἀνησυχαστικὲς λάμπειες στὴν Πέτρα-τῶν-Θυμάτων. Στὸ προσκέφαλο αὐτῆς τῆς Πέτρας ἔστεκαν, ἀκίνητοι καὶ τὰ μάτια χαμηλωμένα δύο σαῖν, μὲ τὴ λαμπάδα ψηλά.

Κ' ἐκεῖ σ' αὐτὸ τὸ κρεβάτι ἀπὸ μαῦρο μάρμαρο φαίνονταν ξεπλωμένοι, γλωμοὶ ἀπὸ μιὰ οὐράνια γλωμάδα, δυὸ νέες χαριτωμένες ὑπάρξεις. Οἱ χιονάτες δίπλες τῶν διάφανων νυφικῶν χιτῶνων τους εἰδειχναν τὶς ἱερὲς γραμμὲς τῶν κορμιῶν τους· τὸ φῶς τοῦ χαμόγελου τους ἀνήγγειλε μέσα τους τὴν ἀνατολὴ μιᾶς αὐγῆς ποῦ ἐχάραξε στὶς ἀόρατες καὶ ἄλκιες ἐκτάσεις τῆς ψυχῆς καὶ αὐτὴ ἡ μυστικὴ αὐγὴ μεταμόρφωνε, σὲ θεῖα ἔκσταση τὴν ἀκίνησία τους.

Βέβαια, κάποια ἔξαρση ὑπερφυσικῆς εὐδαιμονίας, ξεπερνώντας τὶς δυνάμεις τῆς αἰσθήσεως ποῦ οἱ θεοὶ ἀναλόγησαν στοὺς ἀνθρώπους—θὰ τοὺς ἀπάλλαξε ἀπ' τὴ ζωὴ, γιατί ἡ ἀστραπή τοῦ θανάτου ἐπάγωσε τὴν ἐκφραστικὴ ἀντιλαμπὴ στὰ πρόσωπα τους! Naί, καὶ οἱ δύο ἔφεραν τὴ σφραγίδα τῆς ἰδανικῆς χαρᾶς ποῦ ἡ ξαφνικότητα τῆς τοῦς ἐκκεραύνωσε.

Κ' ἐκεῖ, σ' αὐτὴ τὴν κλίνη, ὅπου οἱ βραχμάνες τοῦ Σιβά τοὺς ἐτοποθέτησαν, ἐκρατοῦσαν ἀκόμα τὴ στάση, ὅπου ὁ θάνατος—ποῦ δὲν τὸν ἀνοιωσαν, βέβαια, καθόλου—ἦρθε καὶ τοὺς κατέλαβεν ἄξαφνα ἀγγίζοντας τὶς ὑπάρξεις των μὲ τὸν ἥσκιό του. Ἐλιγοθύμισαν, χαμένοι μέσα τῆς ἀσυνείδητα, ἀφίνοντας τὴ δύστητα τῶν διαλυμένων οὐσιῶν τους νὰ βαρυνθῶνται σ' αὐτὴ τὴ μονόκριβη στιγμὴ μιᾶς ἀγάτης—ποῦ κανένα ἄλλο ζενγάρι ζωντανὸ δὲν ἐγνώρισε ποτὲ!

Κι αὐτὰ τὰ δύο μυστικὰ ἀγάλματα ἐνσάρκωναν, ἔτσι, τ' ὄνειρο μιᾶς ἠδονῆς ἄφθαστης γιὰ τὶς καρδιὲς ποῦ δὲν ἦταν ἀθάνατες.

Ἡ ἐφηβικὴ ὁμορφιά τοῦ Σεντγινούρ μὲ τὴ λαμπρὴ ἀσπράδα του, νόμιζε κανεὶς ὅτι προκαλοῦσε τὰ σκοτάδια. Κρατοῦσε, σφιχτὰ στὴν ἀγκυλιά του, τὴν ὑπαρξὴ τῆς ὑπαρξῆς του, τὴν ψυχὴ τῆς ἐπιθυμίας του—κι αὐτὴ, ποῦ τὸ λευκὸ κεφάλι τῆς, ἦταν ἀναποδογυρισμένο στὸ σάλεμα ἐνὸς μπράτσου, ποῦ ρίχτηκε γύρω στὸ λαιμὸ τοῦ πολυγατημένου τῆς, φαίνονταν ἀποκοιμισμένη σὲ μιὰ χαμένη ἔκσταση. Τὸ ἀρχοντικὸ χέρι τῆς Γιέλκα ἔπεφτε στὸ μέτωπο τοῦ Σεντγινούρ: τὰ ὄρατα μαλλιά τῆς, ποῦ σκοτεινιάζανε, ξετύλιγαν ἐπάνω τῆς καὶ πάνω του τὰ μαῦρα τους κύματα, καὶ τὰ χεῖλια τῆς μισάνοιχτα πρὸς τὰ δικὰ του, τοῦ παραδίναν σ' ἓνα πρῶτο φιλή, τὴν ἀγνόητα τοῦ τελευταίου στεναγμοῦ τῆς.—Ἡθέλησε, δίχως ἄλλο, νὰ σύρει κατ' αὐτὴν σὲ μιὰ γλυκεῖα προσπάθεια, τὸ στόμα τοῦ ἀγαπημένου τῆς, πρὸς τὸ ἄνθος τῶν χειλιῶν τῆς, κάνοντας τον ἔτσι γιὰ νὰ ὑποστῆ, ταυτόχρονα, τὸ λεπτὸ καὶ ἀγαπημένο ἄρωμα τῶν παρθενικῶν μαστῶν τῆς ποῦ ἐσφιγγεν ἀκόμα πάνω σ' αὐτὸ τὸ λατρεμένο στήθος! . . .

Καὶ ἦταν ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ, ὅπου ὅλες οἱ λιγοψυχίες, ὅλοι οἱ ἀποχαρειασμοί, ὅλα τὰ ψυχικὰ βάσανα σβύνονταν μόλις στὴν ἀμοιβαία ἔξαρση τῆς ἔξαφνικῆς ἔνωσής των! . . .

Naί, ἡ ἀνάσταση, πολὺ ξαφνικὰ ἀπολαυστικὴ, τόσων ἀνέλπιστων κἀθαρῶν μεθυσῶν, ὁ ἀντίχτυπος τῆς μαγεμένης διάχυσης, ὁ ἐσωτερικὸς χτύπος αὐτοῦ τοῦ ζεραυνοβόλου φιλιοῦ, ποῦ καὶ οἱ δύο τους ἐθαρροῦσαν ἀπραγματοποίητο γιὰ πάντα, τοὺς παρέσυρε μ' ἓνα φτερούγισμα, ἔξω ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωὴ στὸν οὐρανὸ τοῦ δικοῦ τους ὄνειρου. Καὶ βέβαια, θὰ ἦταν μαρτύριο γι' αὐτοὺς, ἂν ἐξοῦσαν ὕστερ ἀπ' αὐτὴ τὴ δίχως ταῖρι στιγμὴ.

*

Ἡ Ἀκεντυσεριὺ παρατηροῦσε, σιωπηλά, τὸ θαυμάσιο ἔργο τοῦ Μεγάλου-ἱερέα τοῦ Σιβά!

—«Θαρρεῖς, ὅτι ἂν οἱ Ντεβὰς σοῦ χάριζαν τὴ δύναμη νὰ τοὺς ξυπνήσεις, αὐτοὶ οἱ ἀπελευθερωμένοι θὰ καταδέχονταν νὰ δεχτοῦνε ἀκόμα τὴ Ζωή; εἶπεν ὁ ἀνεξιχνίαστος φακίρης μὲ τόνο ποῦ ἡ αὐστηρὴ εἰρωνεία ἐδριάμβευε: δὲς, βασίλισσα, νὰ κι ὄλας τοῦ τοῦς ζηλεύεις!»

Δὲν ἀποκρίθηκε: μιὰ συγκίνηση θεῖα ἐσκέπαζε τὰ μάτια τῆς. Ἐθαύμαζε, σμίγοντας τὰ χεῖρια τῆς στὸν ἓνα ὄμο, τὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἀνήκουστου ὄνειρου τῆς.

Ἐάφνου, ἓνα ἀπέραντο μουρμουρητό, τὸ βουερὸ κύμα τοῦ πλήθους καὶ μακρινὸς θόρυβος ὄπλων ταράζοντας τὴν ἔκσταση, ἀκούσθηκαν ἔξω ἀπ' τὸ ναὸ—ποῦ τὰ θυρόφυλλα του ἐκύλησαν, βαρεῖα, στὸ ἐσωτερικὸ λιθόστρωτο. Στὸ σκαλοπάτι, δίχως νὰ τολμάνε νὰ ἔμπουν, βλέποντας τὴ βασίλισσα τῆς Βεναρὲς φωτισμένη ἀκόμα στὸ βάθος τοῦ ναοῦ, ἀπὸ τὶς φλόγες τοῦ βωμοῦ καὶ ποῦ ἐστράφηκε—οἱ τρεῖς βεζύρηδες, σκυφτοὶ τὴν ἐκύτταζαν, μὲ τὰ ὄπλα στὰ χεῖρια, μὲ ὕφος φοινικό. Πίσωθε τους οἱ πολεμιστρίες εἰδειχναν τὰ νεαρὰ κεφάλια τους, ποῦ ἔμοιαζαν μὲ Ἄφαρες ἀπειλητικῆς, τὰ μάτια ἀναμμένα ἀπὸ μιὰ ἀνησυχία τι ἀπόγινεν ἡ βασίλισσα τους: μόλις συγκρατῶνταν νὰ ξεχυθοῦνε στὴ θεῖα κατοικία.

Ὁλόγυρά τους, μακρὰ, ὁ στρατός, στὴ νύχτα.

Τότε, ὅλο αὐτὸ τὸ ξαναθύμημα τῆς ζωῆς, καὶ ἡ μελλογλία τῆς δυνάμεις τῆς καὶ τὸ καθῆκον νὰ ξεχάσει τὴν ὁμορφιά τῶν ὄνείρων! ὡς κι αὐτοὺς τοὺς χαρετισμοὺς τοῦ χαμένου ἔρωτα,—ὅλη τὴ σκλαβιά, τέλος, τῆς Δόξας ἐφοδίσκωναν ἀπόνα βαθὺ στεναγμὸ, τὸ στήθος τῆς Ἀκεντυσεριὺ: καὶ τὰ δυὸ πρῶτα δάκρυα, καὶ τὰ τελευταῖα! τῆς ζωῆς τῆς, ἔλαμψαν, σὲ σταλαματιᾶς δροσιάς, στὰ κρῖνα τῶν θεῶν μάγουλων τῆς.

Ἄλλὰ,—ἀμέσως—σὰ νὰ πέρσσε κάποιος θεός!—Στηλώνοντας τὴ λιγερὴ κορμοστασιά τῆς στὸ ἐπάνω σκαλοπάτι τοῦ βωμοῦ:

—«Ἀντιβασιλιάδες, βεζύρηδες καὶ σοβάρεις τοῦ Χαμπάντ, ἐφώναζε μὲ τὴν ἴδια φωνὴ ποῦ ἦταν γνωστὴ στὶς συμπλοκὰς καὶ ποῦ τὴν ἀντανακλοῦσαν ὅλες οἱ στήλες τοῦ πένθιμου χιτρίου—ἀποφασίσετε τὸ θάνατο ἐνὸς πρίγκηπα, διάδοχου τοῦ θρόνου τοῦ Σεῦρ, ὕστερ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σινγάμπ, τοῦ βασιλικοῦ συμβίου μου: καταδικάσετε νὰ πεθάνει ὁ Σεντγινούρ καὶ ἀκόμα, ἡ ἀρραβωνιαστικιά του Γιέλκα ἢ πριγκίπισσα τῆς πλούσιας χώρας, ποῦ τὴν ὑποτάξαμε, τέλος, μὲ τὰ ὄπλα μας!

—Νάτοι!

« Ἀπαγγείλετε τὴν προσευχὴ γιὰ τὶς εὐγενεῖς σιαῖς, ποὺ στὴν ἄβυσσο τοῦ πνεύματος, προσπαθοῦνε νὰ φθάσουν πρὸς τὸν θεῖον Γκουαργιά!— Ψάλλετε, γι αὐτὲς, πολεμιστρίες καὶ σεῖς, ὦ ἀγαπητοὶ πολεμισταὶ! τὸν ὕμνο τοῦ Γιαντζούρ Βέδα, τὸ λόγο τῆς εὐτυχίας! Εἶθε ἡ Ἰνδία, στὴ βασιλεία μου, ἀλλοίμονο! τέλος, σὲ τέτοια τιμὴ εἰρηνεμένη νὰ ξαναθίσει, κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ λωτοῦ της, τοῦ Αἰώνιου— Ἄνθους! . . . Ἄς σφιχτοῦν, ὅμως, οἱ καρδιῆς ἐκείνων ποὺ ἡ ψυχὴ τους εἶνε σοβαρὴ, γιὰτὶ ἓνα μεγαλεῖο τῆς Ἀσίας ἀφανίστηκε σ' αὐτὴ τὴν πέτρα! . . . Ἡ θεία φυλὴ τοῦ Ἐμπαχάρ ἔσβυσε . . . »

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Σ. Ν. Π.

ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΗ

Στὰ σταυροδρόμια τῆς ζωῆς, στοὺς πυκνοὺς δρόμους
θὲ νὰ γυρῶζουμε μαζί.

Τὰ μάτια μου θολὰ θὰ βλέπουνε νὰ ζεῖ
τοῦ βίου τ' ὄνειρο καὶ τοὺς θαμπούς του νόμους.

Μὲ θρόισμα διστακτικὸ
οἱ ἐποχὲς ἀποσταμένες θὰ διαβαίνουν
καὶ μὲ χαμόγελο εἰρωνικὸ
θὰ γέρονουν.

Φτιασιδωμένες ἀνοιξες, ἀπλοῖκοι χειμῶνες,
χεινώπορα ρωμαντικὰ καὶ θέρη
καθ' ἐποχὴ θὰ περιμένουμε νὰ φέρει
τὶς σκονισμένες τῆς παιδιάτικες εἰκόνες.

Κι' ἡ πλήξη θὲ νὰ φαίνει μόνο
Μονότονο τὸν πόνο.

ΑΛΕΞΑΝΤΡΕΙΑ

Δ. ΜΥΡΙΝΟΣ

ΔΡΟΜΑΚΗΔΕΣ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΙ . . .

Δρομάκηδες καὶ δρόμοι, κ' ἐσεῖς οἱ γεννημένοι
μιὰν ἄγνωρη νὰ ζῆτε παρθενικὴ ζωὴ,
κ' ἐσεῖς ποὺ σὰ γυναῖκες ἀδιάντροπες δοσμένοι
μὲ τὰ πατήματα ὄλων καὶ μ' ὄλων τὴ βοή,

δρομάκηδες καὶ δρόμοι, παλάτια, περιβόλια,
καὶ ὦ στράτες φαντασμένες καὶ ὦ ντροπαλὰ στενά,
δρομάκηδες κρυφῶνες καὶ δρόμοι ἀραξοβόλια,
κ' ἐσεῖς πλατιοὶ στρωμένοι σὰν πέλαα γαληνά,

δρομάκηδες καὶ δρόμοι τῆς ἀγορᾶς ποὺ βουίξει
μὲ τὴ ζωὴ τὴν ἄξια καὶ ὅσο ἄσκημη καὶ ὠμή,
τοῦ παιγνιδιοῦ δρομάκια καὶ τοῦ κανγᾶ ποὺ ἀφρίζει
κ' ἔχει σπαθὶ τὸ ψέμα καὶ μπαίγνιο τὴν τιμὴ,

δρομάκηδες καὶ δρόμοι, τὴ ζωὴ μου
τὴ βουλιασμένη τὴν ἀμαρτωλή,
μανλιστὲς καὶ μεσῖτες καὶ ἀδερφοὶ μου,
τὴν ἔζησα μ' ἐσᾶς.

Φτωχὸ κελλί,

σοφὰ βιβλία, μελέτη, ζεστὸ σπίτι,
φροντίδα τῆς συντροφισσας ἱερῆ,
σερμένη ἀπὸ τοῦ γήλιου τὸ μαγνήτη,
ψυχὴ, σὲ καίει μιὰν ὄρεξη πυρὴ.

Νὰ τὴ δουλέψω γύρεβα στοὺς δρόμους
τῆς γύφτισσας ψυχῆς μου τὴν ὁρμή,
ποὺ τὸ δέρνει μὲ πόθους καὶ μὲ τρόμους
τάδούλευτο ἀνυπόταχτο κορμί.

Κι ἀσυντρόφιαστος καὶ συντροφεμένος
πάντα ἔρμος, μοναχός, διαβατικός,
καὶ μέσα στοὺς δικούς μου εἶμουν ὁ ξένος,
εἶμωνα στᾶνλα μέσα ὁ σαρκικός.

Μὲ ξέρετ' ἔσεῖς, ροῦγες,
θυμᾶστε, μονοπάτια,
τὸ νοῦ μου πῶς ὑψώναν τοῦ Πήγασου οἱ φτεροῦγες,
πῶς ἔβλεπα ὀλογύρα μὲ τῆς ψυχῆς τὰ μάτια!

Καὶ θὰ κρατᾶτε ἀκόμα,
καὶ σὰν τὰ φυλαχτάρια,
ροῦγες καὶ μονοπάτια, στήν πέτρα καὶ στὸ χῶμα,
κι ἀπὸ τὰ βήματά μου κακοσβυσμέν' ἀχνάρια.

Καὶ θὰ κρατᾶν καὶ κείνα,
λουλούδια κάποιου ἀπρίλη,
τὰ λόγια τῆς καρδιᾶς μου, τῆς φαντασίας τὰ κρίνα,
τοὺς στίχους πὸν σταλάζαν ἀπὸ τᾶχνά μου χεῖλη.

Καὶ θὰ κρατᾶν καὶ κείνα,
μισοσβυσμένα θρόνια,
τὸ δάροισμο τῆς σάρκας, τῆς ἁμαρτίας τὴν πείνα,
καὶ ταραμοὺς καὶ δίψες καὶ πάθια καὶ σαράκια.

Δρομάκηδες καὶ δρόμοι...

Στὸ σπῆτι, στᾶγγὸ σπῆτι
νὰ ζῆς, καὶ νὰ παλαίβης μὲ τὸν νεῖρο ἑνὸς πλάνου,
καὶ νὰ σὲ σέρνῃ ἰδέα τὸ τρέξιμο τοῦ ἀλήτη,
κι ὁ λογισμός τοῦ γύφτου καὶ ἡ γύμνια τοῦ ζητιάνου...

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΠΑΜ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗ

RYTHMES DU RÊVE
ET DE LA MORT

VÉSANIES

" Ah! Je suis damné, suis damné, damné
pour l'éternité . . . "

" Ἀχ! εἶμαι κολασμένος εἰς τὸν αἰῶνα,
ὦ! εἶμαι ἁμαρτωλός, ἁμαρτωλός . . .
Τὴν καρδιά μου ἄφησέ τηνε νὰ πέσει
ἀπὸ τ' ἄσπρα σου χέρια, τὰ ὅλα φῶς.

Πῶς ἦτανε τὸ Τέρας πὸν ἦρθε ἀπόψε,
γιὰ πές μου τὸ εἶδες, τὸ θυμᾶσαι, πῶς
αὐτὸ καὶ ἡ συνοδεία του τῶν τεράτων
τὴν ὥρα πὸν εἶχα πέσει νὰ πεθάνω
εἰς τὸ κορμί μου τὸ ἄρρωστο ἀπάνω
τὰ κοφτερὰ ἐβυθίσαν δάχτυλά των
κι' εἶχαν σπαράξει με, αἱματώσει, σκάψει;
Ἄλήθεια, αὐτὴ τὴ νύχτα εἶχαν ἀνάψει
τ' ἄγρια πυρὰ τῶν βαλπουργίων Σαββάτων . . .

Νύχια στὸ πόδι, στὰ φτερά, στὸ χέρι,
φλόγα ἢ πνοή, τ' ἄγγιγμά του μαχαίρι.
Ἔτσι μοῦ πῆρε τὴν ψυχὴ τὸ Τέρας
νὰ τὴν φέρῃ εἰς τῆς μελανωτέρας
ἀβύσσου τοὺς βυθούς . . . Ὠϊμένα! Ὠϊμένα!
Ἡ ψυχὴ μου κυλιέται στ' ἀναμμένα
κρεββάτια καὶ στὰ φλόγινα σεντόνια
κι' ὅλο θρηνεῖ—καὶ πάει στὰ καταχθόνια . . .
Στῶν ματιῶν μου τὰ βάρη—ἂν τὰ κυττάξεις—
νὰ περάσουν θὰ ἴδεις—καὶ θὰ τρομάξεις—
πνεύματα, πὸν κανεῖς δὲν εἶδε ἀκόμη!
Φίδια δὲν εἶνε αὐτὰ ποῦχω στήν κόμη;

Τὴν καρδιά μου τὴν τρισδυστιχισμένη
τὸ φωτεινὸ σου χέρι πῶς κρατεῖ;
Ρῖξε τὴν κάτω καὶ εἶνε κολασμένη
χωρὶς ἐλπίδα πλέον νὰ ἐξίλαστῇ
Ὡ νύχτα! Ὡ νύχτα πύρινη, τῶν πόνων . . .
Ἀχ! εἶμαι κολασμένος εἰς αἰῶνες αἰῶνων!

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ζ. ΠΑΠΑΝΤΟΝΙΟΥ

ΦΥΓΑΣ ΘΕΟΒΗΝ . . .
 . . . ΥΠ' ΑΝΤΡΟΝ ΥΠΟΣΤΕΓΟΝ . . .

Πόσον μικρά εἶνε τὰ τεμένη μπροστὰ στοὺς πόθους μας. Τὰ ἱερὰ τεμένη ποὺ φεύγουν λευκὰ ἢ ἀλειμμένα ὄχρα στὴ φλογερὴ γαλανότητα τοῦ ὁρίζοντα. Τὰ τεμένη, τὰ τεμένη π' ἀκουμποῦν πάνω στὰ στεγνωμένα καὶ θλιβερὰ ἀπομεινάρια τοῦ σώματός μας, γιὰ νὰ ψηλώσουν τὰ κεφάλια τους περιέργω πάνω ἀπ' τὰ δώματα τῶν σπιτιῶν καὶ νὰ ρωτήσουν σὰν τὰ παιδιὰ ποὺ μὲ τὰ μάτια βαθεῖα ρωτῶν καὶ περνᾶνε δίχως νὰ μάθουν.

Ἡ Ἀνία σᾶς ξεπερνᾶει καὶ ξεπερνᾶει τ' ὄνειρό σας ποὺ συλλογιέται καὶ σταματᾷ στὴν ἡμισέληνο, ὅπως στὰ δέντρα τὰ ἠρωϊκὰ φραντάσματα τῶν φθινοπωριάτικων φύλλων.

Οἱ κώδωνες, οἱ κώδωνες τᾶς Λατρείας μας πόσον πένθιμα κρούουν. Ὁ πόνος τῆς ἀμφιβολίας ἐρράγισε τὴ φωνὴ τους καὶ ὁ ἦχος τους μοιάζει τ' ἀνακατεμένα κόκκαλα τῶν νεκρῶν ποὺ ξεθάφτον. Τὸ μεγάλο ψυχορράγημα σφίγγει τὴν καρδιά μας, γιὰ τὸ χιτώνας τοῦ ἀφανισμοῦ σαβανώνει Ἐκεῖνον ποὺ ἦρθεν ἀργὰ ὕστερ' ἀπ' τὴν Ἀνία.

Πόσον παρᾶξεν, σὰν βλαστήμια στὴ Ζωή, ἡ φωνὴ τοῦ μουεζίνῃ ὑμνῶντας τὴν ἀνωτέρα Ὑπαρξὴ ποὺ ἀρνήθηκε στὸν Ἐαυτὸ της καὶ στὰ Δαιμόνια τὴ Χάρη τῆς Ἐνότητας κ' Ἐκεῖνον ποὺ πέρασε δίχως νὰ ὑποψιασθεῖ τὴν ἀγάπη τῆς Ζωῆς καὶ τὴν ἀηδία γιὰ τὴν Κατάπτωση ποὺ λευκαίνει τοὺς κροτάφους ὄλων ἐκείνων ποὺ θὰ πιθυμοῦσαν νὰ ζήσουν ἔξω ἀπ' τὸν περίβολο τοῦ Χρόνου.

Καὶ ὅσοι δὲν εἶχετε τὴν εὐτυχία ν' ἀφανισθεῖτε πρὶν δοκιμάσετε τὴν κατάρα τῶν δακρύων ἢ ποὺ δὲ συχαίνεσθε τὸν ἑαυτὸ σας ἀλλὰ χαμογελάτε στὴ θλίψη σας, ὅλοι ἐσεῖς, ἄνθρωποι, ποὺ ἦρθετε νὰ ἐπιβάλλετε Λατρεῖες, στηριζόμενοι στὴ Διχόνοια τῆς παγκόσμιας Πολλότητας, καὶ σεῖς ποὺ ἀρμενίζετε στὰ στερεωμένα κάλλη τῆς Σεμράμιδας, ὅλοι σας ποὺ ζητᾶτε, ζητᾶτε, πόσον ἀταίριαστα μοῦ εἶνε τὰ λόγια σας, ἔξόν ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἡ ψυχὴ βαριέται καὶ παραδαρμένη κουρταλαίει τὴ θύρα τῆς Λήθης ζητιανεύοντας τὴν Ἀνάπαψη

Καὶ νὰ ἡ σκέψη, ποὺ γεννᾷ τὰ λόγια—τὰ λόγια ποὺ γυρίζουνε πάλε σὲ σκέψεις ρομαντικές.

Ὁ μεγάλος ποιητὴς τῆς Ἀμερικῆς Γουόλτ Χούιτμαν ἐγεννήθηκε στὰ 1819, εἰς τὸ Οὐδέστ-Χίλλς τῆς πολιτείας τῆς Νέας-Υόρκης. Ἀφοῦ ἐμαθί-
 ταρε σ' ἕνα δικηγόρο πρῶτα καὶ κατόπι σ' ἕνα γιατρό, στὰ 1834 τὸν βρή-
 σουμε σ' ἕνα τυπογραφεῖο, ὅπου ἔμαθε τὴν τέχνη.

Στὰ 1841 ἐγένεν ἐκδότης πολιτικῆς ἐφημερίδας. Στὰ 1850 ἔχτιζε σπίτια καὶ τὰ πλουτοῦσε, χιτίζοντας καινούργια ἀπὸ τὰ κέρδη.

Μόλις στὰ 1855 ὁ Χούιτμαν παρουσιάζεται ποιητῆς. Ὁ πρῶτός του τό-
 μος «Τὰ Φύλλα τοῦ Χόρτου» ἔκαμεν ἀμέσως μεγάλη ἐντύπωση· στὰ 1856
 ἐδημοσιεύθηκε σὲ δευτέρη ἐκδοσὴ καὶ στὰ 1860 σὲ τρίτη.

Στὰ 1862 ὁ πόλεμος γιὰ τὴν κατάργηση τῆς σκλαβιάς στὶς Ἐνωμένες Πολι-
 τεῖες ξύπνησε νέα αἰσθήματα μέσα στὰ στήθη τοῦ Ποιητῆ. Ἐγραψε τότες
 τοὺς «Τυμπανισμούς» του—τραγοῦδια πολεμικά, πρωτοτυπώτατα καὶ παρᾶξε-
 να. Ὁ ἴδιος δὲν ἐπολέμησεν· εἶδεν, ὅμως, τοὺς λαβωμένους νὰ ξεψυχοῦν στὰ
 στρατιωτικὰ νοσοκομεία ποὺ ὑπηρετοῦσε βοηθός κι' ἄκουσε τὸ βρόντο τοῦ
 κανονιοῦ ἀπὸ πολὺ κοντά.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὡς τὸ θάνατό του ὁ Χούιτμαν ἐπρόσθετε καινούρ-
 για πόνηματα στὴν πρώτη του τὴ συλλογὴ ποὺ μένει τὸ ἔργο του ἀλάκαιρο.

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ Χούιτμαν παρουσιάζει πάρα πολὺ ἐνδιαφέρον. Καὶ
 ἀντὶς νὰ πεῖ κανεὶς ἄλλο τίποτα σὲ λίγες γραμμὲς γιὰ τὴν οὐσίαν τῶν ποιη-
 μάτων του—ἔξωρ' ἀπὸ τὴ μορφὴ τους—θὰ μποροῦσε νὰ ἐπαναλάβει τὰ ἴδια
 τὰ λόγια τοῦ Ποιητῆ, ποὺ βρισκονται σ' ἕνα του τραγοῦδι δημοσιεμένο
 στὰ 1870.

«Τραγοῦδῶ τὸν Ἐαυτὸ τοῦ καθενός—κάθε ἀπὸ καὶ ἔξωρὸ Ἄτομο» τρα-
 γουδῶ τις Ὅμιδες. —Τραγοῦδῶ σύμφωνα μὲ τὴν φυσιογνωμίαν, ἀπ' τὴν κορφή
 ὡς στὰ νύχια· ὄχι μονάχα τὴν φυσιογνωμίαν, μήτε μονάχα τὸ μυαλό· δὲν
 εἶνε τοῦτα γιὰ τὴ Μοῦσα ἄξια·—λέω πὸς τέλεια ἡ Μορφή τοῦ ἀνθρώπου ἀξίζει
 πῶς πολὺ. —Τραγοῦδῶ τὴ Γυναίκα, ὅπως καὶ τὸν Ἄντρα.—Τὴ Ζωή, τὴν ἄπειρον
 σὲ πάθος, σὲ παλμό, σὲ δύναμιν· τὸν χαρούμενον, τὸν ποὺ γιὰ ἐλεύθερον ἐλλά-
 στηκε ἐνέργεια, κάτω ἀπ' τοὺς θεῖους τοὺς νόμους, τὸν Ἄνθρωπον τραγοῦδάω
 τὸ Σημερινό».

Ὁ Χούιτμαν ἔγραψε σὲ πρόζα ρυθμιζή.

Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΣΑΛΠΙΧΤΗΣ

Ἄκου τὸν ἄγριο σαλπιχτὴ—τὸ μουσικὸ τὸν παρᾶξεν
 Ποὺ φτερουγάει ἀθώρητος μὲς στὸν ἀγέρω σκοποῦς ἀλλόκοτους τρε-
 μουσαλιζέει ἀπόψε.

Σ' ἀκούω, σ' ἀκούω, σαλπιχτὴ—ἀνήσυχος ἀρπάζω τοὺς σκοποῦς σου,
 Ποὺ τώρα τρικυμίζουνε σὰν τὴ φουρτούνα γύρω μου,
 Τώρα πνιγμένοι, σιγανοὶ—τόρα στὰ μάκρη χάνονται.

Ἔλα κοντά μου, σάλπιχτή μου ἀσώματε — μπορεῖ ν' ἀντιλαλή μὲς
 στοὺς σκοποὺς σου
 Τραγοῦδι μουσικοῦ πού πέθανε — ποιὸς ξέρει μήπως ἡ ζωὴ σου ἢ
 στοχαστικὴ
 Ἦταν γιομάτη πόθους τρισευγενικοὺς — ἅπιαστα ὀνειρώματα,
 Κύματα μουσικῶν ὠκεανῶν πού ἀπὸ τὸ χάος ἀναβρῦζανε
 Καὶ τώρα, φάντασμά μου ἑκστατικό, σιμά μου σκύβοντας μ' ἀντιλα-
 λήτρα σάλπιγγα,
 Μόνο γιὰ μένα τ' ἀπολεῖς — γιὰ μένα μόνο ἐλεύτερα,
 Γιὰ νάν τα κάμω λόγια.

Σάλπιζε καθαρά κ' ἐλεύτερα — σ' ἀκολουθαίει ἡ ψυχὴ μου
 Τώρα, στὸ ὕγρό σου τὸ πρελούντιο, γαλήνῳ καὶ χαρωπὸς
 Ἀποτραβιέται ὁ κόσμος, φεύγουνε κ' οἱ δρόμοι καὶ τῆς ἡμέρας οἱ
 στιγμῆς οἱ πολυθρόμβες
 Ἐρῆ γαλήνη, σὰ δροσιὰ, πέφτει τριγύρω μου
 Καὶ περπατῶ μὲς στὴ νυχτιὰ τῆ δροσερῆ σὲ Παραδείσιους δρόμους,
 Γύρω εὐωδιάζει τὸ χορτάρι, ὁ ὕγρὸς ὁ ἀγέρας, τὰ τριαντάφυλλα
 Τὸ πνεῦμα μου πλαταίνει ἀδέσμευτο — μ' ἐλευθερώνεις, μ' ἀπολεῖς
 ἀκράτητο
 Καὶ πλέω γλυκοναούριστος στὴ λίμνη τ' Οὐρανοῦ.

Σάλπιζε πάλι, ὦ σάλπιχτή! στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου
 Δεῖξε τὴν πεθαμένη τὴ λαμπρότη κόσμου Φεουδαλικῶ.
 Ὡ μαγικὸ τὸ σάλπισμά σου ποῦνε! Κάνεις καὶ διαβαίνουνε
 Εὐγενικὲς κυρίες κ' ἱππότες πεθαμένοι ἀπὸ καιρὸ—στῶν καστελλίων
 τὶς σάλεις οἱ βαρῶνοι κάθονται κ' οἱ τροβαδοῦροι τραγουδᾶν
 Πολεμιστὰδες σιδερόφραχτοι κινᾶν τὴν ἀδικία νὰ τιμωρήσουν— ἄλ-
 λοι κινᾶν νὰ βροῦνε τ' Ἅγιο Δισκοπότηρο
 Βλέπω τὰ κονταροχτυπήματα — σφιγμένους στίς βαρεῖες τὶς πανο-
 πλίες, βλέπω καβαλλάρηδες σὲ χρυσοφάλαρα ἄτια τοῦ πολέμου
 Ἀκούω τὰ ξεφωνήματα — ἀκούω τὸ βρόντο ἀπὸ τὸ σμιξίμο τῶν
 ἀτσαλιῶν
 Τῶν Σταυροφόρων βλέπω πολυτάραχους στρατοὺς— Ἄκου! βροντο-
 λαοῦν τὰ κύμβαλα!
 Κι' ὀμπρὸς ἀπ' ὅλους καλογέροι περπατοῦν, ψηλὰ κρατῶντας τὸ σταυρό.

Σάλπιζε πάλι, ὦ σάλπιχτή! Παῖξέ μου τώρα
 Τὸ μαγικὸ σκοπὸ, πού κλεῖ τὰ πάντα — τὸν αἰῶνιο τὸ σκοπὸ, τ'
 ἀθάνατο τραγοῦδι,
 Τὸν ἔρωτα, ποῦνε ὁ πάλμος τοῦ κόσμου—ἡ ἀπαντοχὴ κ' ὁ θάνατος
 Σ' ἀντρός καὶ γυναικὸς καρδιά, μόνον ἡ ἀγάπη, μόνο!
 Μόνος σκοπός, τραγοῦδι μόνο ὁ ἔρωτας — σφιχτοπερίπλοκη, τῶν
 πάντων ἀναλύτρα ἀγάπη.

Ὡ! πὼς τ' ἀθάνατα φαντάσματα πληθαίνουν γύρω μου!
 Βλέπω τὴν ἄσβυστη φωτιὰ πού λαμπυροῦζει — κυττῶ τὴ γνώριμη τὴ
 φλόγα πού τὸν κόσμο ἀνάβει.
 Λάμψη ματιῶν καὶ ξαναμιμένα μάγουλα, καρδιὲς βαρειόχτυπες ἐκεί-
 νων π' ἀγαπᾶνε,
 Ἄλλες γιομάτες εὐτυχία—κι' ἄλλες βουβὲς καὶ σκοτεινὲς καὶ παγωμένες.
 Ὁ ἔρωτας, ποῦνε ὁ κόσμος σ' ὅποιους ἀγαποῦν — ὁ ἔρωτας,
 πού παιζογελάει μὲ τὸν καιρὸ καὶ μὲ τοῦ κόσμου ἀλάκαιρου
 τὰ μάχη
 Ὁ ἔρωτας, ποῦνε μέρα καὶ νυχτιὰ — ὁ ἔρωτας, ἥλιος καὶ φεγ-
 γάρι κ' ἄστρα
 Ὁ ἔρωτας, ἄλικος καὶ πλούσιος καὶ μεθυστικός ἀπὸ εὐωδία!
 Ὁχι ἄλλα λόγια, παρὰ λόγια Ἀγάπης — κανένας ἄλλος στοχασμὸς
 ἀπὸ τὸν ἔρωτα.

Σάλπιζε πάλι, ὦ σάλπιχτή! Πολεμικὰ τρικύμισε, βαρῶνα τραγοῦδια!
 Στὸ κάλεσμά σου γλήγορος ξυπνᾷ κάποιος ἀγὸς, σὰν κάποια ἀνατρι-
 χίλα—σὰν τὴ βοῆ τοῦ μακρουτοῦ τοῦ κερανοῦ
 Οἱ ἀρματοῦχοι, ἰδέξ! φτάνουν πολεμιστὰδες—μέσα σὲ νέφη κορνια-
 χτοῦ ξαστάφτουν λόγγες
 Βλέπω τὰ πρόσωπα, τὰ σκοτεινὰ—ρόδινες λάμψεις μέσα στὸν καιρὸ
 —ἀκούω τὸ μούγκρισμα τοῦ κανονιοῦ.
 —Κι' ὄχι μονάχα πόλεμο—τὸ φοβερὸ τραγοῦδι σου, ἄγριε σάλπιχτή,
 ὅλα τὰ ὀράματα τοῦ τρόμου ζωντανεῖει,
 Ληστεῖες ἀλύπτητες καὶ σκοτωμοὺς—ἀκούω φωνές, πού κραζοῦνε
 βοήθεια!
 Καράβια βλέπω νὰ βουλιάζοῦνε—θωρῶ φοιχτὲς εἰκόνες.

Ὡ σάλπιχτή! μοῦ φαίνεται πὼς εἶμ' ἐγὼ ἢ σάλπιγγα πού παίζεις!

Γιατί μου λιώνεις την καρδιά μου και τὸ νοῦ—μέ σέρνεις και μ' ἀλλάζεις ὅπως θέλεις·

Τώρα οἱ βαρειές σου οἱ νότες σὲ σκοτάδι με τυλίγουνε·

Τώρα μου παίρνεις κάθε φῶς χαρᾶς τὴν καθ' ἐλπίδα·

Βλέπω τοὺς σκλάβους, τοὺς γυμνοὺς, τοὺς πονεμένους κι' ὅλους, ὅσοι τυραννιοῦνται ἐδῶ στή γῆ·

Νοιώθω τὴν ἀπειρη ντροπὴ και τῆς φυλῆς μου τὴν ταπεινώση—σὰ νάτανε δική μου·

Δικὴ μου κ' ἡ ἐκδίκηση τοῦ Ἄνθρώπου—οἱ προαιώνιες ἀδικίες, τὰ μίση κ' οἱ ἔχθρητες·

Βαραίνει ἀπάνω μου ὁ χαμός—ὅλα χαθῆκαν! Εἶν' ὁ ἐχθρός μας νικητής!

(Μὰ μέσα σὰ χαλάσματα, σὰν κολοσσός, ἡ Περηφάνεια στέκει, ἀκλόνητη ὡς τὸ τέλος ἢ ἀντοχὴ κ' ἡ ἀπόφαση, ὡς τὸ τέλος).

8

Παιζέ μου, τώρα, ὦ σαλπιγῆ, στερνὸ τραγοῦδι·

Ἐναν σκοπὸ παιζέ μου τώρα εὐγενικό·

Νὰ ξανανειώσης στὴν ψυχὴ μου τὴν ἐλπίδα και τὴν πίστη·

Ξύπνα μου πάλι ἐσὺ τὴ γνώμη τὴν ἀργή—δειξέ μου ὁράματα τῶν χρόνων ποὺ θαρθοῦνε·

Γιὰ μιὰ στιγμουλά μοναχὴ, τὴν προφητεία και τὴν χαρὰ με τὸ τραγοῦδι χάρισέ μου!

Ἦ ζωοπὸ και πολυδύναμο τραγοῦδι μεσουράνιο!

Δύναμη πιότερη ἀπ' τῆς Γῆς μες στὸν ἀχὸ σου!

Νίκης σκοποὶ—κι' ὁ ἄνθρωπος ἐλεύτερος, κατακτητής!

Ἦμοι πρὸς τὸν παγκόσμιο τὸ θεὸ ἀπ' τὸν παγκόσμιο ἄνθρωπο—παντοῦ χαρὰ!

Προβαίτε τώρα μιὰ νιογέννητη φυλὴ και κόσμος τέλειος—ὦ χαρὰ!

Γυναῖκες κι' ἄντρες με σοφία, μ' ἀθωότητα, με τῆς υγείας τὴν εὐλογία—παντοῦ χαρὰ!

Βάχια παντοῦ—γέλια και θόρυβος—χαρὰ!

Ἦ θλίψη, ὁ πόλεμος, ὁ πόνος, πᾶνε—οἱ ἀνισότητες ἀπέθαναν τῆς Γῆς—μόνο ἡ χαρὰ τώρα ἀπομένει.

Ἦ Ὀκεανὸς μιὰ ἀπέραντη χαρὰ—χαρὰ κι' ὁ ἀγέρας!

Χαρὰ! Χαρὰ! στὸν ἔρωτα και στὴν ἐλευθερία και στὴ λατρεία!
Χαρὰ και μέσα στῆς ζωῆς τὴν ἔκσταση!

Χαρὰ ἡ ζωὴ! Χαρὰ ἡ ἀνάσα!

Χαρὰ! Χαρὰ! Παντοῦ ἡ Χαρὰ!

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ

ΙΠΠΟΥΛΤΟΣ ΤΑΙΝ*

Στις 21 τ' Ἀπριλίου 1828 στὸ Vouziers τῶν Ἀρδέννων τῆς Γαλλίας, ποὺ τόσο τὰγάπησε και τόσες φορὲς ζωγράφησε τὴν ἀγρία ὁμορφιά του, γεννήθηκε ὁ Ἰππολύτος Ταῖν.

Σ' αὐτὸ τὸν τόπο κυριαρχεῖ ὁ κριτικὸς νοῦς, καθὼς λέει ὁ Michelet.¹ Μακρὰ ἀπὸ τὸ Παρίσι, τὸ κέντρο τοῦ γαλλικοῦ νοῦ θετικοῦ, κριτικοῦ, καθαρίου πρῶτ' ἀπ' ὅλα και φίλου τῆς ἀπόλυτης βεβαιότητος, κοντινέτερα σὰ γερμανικὰ σύνορα και συγγενέβοντας με τὸ γερμανικὸ νοῦ τὸν ὑπομονετικὸ σὲ κάθε ψάξιμο, τὸν ὄνειροπόλο και ποιητικὸ ποὺ ἀγαπᾷ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὶς ἀφηρημένες ἰδέες, φαίνεται ὁ τόπος αὐτὸς νάχη πάρε και ἀπὸ τοὺς δυό. Ἀπὸ τὸ γειτόνιασμα αὐτὸ Γαλλίας και Γερμανίας, ὁ γερμανικὸς νοῦς δὲν παρουσιάζεται γιὰ ξένος στὶς γαλλικὲς ἐκείνες ἐπαρχίες, καθὼς ἀπαράλλαχτα και στὶς γερμανικὲς ἐπαρχίες ποὺ εἶνε κοντὰ στὴ Γαλλία διακρίνεται κάποια ἀναλογία με τὸ γαλλικὸ πνευματικὸ χαραχτήρα. Αὐτὸ, μέσα στ' ἄλλα τὸ βλέπουμε και στὸν Heine· γεννήθηκε στὸ Düsseldorf, ἀπάνω στὸ Ρῆνο, σὲ τόπο ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὴ γαλλικὴ γῆ και ἦταν ἄλλοτε γαλλικός. Ὁ Heine λοιπὸν δὲ φέβγει κάπως ἀπὸ τὸ γερμανικὸ γιὰ νὰ ζυγώση περισσότερο, με τὴν κοροϊδέφτρα μοῦσά του, στὸ γαλλικὸ νοῦ; Τοῦτο, καθὼς θὰ δοῦμε πιὸ κάτω, δικαιολογεῖ τὸ διπλὸ χαραχτήρα τοῦ νοῦ τοῦ Ταῖν. Εἶνε λατινικός, γαλλικός νοῦς ὀργανωμένος² με γερμανικὲς ἰδέες και, καθὼς λέει ὁ Boutmy³, ὁ Ταῖν «εἶχε γερμανικὴ φαντασία ὀδηγημένη και ἀνοιγμένη ἀπὸ λατινικὸ νοῦ.»

Τὸ φυσικὸ γειτόνιασμα δυὸ λαῶν φέρνει κάποιον ἀνακάτωμα· γίνεται αἰτία νὰ πάρη ὁ καθένας ἀπὸ τὸν ἄλλο μερικὰ γνωρίσματα και συνήθειες κάποτε πολὺ βαθειές. «Φαίνεται, λέει ὁ Er. Renan, πῶς ἡ γαλλικὴ φυλὴ ἔχει ἀνάγκη, γιὰ νὰ βγάλη ὁ τι ἔχει μέσα της, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, νὰ ὀργανῶνεται ἀπὸ τὴ γερμανική: οἱ ὀραιότερες ἐκδήλωσες τῆς ἀνθρώπινης φύσης ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀντάμωμα βγήκαν ποὺ εἶνε, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἡ ἀρχὴ τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ⁴».

Οἱ χαραχτήρες ποὺ εἴπαμε γιὰ τὸν Ταῖν συχνὰ βρίσκονται σὲ παλιούς του πρόγονους. Πολλοὶ ἀπ' αὐτούς ἦταν γνωστοὶ στὸν τόπο τους, και ἕνας, ὁ Πέτρος Ταῖν λεγόταν φιλόσοφος ἀπ' τοὺς πατριώτες του γιὰ τὴ μεγάλη του μόρφωση⁵ εἶνε ὁ πρόπαππος τοῦ Ἰππολύτου. Ἀπὸ τὸ μέρος πάλι τῆς μητέρας του, ὁ παππὸς τοῦ Bezanson ξεχώριζε γιὰ τὸ νοῦ και τὶς ἐπιστημονικὲς γνώσες του. Ὁ πατέρας τοῦ Ἰππολύτου, ἄνθρωπος με πολλὲς χάρες, εἶχε γράψει στίχους ποὺ χρόνια ὕστερ' ἀπ' τὸ θάνατο του ἦτανε στὸ στόμα τῶν πατριωτῶν του⁶. Εἶχε μεγάλη ἀγάπη γιὰ τὴ φύση και στὶς ἔξο-

* Ἀπὸ μιὰ μεγάλη μελέτη γιὰ τὸν Ταῖν δημοσιεύουμε τὸ κεφάλαιο ποὺ ἀφορᾷ τὴν οἰκογένειά του, τὴν πατρίδα του, τὰ πρῶτα του χρόνια, τὶς πρῶτες του σπουδές, τὶς πρῶτες του σχέσεις, τὴ νεανικὴ του ζωὴ.

¹ Αναφ. ὁ Giraud, Essai sur Taine ἐκδ. 4η σελ. 3.

² Barzellotti, La philosophie de Taine, σελ. 11.

³ Em. Boutmy, Taine, Scherer, Laboulaye, σελ. 35.

⁴ Essais de morale et de critique (ἐκδ. 1860) σελ. 59.

⁵ Taine, Sa vie et sa correspondance T. I σελ. 7.

⁶ Ib. σελ. 8.

χιές του έκδρομής έπερνε μαζί του τὸ μικρὸν ἀκόμα Ἰππόλυτο ποῦ ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἔντρας πιά, θυμῶταν τὶς πρώτες ἐκείνες ἐντύψεις. «... ὁ ποταμός, τὸ λιβάδι, γράφει στὰ 1867¹, τὸ δάσος ποῦ εἶδε κανεὶς στοὺς πρώτους του περιπάτους ἀφήνουν στὴν ψυχὴ μίαν ἐντύπωση ποῦ ἡ κατοπιὴ ζωὴ τὴ συμπληρώνει χωρὶς νὰ τὴν ταράξει. Ὅτι φαντάζεται κανεὶς ὕστερα, ἀπὸ κεῖ ξεκινᾷ² μάλιστα φαίνεται πῶς ὅλα βρίσκοντ' ἐκεῖ καὶ πῶς ποτὲ ἡ ἡμέρα δὲν μπορεῖ νὰ φτάσῃ τὴν ἀβγὴ τῆς». «Θυμᾶμαι, γράφει πὺ κατῶ³, πῶς γιὰ πολὺ σπαίναμε ὅταν ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ ξαναβρίσκαμε πάντα τὶς στρογγυλές κορφές τῶν βελανιδιῶν, τὶς ταχτικὲς σειρές τῶν δέντρων καὶ τὴ μυρωδιὰ τῆς αἰόνιας πρασινάδας. Ζωὴ βουβή, γεμάτη περιέργια ὄνειρα καρτερὴ σὲ μύθους».

Σὰφτὲς τὶς πρώτες ἐντύψεις χρωστᾷ τὸ ξεχωριστὰ ξετυλιμένο αἶσθημα τῆς φυσικῆς ὁμορφιάς ποῦ βλέπομε μέσα στὸ ἔργο του. Ἀφτὴ τὴν ἀγάπη τῆς φύσης, πρωτογνώρισε ἡ ψυχὴ του πᾶντα «προτιμοῦσε τὴ φύση ἀπὸ τὴν τέχνη» καὶ ποῦ «τίποτα δὲν τῆς φαινόταν ἴσο μὲ τὰ βουνά, τὴ θάλασσα, μὲ τὰ δάση καὶ μὲ τοὺς ποταμούς⁴».

Ἀπὸ τὸν πατέρα του ἔμαθε τὰ πρώτα λατινικά του καὶ πῆρε τὴν πρώτη του μόρφωση⁵. Ὁ θάνατος του—ὁ Ταῖν ἦταν 13 χρονῶν ὅταν ἔχασε τὸν πατέρα του (1840)—τοῦ προξένησε βαθειὰ λύπη: ἦταν ἡ πρώτη του σύγκρουση μὲ τὴν πραγματικότητά. Ἡ μητέρα του ποῦ «καμμιά γυναίκα δὲν ἦταν τόσο βαθειὰ καὶ τόσο τέλεια μητέρα⁶» ἦταν, καθὼς φαίνεται καθαρά μέσα στὰ γράμματά του, ἀπὸ τὶς γυναῖκες ἐκείνες ποῦ προορίζονται γιὰ τὸ ἀνάθρεμμα ξεχωριστῶν ἀνθρώπων. Ἀφτὴ «μαζὶ μὲ τὴ γυναίκα καὶ τὰ παιδιὰ του εἶχε τὴν πρώτη θέσι στὴν καρδιά του» καὶ «γιὰ σαράντα χρόνια ἦταν ὁ μόνος σύντροφος τῆς ζωῆς του⁷». Μερικοὶ θεῖοι του, δυὸ ἀδερφάδες τοῦ πατέρα του καὶ δυὸ ἀδερφοὶ τῆς μητέρας του στάθηκαν πολὺ χρήσιμοι στὴν ἀνατροφή τοῦ Ἰππόλυτου. Ὁ Ἀλέξανδρος Bezanson, νεότερος ἀδερφός τῆς μητέρας του, ποῦ εἶχε ζήσει πολλὰ χρόνια στὴν Ἀμερική, τοῦ δίδαξε ἀγγλικά, καὶ ἔτσι μαζὶ σκεδὸν ἔμαθε λατινικά καὶ ἀγγλικά καὶ μῆτε ἀπὸ νοεῖς στὴν ψυχὴ τῶν δυὸ φυλῶν ποῦ εἴπαμε παραπάνω.

Γράφτηκε ἐσωτερικὸς σὲνα σχολεῖο τοῦ Rethel καὶ τόση σοβαρότητα καὶ γνώσεις εἶχε ποῦ πολλὲς φορὲς ἀντιπατάστανε προσορινὰ τὸ δάσκαλό του⁸. Τὶς γιορτὲς περνοῦσε τὴν ὥρα του διαβάζοντας ὅτι ἔβρισκε σὲ μιὰ παλιὰ βιβλιοθήκη τοῦ παπποῦ του. Μὲ φιλομάθεια δυσανάλογη γιὰ τὴν ἡλικία του, εἶπε γιὰ τὰ βιβλία προτιμώντας πάντ' ἀπ' ὅλα τοὺς γάλλους κλασσικοὺς τοῦ XVII καὶ XVIII αἰῶνα⁹. Μὲ περιορισμένη, μελετηρὴ καὶ ἡρεμὴ ζωὴ, ἀπὸ νοεῖς ἀγάπησε τὸν οικογενειακὸ βίον καὶ πάντα βύστηξε τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν ἡσυχία καὶ τὸ συγγέντρομα μέσα σὲ οἰκογένεια ποῦ

¹ D. Essais de critique' ἐκδ. 2η σελ. 43.

² Ib. σελ. 46.

³ Voyage en Italie T. I σελ. 4.

⁴ Cor. T. I σελ. 9.

⁵ Ib.

⁶ Ib.

⁷ Monod, Les Maîtres de l'histoire σελ. 53.

⁸ Cor. T. I σελ. 10.

προσπαθοῦσε ὁλοένα ἐλαφρύνοντας τὶς φροντίδες τῆς ὕλικῆς ζωῆς νὰ γλυκαίνει τοὺς κόπους μιᾶς ἀδιάκοπης δουλειᾶς καὶ μιᾶς ἀκούραστης σκέψης. Καὶ μάλιστα στὴν οικογενειακὴ ἀφτὴν ἐπιρροὴ τῆς μητέρας του πρώτα, καὶ ὕστερα τῆς γυναίκας του χρωστᾶμε τὴ χάρη καὶ τὸ βαθὺ μάγμα ποῦ παντοῦ βρίσκομε μέσα στὸ ἔργο τοῦ μεγάλου λάτρη τῆς ἀχαρῆς καὶ ἀλύγιστης λογικῆς¹.

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του πῆγε πάλι ἐσωτερικὸς σὲνα οἰκοτροφεῖο² τοῦ λύκειου Bourbon στὸ Παρίσι καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγα χρόνια, ἡ μητέρα του ἀκούοντας τὶς ὁρμήνες τοῦ ἀδερφοῦ τῆς Ἀδόλφου, συλλογίζεται νὰ βρῆ γιὰ τὸ γιὸ τῆς ἐπάγγελμα ἀνάλογο μὲ τὴν πρόωγη πνευματικὴ του ἀνάπτυξη. Τοῦ πρότεινε νὰ γίνῃ συμβολαιογράφος καὶ ἀφτὸς γιὰ νὰ βοηθᾷ τοὺς θεῖους του³ καὶ οἱ συγγενῆδες του τὴν ἴδια γνώμην εἶχαν, ὕστερα ὅμως ἐπειδὴ ἡ περιουσία τῆς οἰκογένειας δὲν ἔφτανε γιὰ τὴν ἀπαιτούμενη ἐγγύηση ἄφσαν ἀφτὸ τὸ σκοπὸ μὰ χωρὶς νὰ καλονόσουν τὴν κλίση τοῦ νέου Ἰππόλυτου. Στὸ διάστημα⁴ ἀφτὸ, μένοντας ἐκείνος στὸ Παρίσι, χωμένως στὴ ζωὴ τοῦ βιβλίου καὶ στὴν πνευματικὴ κίνηση τῆς μεγάλης πόλης τριγύρω του, μόνη διασκέδαση ἔβρισκε στοὺς ἴσκιους τοῦ Parc Monceau γύρω στὶς παλιές του κολώνες⁵. Σὰφτὸ τὸ πάγκο ξανάβρισκε τὸ δάσος καὶ θυμῶταν τοὺς παλιούς ἐξοχικοὺς του περιπάτους. Τότε ἀρχίζει ἡ ζωὴ τῆς ἀδιάκοπης μελέτης ποῦ ὕστερ' ἀπὸ λίγο θᾶφερνε τὸν Ταῖν πρῶτο στὴν Ecole Normale. Μελετοῦσε μὲ ὠρισμένο πρόγραμμα προετοιμάζοντας ἔχτος ἀπὸ τὰ καθημερινὰ του μαθήματα καὶ πλήθος ἄλλες ἰδιαιτέρες μελέτες⁶. Ὅλη του ἡ ἡμέρα ἦταν ἀφιερωμένη μὲ θαμαστὸ ζῆλο στὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ του. Καὶ μὰζὶ ὀλόκληρη ἡ οἰκογένεια του ἦταν τὸ πῶς ζωντανὸ παράδειγμα πνευματικοῦ ὀργασμοῦ⁷ οἱ νεότερες ἀδερφές του, μὲ τὴν ὁδηγίαν του ἦταν καὶ ἀφτὲς χωμένες σὲ κάθε λογῆς διαβάσματα⁸ ἢ μιὰ ἦταν ζωγράφος καὶ ἡ ἄλλη, μὲ δυνατό μουσικὸ ταλέντο, ἐμάλωνε μὲ τὸν ἀδερφό τῆς ποιὸς νὰ πρωτοκαθίσσῃ στὸ πιάνο τὶς ὥρες ποῦ ἄφιναν τὴ μελέτη. Στὸ λύκειο πάλι ὁ Ἰππόλυτος ἔπλεξε διάφορες γνωριμίες⁹ μὲ νέους ποῦ ὅλοι τοὺς ὕστερ' ἀπὸ λίγο προκόψανε στὰ γράμματα καὶ στὶς ἐπιστῆμες: ἦταν φίλος τοῦ Emile Peanal, τοῦ Marcellin τῆς «Vie Parisienne», τοῦ Prevost Paradol, τοῦ Cornelis de Witt¹⁰ κλπ.

Κάθε λογῆς ἐπιτυχίες βραβεύανε τοὺς κόπους του¹¹ κάθε χρόνο ἔπερνε ὅλα τὰ πρώτα βραβεῖα στοὺς διαγωνισμοὺς καὶ οἱ δασκάλοι του εἶπανοσαν τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὴ σοβαρότητα του. Στὸ οἰκοτροφεῖο σπουδᾶσε τὴ ρητορικὴ καὶ τὴ φιλοσοφία¹². «Πιστέβω, γράφει¹³ στὸν τότε δάσκαλο του Hatzfeld, πῶς ἔχω κάποια ἰκανότητα γιὰ τὴ φιλοσοφία¹⁴ ἂν δὲ γελιέμαι μοῦ φαίνεται πῶς πάντα εἶχα ἀρκετὴ ἐφκολία γιὰ νὰ νοιώθω τάφρημένα καὶ νὰ βρίσκω γενιζότητες». Κι ἀλήθεια στὰ 1847 ὅταν μῆτε στὴν

¹ Ποβλ. Monod, Ib. σελ. 56.

² Mathé, Cor. T. I σελ. 12.

³ Ἄγριο τότες τὸ Parc Monceau δὲν εἶχε τίποτ' ἀπὸ τὴ σημερινὴ του ὄψη. Cor. T. I σελ. 12.

⁴ Ib. σελ. 15.

⁵ Ib. „ 13.

⁶ Ἀφτὸς τὸν σύστημα στὸν Guizot, Monod, op. cit. σελ. 57.

⁷ Cor. T. I σελ. 17.

τάξη της φιλοσοφίας ήτανε κιόλα φιλόσοφος χωρίς νάχη διαβάσει πολλούς φιλόσοφους. Ήταν πιστός ακόλουθος του Spinoza και ο σκοπός του Όλλανδέζου φιλόσοφου γίνεται και δικός του: θέλει νά ζή για νά σκεπτεται¹. Ή καθαρά θεωρητική φιλοσοφία του Spinoza με τη γεωμετρική ακρίβεια που θέλει νά εξηγήση όλα από τὸ ἓνα μέρος, και με τὸ ἄνοιγμα μαζί στους πλατιούς ορίζοντας τῆς φαντασίας ἀπὸ τῆς φυσικῆς ἦταν νά θεωρηθῆ σὺν λυτρωτῆς ἀπὸ ἓνα νοῦ ἀκόμα νέο, λάτρη τῆς ἀλύγιστης λογικῆς, τῆς «ἀδολῆς ἀλήθειας» και τῆς ὁμορφιάς. Κι ὁ χρόνος που σπούδαζε φιλοσοφία στὸ λύκειο περνᾶ καθὼς κι οἱ προηγούμενοι με συστηματικὴ μελέτη και κοντὰ στῶλλα με τὸ πρωτογνώρισμα τοῦ Hegel². Εἶνε ὁ καιρὸς τῆς φεβρουαριανῆς ἐπανάστασης μὰ ὁ νέος Ταῖν ζώντας τὴν πὺ ἐσωτερικὴ διανοητικὴ ζωὴ δὲν πειράζεται ἀπὸ τίς ἐξωτερικῆς ταραχῆς κ' ἐξακολουθεῖ τίς ἰδιαιτέρως—ἐξω ἀπὸ τίς σχολικῆς—μελέτες του. Τὸτ' ἔγραφε τὴν «ἀνθρώπιν μοῖρα»³. Ὁ πρόλογος τῆς—εἶδος πνευματικῆς ἀφτοβιογραφίας—μας δείχνει τὸ ζετόλιγμα τῆς σκέψης του στὰ πέντε τελευταῖα χρόνια (1843-48) κι ἡ μελέτη του τῆς ἀνθρώπινης μοῖρας εἶνε τὸ τέλος «μιας σιγανῆς ἐπανάστασης που γινότανε μέσα του»⁴.

Με τὴ μοναχικὴ ζωὴ του με τὸ γύρισμα στὴ μελέτη και στὴ σκέψη ἦταν ἀπὸ κείνους «που ζοῦνε μόνοι τους και που τὰ πάθη, οἱ στενοχώριες, οἱ χαρῆς, οἱ ἐνέργειες δὲν εἶνε γι ἀφτούς παρὰ ἐντελῶς ἐσωτερικά». Ἄν, γράφει, θελήσω νά ξαναπεράσω τὴ ζωὴ μου δὲ θᾶχω παρὰ νά θυμηθῶ τίς ἀλλαγῆς, τίς ἀβεβαιότητες και τὴν πρόοδο τῆς σκέψης μου». Και παρακάτω: «... ὡς δεκαπέντε χρόνῳ ἔζησα ἀνήξερος κ' ἡσυχος... ἤμουνα χριστιανὸς και ποτὲ δὲν εἶχα ἐξετάσει τί ἀξίζει ἡ ζωὴ πουτ' ἔρχομαι, τί ἔπρεπε νά κάνω». Ὑστερα, σὺν ἄλλος Descartes, με τὴν ἴδια προσοχὴ ἀρχίζει νά ψάχνει στὸ σκοτάδι ὑποπτεύοντας κἄτι τι πὺ πέρα ἀπὸ κείνο που εἶχε δῆ. Πρῶτα—πρῶτα στὸ νοῦ τοῦ νέου ἀκόμα στοχαστῆ χτυπᾶ ἡ θρησκευτικὴ του πίστη. «Ἡ μὰ ἀμφιβολία προκαλοῦσε τὴν ἄλλη· κάθε πεποίθηση ἔσερνε στὸ πέσιμο τῆς τὴν ἄλλη». Βρίσκεται ἀκόμα στὴν ἡλικία τῆς ἀπόλυτης πίστεως στὴ λογικὴ και θέλει όλα νά τὰ κλείση στὰ ὅρια ἐνός «σ υ λ λ ο γ ι σ μ ο ὦ»⁵. «Ἐχτιμῶσα πολὺ τὴ λογικὴ μου ὡστε νά μὴν πιστέβω σᾶλλη δύναμη παρὰ σᾶφτὴν· ἐνιοθα μέσα μου ἀρκετὴ τιμὴ και θέληση ὡστε νά εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος και χωρὶς τὴ θρησκεία... Ἡ περιφάνεια και ἡ ἀγότη τῆς ἐλεφτεριάς μ' ἐλύτρωσαν»⁶.

Εἶνε ἡ πρώτη—μερικὴ—ἀρνηση τοῦ χριστιανισμοῦ καθὼς τὸν ἐνιοθε ὁ Ταῖν· ὁμως μ' ὄλο τὸ κατακόλιμ' ἀφτό, μένουν ἀκόμα λείψανα τῆς χριστιανικῆς του ἀνατροφῆς ἀπὸ τὸνα μέρος και τῆς παιδιᾶς του πίστεως ἀπὸ

τῆς ἄλλο¹. «Μ' ὄλο τὸ πέσιμο τοῦ χριστιανισμοῦ μου, ἐξακολουθεῖ², εἶχα διατηρήσει τὴ φυσικὴ πίστη γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, τὸ νόμο τοῦ καθήκοντος».

Προχωρεῖ, θέλει νά μάθῃ μελετώντας τὴν ἀρχαιότητα και τὴν ἱστορία, και ζητώντας πάντας τοὺς γενικὸς νόμους, τί εἶνε ὁ ἄνθρωπος και ἡ κοινωνία. Νιώθει τὴν ἀδυναμία του, νιώθει πὺς «γιὰ νά γνωρίση κανεὶς τὴν ἀνθρώπιν μοῖρα πρέπει νά γνωρίση πρῶτα τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο»³. Ληγάται πὺς προσπαθοῦσε νὰράξῃ κἄπου ἐπὶ τέλους· μὰ καιτοῦ βρίσκει πιθανότητες και τίποτα βέβαιο· όλα τᾶρνιέται και «καταντῆ σκεπτικιστῆς μπρὸς στὴν ἐπιστήμη και τὴν ἠθικὴ. Ἐφτασα, γράφει⁴, ὡς τὸ τελευταῖο σύνορο τῆς ἀμφιβολίας· μοῦ φάνηκε πὺς τὰ θεμέλια τῆς γνώσης και τῆς πίστεως ἦταν ἀναποδογυρισμένα». Θέλοντας νά φυλάξῃ ἐλεφτερὴ τὴ σκέψη του κι ἀνεξάρτητῆ τὴν κρίση του δὲν εἶχε διαβάσει ἀκόμα κανένα φιλόσοφο. Ὅμως προχωρεῖ και στὸ τέλος φτάνει νά μὴ βρίσκει τίποτα που νά μορῆ νά σταθῆ. Ἐχει πὰ τέλεια ἀρνηθῆ τὸ χριστιανισμό. Ἡ ζωὴ χωρὶς πίστη εἶνε ἓνα πένθιμο πέρασμα πρὸς τὸ μηδέν· ὁ νέος Ταῖν τὸ νιώθει: «ἤμουνα λυπημένος τότε, γράφει· εἶχα πληγῶσει τὸν ἑαυτό μου σὲ ὁ τι εἶχα πὺ ἀγαπητό... Βρέθηκα στὸ ἄδειο και στὸ τίποτα, χαμένος...» Βλέπει όλα γύρω του ἀλλαγμένα, ἐρείπια· κ' ἀφτὴ τὴ λογικὴ του—πόσο πίστεβε σᾶφτὴν!—ριγμένη στὰ πόδια τοῦ σκεπτικισμοῦ. Βρίσκεται σὲ δύσκολη θέση: «ἡ λογικὴ, γράφει, μοῦ ὀρμηνεβε τὴν ἀκησία και ἡ φύση μοῦ διάταξε τὴν ἐνέργεια. Ὁ ἄνθρωπος δὲν μορῆ νά μείνη χωρὶς ἀφτὴν, ἡ ζωὴ του εἶνε μὰ τάση και μὰ κίνηση ἀδιάκοτα»⁵· γι' ἀφτόν τὸ νά μὴν ἐνεργῆ εἶνε τὸ ἴδιο σὺν νά πεθάνῃ.

Κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, ὀπλισμένος με τὴ δυνατὴ θέληση που πάντα χαραχτήρισε τὴ ζωὴ του, σὲ ἡλικία που ἡ ψυχὴ ζητᾶ σὲ κἄτι νά κολλήση «καθὼς τὰ φυτὰ που σέρονται, ὅταν ἔρθῃ ἀνοιξη, πιάνουνε δυνατὰ τὸν κορμὸ κανενὸς δέντρου γιὰ νά βγοῦν ἀπὸ τὴ σκιά και νᾶνοῖξουν τὰ λουλούδια τους στὸν ἥλιο και στὸν καθαρὸ ἀέρα»⁶, με θερμὸ ἔρωτα γιὰ κάθε ὄφαιο κι ἀληθινό, νιώθει τὸν ἑαυτό του ἱκανὸ νά προσπαθῆση τὰ μεγάλα και βασανίζεται μὴ ξέροντας που και πὺς νά χρησιμοποιήση ἀφτόν τὸν ἔρωτα κι ἀφτὴ τὴ δύναμη που ἔχει. «Ὁλόκληρη ἡ ψυχὴ μου εἶχε δοθῆ στὴν ἀνάγκη νά μάθῃ, και τόσο πὺ πολὺ κουραζότανε ὅσο συμμαζεβε δλη τῆς τὴ δύναμη σᾶνα μόνο σημειο.» Καὶ παρακάτω: «Τοὺς πρῶτους μῆνες τῆς τάξης τῆς φιλοσοφίας, ἡ κατάσταση ἀφτὴ ἔγινε ἀβάσταχτη· δὲν ἔβρισκα παρὰ ἀμφιβολίες και σκοτάδια. Στοὺς φιλόσοφους δὲν ἔβλεπα παρὰ ὄλο

¹ Γνώμη τοῦ Vachezot γιὰ τὸν Taine, Monod σελ. 68.

² Ὁ καθηγητῆς του και μεταφραστῆς τοῦ Hegel, Bénard τοῦδοσε τοὺς πρῶτους τόμους τὸν ἔργων τοῦ γερμανοῦ φιλόσοφου, Ib. σελ. 19.

³ Cor. T. I σελ. 20 κ. 4 κ' ὁ πρόλογος ὡς τὴ σελ. 26.

⁴ Ib. σελ. 20.

⁵ Revue des deux Mondes 1η Φεβρουαρίου 1908 σελ. 530.

⁶ Cor. T. I σελ. 21.

¹ Καθὼς θὰ δοῦμε και παρακάτω ὁ Taine ποτὲ δὲν ἔγιν' ὄχτρος τοῦ χριστιανισμοῦ: «Ἄν, γράφει στὴ μητέρα του (Cor. T. II σελ. 289) ἀπομακρύνθηκα ἀπὸ τὸ χριστιανισμό δὲν τόκανα γι' ἀφτόν· εἶνε εὐλακρῆς και ποιητικὸς κι ἀξίζει στὸ εἶδος του ὅτι ἡ Ἑλλάδα κι ἡ Ἀναγέννηση ἔκαναν πὺς τέλει». Ἐκείνο που συχαίνομαι εἶνε ὁ καθολικισμὸς τῆς Ρώμης· κι ὁ ἅγιος Πέτρος ἀκόμα εἶνε θεατρικὸς...»

² Cor. T. I σελ. 23.

³ Ib. σελ. 22.

⁴ Ib. " 23.

⁵ Πρβλ. Pensées de Pascal ἔκδ. Garnier σελ. 306.

⁶ Cor. T. I σελ. 24.

αντίφρασες: ἔβρισκα τις ἀπόδειξεις τους παιδικές κι ἀκατανόητες!...» Καί ἀρχίζει πιά «ἡ σπινοζική περίοδο τῆς σκέψης του»² γιά νά μὴν τελειώσῃ παρά μέ τῆ ζωῆ του. Πρὶν ὅμως φτάσῃ στὸν πανθεϊσμό κι ἀκολουθήσῃ μέ τόσον ἐνθουσιασμό «τὴν τολμηρὴ ἡσυχία τῆς σκέψης» τοῦ Ὀλλανδέζου, περνάει καθὼς φαίνεται σὲνα γράμμα του πρὸς τὸν Paradol³, γιά λίγον καιρὸ ἀπὸ μιὰ κἀπως ὑλιστικὴ γὰ ποῦμε περίοδο τῆς σκέψης του ἕστερα ὅμως ἢ μελέτῃ του Spinoza κι οἱ προηγούμενες ἀμφιβολίες του τότε ρίχνουν στὸν πιά ἀνοιχτὸ πανθεϊσμό «... κουρασμένες ἀπὸ τις ἀντίφρασες... ἄρχισα, γράφει⁴, νά γέρω πρὸς τὴν πιά καινούρια καὶ τὴν πιά ποιητικὴ γνώμη ὑποστήριξα ὑπερβολικὰ τὸν πανθεϊσμό... Ἄφτὸ ἦταν ἡ σωτηρία μου.» Ἄφτὸ ἦταν ἡ σωτηρία του. Naί, ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ πίστη του πρὸς τὴν ἐπιστήμη, ἀπὸ τότε τὸ θάρρος γιά βαθύτερες ἐρεβνες. Ἀρχίζει, ψηλότερα βλέποντας νά ἐξηγῇ τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα, νά τ' ἀκολουθῇ στὴν ἐξέλιξη τους καὶ νά βρίσκῃ τὴν ἀλυσίδα ποῦ τὰ ἐνώνει. «Βρῆκα ποῦ ἔπρεπε νά διερευνῶ κάθε μου ψάξιμο ἤξερα τὴ μέθοδο... Ἄρχισα μέ καρδιά τὴ δουλειά τὰ σύγνεμα διαλύθηκαν...» Καὶ τελειώνοντας τὸν πρόλογο τῆς «ἀνθρώπινης μοίρας»... «ὕποχρεώνουμαι, γράφει, νά ἐξακολουθῆσω τὸ ψάξιμο μου, ποτὲ νά μὴ σταματήσω νομιζοντας πὼς ὅλα τὰ ξέρω, νά ξαναεξετάσω τις ἀρχές μου ἔτσι μόνο μπορεῖ κανεὶς νά φτάσῃ ὡς τὴν ἀλήθεια». «Ξέρουμε, γράφουν οἱ ἐκδότες τῆς ἀλληλογραφίας του, πόσο ἡ ἠθικὴ ἀφτὴ ὑποχρέωση τοῦ τότε φοιτητῆ τῶν εἴκοσι χρονῶν, ἐπληρώθηκε ἀπὸ τὸν ἄντρα ὡς τὴν τελεφεταῖα πνοῆ του»⁵.

Εἶνε καιρὸς ποῦ περιμένει νά μπῆ στὴν Ecole Normale καὶ δίνει τις πρώτες του ἐξέτασες γιά νά πάρῃ τὸ ἀπολυτήριό τῆς φιλολογίας καὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Στις διακοπές (καλοκαίρι 1848) ἀρχίζει ἡ πυκνὴ ἀλληλογραφία μέ τὸν παλιό του συμμαθητῆ στὸ Λύκειο Bourbon, Prevost-Paradol ποῦ μέσα σ'αφτὴν καθὼς καὶ σ'ὅλα τὰ νεανικά του γράμματα φανερώνεται ἡ ἀχόρταγῃ δίψα γιά μάθηση, ἡ πίστη του στὸ μέλλον κι ἡ ἀγάπη του πρὸς τις ἀφηρημένες ἰδέες. Οἱ ἐπιστολές του τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης, ἕμνοι φιλοσοφικοὶ σὲ κάθε λογῆς στοχασμοὺς μᾶς δίνουν ζωντανὴ τὴν ψυχολογία τοῦ μελλομένου συγγραφέα καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μᾶς δείχνουν τὸ πνευματικὸ περιβάλλον τῆς ἐποχῆς. Λογικιστὴς καθαρὸς, πάντα στοχαστικός καὶ βαθὺς γυρέβοντας συγκεκριμένους ἀλήθειες καὶ γενικοὺς νόμους, ἔχει κιόλα μορφώσει ὀλόκληρο φιλοσοφικὸ σύστημα βασισμένο γεωμετρικὰ στὸν πιά ἀπόλυτο νετερμινισμό. «Εἶχε κιόλα φιλοσοφικὸ σύστημα ποπισμένο ἀπὸ τὸ σπινοζικὸ νετερμινισμό καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα εἶχε ἰδιαίτερο τρόπο νά συγυρῆ καὶ νά ἐκφράξῃ τις ἰδέες του μέ ἀκρίβεια σχεδὸν μαθηματικῆ»⁶. «Ἄν πιστέβω στὸ θεό, γράφει στὸν Paradol⁷, δὲν τὸ κάνω γιατί δὲν ἔχω ἀμφιβολίες, οὔτε ἀπὸ συνήθεια οὔτε ἀπὸ αἰστηματοικούς λόγους, ἀλλὰ μέ ἀπόδειξεις καὶ συλλογισμοὺς πιά σωστοὺς κι ἀπὸ τῆς γεωμετρίας».

¹ Cor. T. I σελ. 25.

² Giraud, Essai sur Taine σελ. 20 κ. 2.

³ Cor. T. I σελ. 63.

⁴ Cor. T. I „ 25.

⁵ Cor. T. I „ 26.

⁶ Monod, op. cit. σελ. 60.

⁷ Cor. T. I σελ. 30.

καὶ τὸν ὀρηγνέβει «νά μὴν ὑποχωρῇ παρά στὴ λογικὴ καὶ σ'οἱ εἶνε ὀλοάνερο». Σάφτὰ του τὰ γράμματα λάμπει ἡ ζωηρὴ ἀγάπη του γιά τὴ φύση: «Βρίσκω, γράφει πάλι στὸν Paradol¹, τὴ φύση ἑκατὸ φορές ὀμορφότερη ἀπὸ τότε π' ἄρχισα νά τὴ συλλογίζομαι τί εἶνε. Τώρα ποῦ βλέπω τὰ μεγάλα κουνήματα τῶν δέντρων, τὸ παιγνίδι τοῦ φωτός, τὸν πλοῦτο καὶ τὸ στολισμὸ ὀλων ἀφτῶν τῶν χρωμάτων καὶ τῶν σκισμάτων, ὅταν ἀκούω ἀφτὸν τὸν κούφιο κρότο, τὸν ἀβέβαιο, τὸν ἀτέλειωτο, τὸν ἀρμονικὸ ποῦ μιὰ δυναμῶνει καὶ μιὰ σβῆνει μέσ' τὰ δάση, νιώθω τὴν παρουσία τῆς παγκόσμιας ζωῆς: δὲν βλέπω πιά τὸν κόσμο σὰν νάνα μιὰ μηχανή, μὰ σὰν κἀτι ζωντανό: βρίσκω πὼς ἡ μοναξιά εἶνε ζωντανή, πὼς μιλάει καὶ πὼς ἡ ψυχὴ εὐκόλα συμφωνεῖ μέ τὴν ἀπλὴ καὶ σὰν ἀποκοιμισμένη ἀφτὴ ζωὴ ποῦ περνοῦν τὰ κατώτερ' ἀπ' τὸν ἀνθρωπο ὄντα.» Μὲ νεανικὸ ἐνθουσιασμό ζητᾷ ὀλοένα «νάποχτήσῃ πιά ζωηρὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ καὶ τἀληθινοῦ» καὶ φτάνει, γράφει στὸ φίλο του², ἔνα πράγμα νά σοῦ φανῇ ὀμορφο γιά νά πῆς: εἶνε ἀληθινό.» Κανένας σκεπτικισμὸς δὲ χωράει πιά στὴ σοφὰ σκηματοισμένη καὶ κρουστὴ ψυχὴ του ἢ ἀμφιβολία τῆς εἶνε βαρεὶα καὶ τὴν διώχνει. «... Τόσο λίγο λοιπὸν ἐχτιμᾶς τὸν ἑαφτό σου, γράφει στὸν Paradol, τὸ σύντροφό του στίς μεταφυσικὲς σκέψεις του³, ποῦ τὸν ἀρίνεις στὴν ἀμφιβολία; Καὶ δὲν ξέρεις, ἢ ἀμφιβολία, ἂν δὲν εἶνε σὰν τοῦ Pascal, πὼς εἶνε δειλία;» Κι ἄλλοῦ «... τίποτα δὲ δέχομαι χωρὶς ἀπόδειξη».

Τέτοια ἡ νεανικὴ ζωὴ τοῦ Ἰππόλυτου Ταίν. Μὲ πνευματικὰ ἐφόδια δυσανάλογα μέ τὴν ἡλικία του, μέ ἀγάπη πρὸς τὴν ἀλήθεια, τὴν ὀμορφιά καὶ τὴ φύση, γεμάτος ὑπερήφανο στωϊκισμό, τελειώνει τὰ πρῶτά του μαθήματα καὶ περνάει τις ἐξέτασες του γιά τὴν Ecole Normale.

Ν. Β. ΦΑΝΔΡΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ο ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Τὸ ἀνέσπερο φῶς ἔλαμπε παρήγορο δείχνοντας τὸ δρόμο τοῦ μεγάλου, ποῦ ἀναπάντεχα εἶχε φύγῃ γιά τὴν αἰωνιότητα. Ἄλλὰ τὸ ὑπέρολαμπρο φῶς ἔκαψε ἀντὶ νά θερμάνῃ τὲς μουνδιασμένες πεταλοῦδες, ποῦ ἔτρεχαν νά παίξουν μαζί του, σωριάζοντας σὲ τελειωτικὸ ναυάγιο. Μιὰ ἀπὸ τὲς πρώτες ἦταν κι ὁ Μαρκοράς, ποῦ μπαίνοντας στὴ φλογερὴν πηγὴ, ἔμεινε ξαφνιασμένος κ' ἔπαιρνε ὅτι ἔβλεπε ἔμπρὸς του νά ὑψώνεται, δίχως νά σκύβῃ καὶ νά ἰδῇ τὸ βάθος τῆς. Στὸν «Ὀρκο» του, γραμμμένο μέ πρότυπο τὸν «Κρητικὸ» τοῦ Σολωμοῦ, βλέπουμε κἀτι τι ἄγνωστο, ποῦ μᾶς δείχνει τὴν ἀγωνία τῆς ζωῆς σκλαβωμένης ἀπὸ τὰ ἐνστικτα σὲ στενώτατο κύκλο καὶ μόνη τῆς φροντίδα ἀπομένει μέ τὴν ἀγνάδα νά ριξῇ σκιές, ποῦ νά φανερώσων τὸν πόθο τῆς πνιγμένο μέ τὴν ἀνάγκη μᾶς κουρασμένης ζωῆς, ποῦ ἀκολουθεῖ τὴν ἔντασι τοῦ πάθους.

¹ Ib. σελ. 28.

² Ib. „ 29.

³ Ib. „ 36.

"Αν ή ποιήσι είναι ή εξωτερική μορφή, ο ὁμορφος στίχος, ή ώραία έκφρασι, τότε βέβαια ο Μαρκοῦς εἶνε ποιητής, ἀλλ' όταν ή ποιήσι είναι κάτι, ποῦ ἀνεβάζει ψηλά και τὰ πῶ μορφομένα πνεύματα, δὲ μᾶς ἀπομένει γι' αὐτὸν παρὰ ή λύπη γιὰ τὸ τραχὺ ξύπνημα ἀπὸ γλυκύτατο ὄνειρο ποῦ μᾶς ἐνανούρισε γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀπόδοσι σὲ μιὰ καταστροφή τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ τελείου στὴν ὕλική παράστασι.

Τὸ ἔργο τοῦ Μαρκοῦ τὸ διακρίνει μιὰ ἐφενετικὴ ἀδυναμία. Ἔχει ἀνταίγιες φωτός, ποῦ προβάλλουν ἀπὸ μιὰ στενὴ λωοῖδα οὐρανοῦ, ή ὁποία ὁμως τρέχει νὰ χαθῇ γιὰ νὰ τὴν ἀκολουθήσουν πυκνότερα σκοτιάδια. Σέρνεται σὲ μιὰ τεχνητὴ διάπλασι, ποῦ μᾶς γαργαλίξῃ μόνον ὅτι ἠμπορεῖ νὰ ἐρεθισθῇ. Ποῦ τὸ ἐφενετικὸ μεγαλεῖο ἐνὸς ἀροῦστου. Ἐκεῖ τὰ φτερωτὰ δαχτυλίδια, τὰ φτερωτὰ ἄλογα, τὰ μαγεμένα παλάτια, ποῦ ἐδῶ χάνονται γιὰ νὰ ξαναφανοῦν ἐκεῖ λαμπρότερα, μᾶς κινοῦν τὴν ψυχὴ σ' ἕναν κόσμον, ποῦ δὲν ξεπερνᾷ τὰ ὄρια τοῦ αἰσθητοῦ, με τὴν παράστασι μιᾶς ζωῆς περασμένης, ὅπου ή ἀνάμνησι χάνει τὴν παραστατικὴς ὑποκειμενικότητα και καταντᾷ ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια. Διάφορα λυρικά του ποιήματα εἶναι ἀξιόλογα, ἀφοῦ παρουσιάζεται μιὰ κάποια πρωτοτυπία, ἕνα κάποιο τίναγμα, ὁμοιο με σπαρτάρισμα ἀνθρώπου δεμένον, ποῦ γυροῦναι νὰ σπάσῃ τὰ δεσμὰ του. Ἄλλ' εἶναι ἀρκετὰ νὰ τοῦ ἀνοιξοῦν τὴν αὐτοῦπόστασι σὲ στενὸ μετεώρισμα τῆς Τέχνης; Ἐμεῖς νομίζουμε πῶς τὸ ἔργο τοῦ Μαρκοῦ θ' ἀφήσῃ ἀρκετὰ σημάδια, ἀλλὰ σ' ἕνα βωμό, ὅπου πρόθυμη θεὰ, ή Ἀνθολογία, ἀνοίγει τὴν ἀγκάλῃ της γιὰ νὰ δεχθῇ τοὺς ἀποκοιμισμένους πιστοὺς της, ὅπου κάποιο φῶς φωτίζει τὸ μαρτυρικό τους πρόσωπο ἀπὸ τὴν προσπάθεια σὲ ξένο, ἀλλὰ τὸ φῶς αὐτὸ οὔτε θερμαίνει τὴν ψυχὴ, οὔτε πυροῦναι τὸ νοῦ, ποῦ ἀνεπινόητα χάνεται σ' ἕναν τρόπο ὕλικῆς αὐτοῦπάρξεως, συνθετικὴ ὄντοτητα στὴν ἀπόλυτη μονάδα, ὅπου σὲ πλημμυρεῖ ἕνα αἶσθημα ἀνέκφραστο σ' ἕνα δάκρυ, ποῦ ἀχνίζει πρὶν πέσει γιὰ τοὺς δυστυχισμένους, τοὺς ὁποίους μόνον ή λύπη μας περιζώνει, ἐκπληρώνοντας τὸν αἰώνιο νόμον τοῦ ἀόλυτου ἰδανισμοῦ, ποῦ ἐκδηλώνεται στὴν ὑποκειμενικὴν ἰδέα τοῦ Νίτσε «ή συμπονία εἶναι τοῦ σκλάβου». Ἄν και θέλουμε νὰ τὸν ἀκολουθήσομε δὲν τὸ κατορθώνουμε, γιατί παντοῦ ἀντικρούζουμε τὸν ἴδιον ἀνθρώπον, ποῦ πασπατεῖ νὰ βρῇ τὸ δρόμον τοῦ ἀκολουθῶντας πάντα τὸν ἴδιο, ποῦ λίγες στιγμὲς πρὶν εἶχε ἀφήσῃ. Ἐπιστροφή, ή ὁποία ἐκδηλώνεται σὲ νανάγιον με τὴν ἀγωνία σταλαγματιᾶς, ποῦ τέλος κατασταλάζει σὲ συναπάντημα με τὸ Βιτορέλλη, ποῦ σὰν κακὴ μητρονιά ἐπότισε μισασματῶδη ἀέρα στὴν τότε ἀγωνιζόμενῃ Ἰταλία.

Ὁ Τυπάλδος ὅταν ἐτελείωσε τὴ μικρὴ σειρά τῶν ποιημάτων του ἐσκέφθηκε τί ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ ποῦ νὰ ξεφεύγῃ τὰ στενὰ ὄρια μιᾶς σχολῆς. Τὸ ἐμελέτησε γιὰ χρόνια και τέλος ἐπρόβαλλε με τὴ μετάφρασι τῆς Ἐλευθερωμένης Ἰερουσαλήμ τοῦ Τάσσου, δυστυχῶς ὄχι και ὅλη, ὅπου ή χάρι και ή παράστασι τοῦ νοήματος σ' ἀνάλογη τεχνικὴ ἀχτίνα τῆς εἰκόνας, σκεπάζει και τὴν ἐλαττωματικὴ

γραμμὴ, ποῦ ἀνανόνησι περιβάλλει πολὺ μέρος τοῦ πρωτοτύπου. Ἄν λοιπὸν και ο Μαρκοῦς ἔπαιρνε ἕνα ξένο ἔργο ἀνάλογο με τὴν ἰδιοσυγκρασία του θὰ ἐπετίχαινε σὲ ἀρμονικὸ δεσμὸ νὰ δέσῃ τὴν ἰδέα τοῦ κειμένου με τὴ μετρικὴ χάρι και ἔκφρασι τοῦ στίχου του, και θὰ ἔληγαν σὲ τέλεια καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσι, θὰ ἐστερέωνε ἔτσι τὸ δρόμον του, ποῦ καμιά φιλολογικὴ ἀνεμοζάλη δὲ θὰ ἠμποροῦσε νὰ συνεπάρῃ.

ΝΟΤΗΣ Κ. ΡΟΝΤΑΚΗΣ*

ΑΜΠΟΥ ΤΑΪΜΠ ΕΛ ΜΟΥΤΑΝΑΜΠΙ

I

Ὁ ποιητής ἐφιλοξενεῖτο κάποτε σὲ Μπιλμπές, ἐπειδὴ ὁμως ἠθελε νὰ φύγει γιὰ τὴν Ἀντάκεια ἔγραψεν αὐτὸ τὸ ποίημα γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀδεια νὰ φύγει.

Ἐσβύσαμε τὴ δίψα, μας ὦ γενναῖε Ἴμπν-Ἀσκαρ—Και ὕστερ' ἀπὸ τὴν τόση σου φιλοξενία δὲ νοιώθουμε πλέον ἴχνος δίψας.

Τώρα, τὸ καλύτερο πράμα ποῦ δύνασαι νὰ μᾶς φιλέψῃς—δίχως κόπια, νὰ μᾶς ἀποχαιρετήσῃς και νὰ μᾶς εὐχηθῃς κατευόδιο.

Μὴ βάλεις σὲ νοῦ σου ὅτι ἐμεῖς οἱ σκλάβοι σου δὲν εἴμεθα εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ἐπιτήρηση σου—και ὅτι θὰ ξεστομίσουμε ποτὲ λόγον κακὸ γιὰ τὴ μεγαλοδοξία σου,

Ὅταν, ὁμως, βρῆς ἀδιάκοπα—στὴ σιρότα ποῦ διαβαίνει ὁ ὁδοπόρος, τὸν κάνει νὰ βαρυνεῖται τὸ σύγνεφο.

II

Σὲ μιὰ ἐπίδρομη ἐναντίον τῆς Ἀντάκειας ὅπου εὐρίσκονταν ὁ ποιητής, ἐδολοφόνησαν τὸν Ἀταχοῦρ και τὴ μάνα του και σ' αὐτὴ τὴν περίστασι γράφηκαν οἱ παρακάτω στίχοι.

Ἄν πολεμάτε ν' ἀποχτήσετε κάποια δόξα—μὴν ἀρκεσθεῖτε σὲ πράματα ποῦ ή ἀξία τους εἶνε μικρότερη ἀπ' τ' ἄστρα,

Ἄφοῦ ή γεύση τοῦ θανάτου γιὰ ἕνα μέτριον πράμα—παρομοιάζει τὴ γεύση τοῦ θανάτου γιὰ ἕνα δοξασμένο πράμα.

Θὰ θρηνήσομε γιὰ τὸ χαμό του ή φοραδα και τὸ πουλάρι του—και τὰ σπαθιά του ποῦ γιὰ κλάματα ἔχουν αἷμα,

* Κόττα σχετικὴ σημείωσι στὴ Λογοτεχνικὴ Κίνηση.

Καὶ γειτονεῖοιτε μὲ τῆ φωτιά π' ἀναθράνησαν — σὺν τῖς κοπέλλες
ποὺ μεγαλώσανε στὴν καλοπέραση.

Ἄφροντας τὸ ἐργαστήρι λαμπρὰ καὶ ὄρατα — ἕστερα ποὺ σημαδέ-
ψανε τὰ χέρια τοῦ ἐργάτη τους μὲ πλῆθος λαβωματιές.

Θαρρεῖ ὁ ἄνδρος, ὅτι ἡ ἀνικανότητα νὰ κάμει κανεὶς κάτι εἶνε
δειγμα σοφίας — Μὰ εἶνε σκέψη μιᾶς ταπεινῆς συνείδησης.

Πάντα τὸ θάρρος, ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀπομακραίνει ἀπ' τὴν
ἀκαμωσιά — Ἀλλὰ τὸ θάρρος τους δὲ μοιάζει μὲ τοῦ σοφοῦ.

Υπάκουε πολλοὶ ἄνθρωποι ποὺ κατηγοροῦνε τὰ σοφὰ λόγια — Καὶ
ἡ ἀφρόσυτεια τους σ' αὐτὴ τὴν περίστασι εἶνε ἡ ταπεινὴ τους
ἀντίληψη.

Γιατὶ τ' αὐτὰ παίρνουνε τὰ νοήματα τῶν λόγων — Σύμφωνα μὲ τὸ
βαθμὸ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς ἐπιστήμης.

III

Πόσοι πέθαναν σὺν κ' ἐμένα μάρτυρες γιὰ κεῖνες ποὺ ἔχουνε τὰ
στήθια χιονάτα καὶ τὰ μάγουλα σὺν τὰ ρόδα;

Τὰ μάτια τῆς ἄγριας γελάδας, ποὺ δὲ μοιάζουν τ' ἄλλα μάτια, καὶ
καταβρόχθισαν τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἀδυνάτευε ἡ ἀγάπη.

Ἦ γύρινα πίσω, σὺ, ποὺ ἦσαν ὁ μεγαλύτερος θησαυρὸς μου ὅταν
ἔξοῦσα στὴ Ντάρ-Ἀσλα.

Ποὺ ὁ θεὸς νὰ σᾶς δίνει ζωὴ, πέτε μου, εἶδετε ποτέ σας φεγγάρια
νὰ φανοῦνε σκεπασμένα μὲ πέπλους,

Καὶ νὰ ρίχνουν βέλη ποὺ γιὰ φτερὰ ἔχουν τῖς βλεφαρότριχες — καὶ
ἔσεχίζουν τὴν καρδιά πρὶν ἀγγίξουν τὸ δέσμα;

Μαυλοῦνε ἀπὸ τὰ χεῖλια μου τοὺς χιμοὺς ποὺ ἔχουν τὴ γλυκάδα
τοῦ Ταουχίντ.

Οἱ γυναῖκες μὲ τὴ λυγρὴ μέση εἶν' ἐξοχώτερες κι ἀπ' αὐτὸ ἀκόμη
τὸ πιότ, γιὰ τὴν καρδιά ποὺ εἶνε σκληρὴ σὺν τὴ πέτρα.

Ἔχει μαλλιά ποὺ εὐωδιάζουν σὺν κέραςμα ἀρωματισμένο μὲ ἄμβραρο,
ροδόσταμο καὶ σαντάλ.

Εἶνε μαῦρα πολὺ σὺν τὰ κοράκια, πλούσια καὶ μόλις σγοιρά.

Σὺν περπαταίει, ἡ αὔρα σκορπίζει τὴν εὐωδιά ποὺ ἀναδίνει καὶ τ'
ἀεράκι ἀναγαλλιάζει.

Ἐνωσε σ' ἓνα σωματάκι ποὺ δὲν εἶνε μήτε παχὺ μήτε λιγνὸ, μάτια
μὲ βλέφαρα πυκνὰ καὶ λιγωμένε ματιές.

Νά, ἡ καρδιά μου στὰ χέρια σου, λιγώστεψε τὸ βράσανό της ἂν θέλεις
ἢ μεγάλωσ' το.

Ἄραγε ἡ ἀδυναμία ποὺ νοιώθω εἶνε γιὰ τὸ στήθος ἢ γιὰ τὰ
μαλλιά;

Καθετὶ ποὺ ἔχει αἷμα εἶνε ἀπαγορευμένο νὰ πίνεται, ἔξω ἀπὸ τὸ
γυιὸ τοῦ σταφυλιοῦ.

Φέρε μου σὲ παρακαλῶ νὰ τὸν ρουφήξω, ὁ γυναικα, ποὺ γιὰ τὰ
ἐλαφρένια μάτια σου ξεοδιάζω ὅλο τὸ βιὸς ποὺ ἀπόχτησα καὶ τὰ
καλὰ ποὺ κληρονόμησα.

Τὰ λευκὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς μου καὶ ἡ ταπεινοσύνη μου καὶ ἡ
λιποψυχία μου καὶ τὰ δάκρυα μου εἶνε μάρτυρες τοῦ ἔρωτα μου.

ΑΜΠΟΥ ΕΛ ΣΑΟΥΑ'Ι-Κ

Εἶνε μιὰ γυναῖκα μὲ μάτια λιγωμένα, ποὺ ἡ ματιὰ της θανατώνει
τὸν ἄνθρωπο.

Εἶνε μιὰ ἐλαφίνα μὲ τρυφερὰ ματάκια, ποὺ ἡ ὄψη της δυναστεύει
τὸ δυνατὸ, μὲ ὅλη τὴν ἀδυναμία της.

Εἶπα, ὅταν διάβηκε καὶ τὸ ζῶο ποὺ καθυλοῦσεν ἐλύγιζε τὴ
μέση της :

*Ἦ σὺ ποὺ σώζεις τὸ λυγρὸ κορμάκι της ἀπὸ τὸ τίναγμα τοῦ
ζῶου σῶσε ἀπὸ τὰ μάτια της τὴν καρδιά τοῦ ρωτάρη της*.

ΜΕΤΑΦΡ. ΔΟΚΙΜΗ ΑΠΟ Τ' ΑΡΑΒΙΚΟ
Χ. ΣΑΛΑΜΠΙ ΚΑΙ Χ. Ζ.

ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΨΥΧΗ

Σάν ἄστρον τρεμοφέγγισμα, ψυχὴ, στή σκοτεινιά σου
—Τὸ μούχρωμα γιὰ σύθαμπα, μέσα στ' ἀπόσκια δάση—
Ἀντίκρυσες τὸν ἔρωτα στὸ γλυκανάβλεμιά σου
Ξεχνῶς τὴ γῆ· κι' αὐτὸς γιὰ σὲ τὰ οὐράνια ἔχει ξεχάσει.

Κάν ὄνειρο τὸν ἔβλεπες ποῦ οἱ πόθοι σου εἶχαν πλάση
Μὴ δὲν πετοῦσε ἀληθινὰ μισονυχτὶς σιμά σου
Τὸ φτερωτὸ σου τῶνειρο, βαθειὰ νὰ ξαποστάση
Καὶ φέρη φῶς στὴ νιότη σου καὶ φλόγα στὴν καρδιά σου;

Μὰ ὁ πόθος σου ξεχείλισε κι' ἀναψες τὸ λυχνάρι,
Τῆς γνώσεως τὸ ξυνόμηλο σ' ἐλάμπασε, παρθένα,
Κ' εἶδες—κάλλιο μὴν εἶχες δὴ σάρκα ζωῆς νὰ πάρῃ.

Γιατὶ μπορεῖ στὸ πολὺ φῶς, ποῦ σάν μπουμπούκια ἀνοίγει
Τὰ μάτια τὰ παρθενικά τὰ βαρνοκοιμισμένα,
Τὸ ποῖο γλυκὺ μας ὄνειρο καμμιὰ φορὰ νὰ φύγῃ.

ΕΡΥΚΙΝΗ

Ἄσα καρῆβια τὰ νερά τῆς Μεσογείου σχίζουν
Σάν περιστέρια ὀλόασπρα διπλόνουν τὸ φτερὸ των
Μπρὸς σου, Ἐρυκίνη, καὶ ξανθὴ μητέρα τῶν ἐρώτων
Σὲ σὲ λιβάνι ἀγνό, στὲς Κόρες σου χρυσὸν κομίζουν.

Καλὸ ταξίδι, ὃ Εὐπλοια, τοὺς δίνει κι' ἀρμενίζουν
Πρῶμα μὲ τὸ βοριά καὶ πάλι πρῶμα μὲ τὸν νότον,
Στὴν ἀγωνία τῆς τρικυμιάς δὲν χύνουν τὸν ἰδρὸ των,
Καὶ τὰγαθὰ, στὰ πέρατα τῆς γῆς ποῦ θησαυρίζουν.

Τώρα γυρνᾷ φαιδρὸς ὃ ναύτης κι' ὃ παραβοκύρης
καὶ πρὶν σιμῶση ὀλότελα τὸ πλοῖο ἐκεῖ στὸ βράχο
Τοὺς περιμένουν ἡ Μαργώ, ἡ Γαλλανθὶς κ' ἡ Φλόρις.

—«Πολύ, Μαργώ μου, σ' ἀγαπῶ—μ' ὅση καρδιά μου μένει—
Γιατὶ, ἔτσι πάντα βοηθὸ τὴν Ἀφροδίτη νᾶχω,
Τῆς κόρης μοιάζεις ποῦ πιστὴ στὴν Ἴμβρο μὲ προσμένει.

ΥΠΝΟΥ ΓΕΛΙΑ

Ψυχὴ ἀλαφροῖσιωτη καὶ νεραῖδοπαρμένη,
Πόχεις λουστῆ σ' ἔξωτικιὰν καὶ γάργαρην ἀνάβρα,
Ποῦ ξύπνια ὄνειρεύεσαι καὶ λαγοκοιμισμένη
Κόκκινα βλέπεις τὰ χλωρὰ καὶ κάτασπρα τὰ μαῦρα.

Μὲ τὴ Νουφρῆ—σὲ πράσινο διωρίζῃ σκαλισμένη
Μὲ φλέβες ἄλικες—ἐχθὲς καὶ πάλι σὲ ξαναύρα,
Τᾶκραχτα τὰ μεσάνυχτα, νὰ εἶσαι ἐρωτευμένη
Μ' ὄλην τοῦ ἡλίου τῆς Κιμὶ τὴ φλόγα καὶ τὴ λαύρα!

Καὶ ζήτησα στὰ πέτρινα τὰ χεῖλη τῆς νὰ βάλω
Φιλί, σάν ψυχομάχημα ἀμαρτωλοῦ μεγάλο,
Μ' ἄξαφνα γέλιο ἀκράτητο τῆς σπαρταράει τὸ σῶμα.

Φεύγει ὃ βραχνᾶς ποῦ πλάκωνε τὸ βάρυτο στομάχι,
Συνῶ, κι' ἀκούω τὸ γέλιο μου ἔτσι νὰ τρέχῃ ἀκόμα
Σάν τὸ κρεμᾶμενο νερὸ ἀνάμεσα ἀπ' τὰ βράχη.

CHILDE HAROLD

“ Eine starke schwarze Barke . . . ”

HEINE

Σάν φάντασμα στὰ κύματα γλυστρᾶ ἡ βάρκα . . . Ραίνει
Μὲ στείρον φῶς τὸν δρόμο τῆς πεντάρφανῃ ἡ Σελήνῃ,
Καὶ τοῦ Λειψάνου ἡ συνοδιά, μαῦρες σκεπὲς ντυμένη,
Βουβή, μὴδ' ἓνα στεναγμὸν μὴδ' ἓνα δάκρυ χύνει.

Νά . . . ξαπλωμένος ὃ νεκρὸς Τραγουδιστῆς πηγαίνει . . .
Μέτωπο ξέσκεπο . . . ἀνοιχτὰ τὰ μάτια . . . σάν νὰ πίνῃ
Τοῦ φεγγαριοῦ τὰτόφεγγα . . . σάν νὰ γρικᾷ, ποῦ βγαίνει
Στερνὴ ἀρμονία ἀπ' τὴν σερμὴν τῆς πρύμνης κι' ἀργοσβύνει.

Μὰ τί βογγᾷ στὸ ἀλαργινὸ, ποῦ χάνεται, ἀκρογάλι;
Θὲ νᾶνε ἡ Νύφη, ἡ ἔρρωστη Νεράιδα, ποῦ σπαράζει,
Ζητόντας μὲ τὸν πόνο τῆς καὶ τὴν ψυχὴ νὰ βγάλῃ . . .

Ὡς τόσο ἡ βάρκα στὸ κρυφὸ τὰραξοβόλι ἀράζει
Ἐνῶ τὰ κύματα σκιαχτὰ μιὰ ἔρχονται μιὰ πάνε
Καὶ στὰ πλευρά τῆς σάν ξεστὸ παράπονο χτυπᾶνε . . .

Σάν μιὰ σταλαματιά νερό τ' ὀλόγισμο φεγγάρι
Κρέμεται μέσ τόν οὐρανό. Στά κατάσπρα ντυμένη,
Φτερά κρατώντας παγονιοῦ, πάνοιγοκλεῖ, προσμένει
'Απ' τίς μεγάλες τίς κορφές τῶ γέρι νά φρεσκάρη.

Καί πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι της τῶσρα γυροῦν, σάν σμάρι
Ξανθὰ μελίσσια, ὅπως γυρνάει κι' ὁ νοῦς της, ὅπου βγαίνει
Καί σάν στρατός ἀτέλειωτος κι' ὅλος μαζῆ πηγαίνει
Στὸν καρδιοκλέφτη ὁμορφονιό, τὸν ἀπολησμονιάρη.

Καί γὼ τῆς εἶπα:—Κοίταξε νά μὴ μου ἀναστενάξῃς;
Γιατί ἂν ξεσπάσῃ ὁ πόνος σου—ὁ πόνος ποῦ γνωρίζω—
Καί τὴν γαλήνην τοῦρανοῦ φοβοῦμαι μὴν ταράξῃς.

Φοβοῦμαι τὸ φεγγάρι μας, ποῦ στοῦρανοῦ τὴ μέση
Στέκει, ἀχνὸ ἡλιοστάλαγμα νά κρυφολαχταρίζω,
Μὴν ταραχθῆ καὶ λυγισθῆ καὶ σκόρπιο ἐμπρός μου πέσῃ!

ΜΑΚΑΒΡΩ

Τὸν νοῦν μοῦ παίρνει ἡ συμφορὰ, μιὰ τὴν ζοὴν μου ἀφίρει.
Γιατί τοῦ πόνου τίς κορφές, ποῦ εἶνε πολλές, δὲν φτάνω.
Δὲν φτάνω, κι' ὄνειρο θαρρῶ πῶς με γελᾶει πλάνο,
Μέσ τίς θαμπές ἀναλαμπές, ποῦ κἄπου ὁ νοῦς μου χύνει.

Τοῦ κάκου! ἀπ' ὅ,τι ἀγάπησα κατνός δὲν ἔχει μείνη
Καί τόνομα ποῦ πῶ γλυκό μοῦ εἶταν—ὡς πεθάνω!—
Σ' ἄσπρη τώρα ταφόπετρα εἶνε γραμμένο ἐπάνω,
Καί ἀπὸ κάτω ἀξέπνητα κοιᾶμαι 'Εκεῖνη . . . 'Εκεῖνη.

Μὰ ὅταν τίς νύχτες μου περνῶ στὸν τάφο της τριγύρω
Καί μούρχεται ἀπ' τὸ χῶμά του τὸ ἴδιο ἐκεῖνο μῦθο,
Ποῦ ζωντανὴ τὴν πότισε βαθιὰ ὡς τὰ κόκκαλά της,

Κι' ἀφρός στὴ γῆ της τὰ στερνὰ λουλούδια ξεχειλίζουν,
Τὸν πρῶτον τῆς ἀγάτης μας ἔτνον σάν νά θυμίζουν,
Κλίνην θαρρῶ τὸ μνημῆά της ποῦ με καλεῖ κοντά της.

I. N. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΑΜΜΩΝΑΣ

Βρισκόμουν αὐτὴν μιὰ ἀπ' ἐκείνες τίς διαθέσεις τῆς ψυχῆς ὅπου
νοιώθουμε νά πλανιέται πάνω στὰ φθνημένα χεῖλια μας μιὰ
γεύση ἀηδίας, ἀποτέλεσμα φαντασίας παθητικῆς ποῦ ἐξυψώνει
καὶ κωλαίει χάμον, φτιάνει καὶ συντρίβει, δημιουργεῖ κ' ἐξαφανίζει.
Μοιάζουμε, τότε, σάν τὰ πεθαμένα φύλλα ποῦ σ' ἄλλη ἐποχὴ ἔτρε-
μαν πάνω τους γεμάτα ἀπὸ φωτιές ποῦ ἄλλαζαν κάθε τόσο, τὰ
χαρούμενα ἀνοιξιὰτικὰ δάκρυα.

'Ἦταν ἡ ὥρα ποῦ τὸ φῶς καὶ τὸ σκοτάδι ζυγιάζονταν ἴσα,
πάνου ἀπ' τοὺς κόσμους κ' οἱ νυχτερίδες σκιαγμένες τρέχανε χτυπών-
τας τοὺς τοίχους, γιὰ νάβρουν χαραμάδα νά τρυπώσουν. Ἐγύριζα,
ἔτσι, ἀπὸ ὥρα, μέσα στὸ ἀράπικο παζάρι ποῦ ὅτι ἀρχίνησε νά
ζωντανεύει, μετὰ τὰ στενὰ δρομάκια καὶ τὰ χαμηλὰ καλύβια, σάν ἐκεῖ-
νον ποῦ τὸν ξεενερίζει ἡ μονοτονία τῆς ζωῆς—χαρὰ τοῦ ἀστοῦ—
καὶ μετὰ τὰ χέρια στὶς τσέπες, δίχως σκοπό, περιπλανιόμουν αὐτὴν
ζητώντας νάβρω κάποια τυχαία συγκίνηση ἀπὸ ἐκείνες ποῦ ξετρελλαί-
νον τίς ἄρρωστες φαντασίες.

'Εκύτταζα μέσ' ἀπὸ τὰ σκονισμένα τζάμια τὰ παράθυρα
τῶν μαγαζιῶν ποῦ ἔμοιαζαν προθήκες, γεμάτα ψιλικά, φάρμακα,
εἶδη μπακαλικῆς, ριχμένα ἐκεῖ μέσα μετὰ τὴν χαρακτηριστικὴ ἀτάξια
τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Ἀπὸ τίς τρύπες ποῦ ἔχασαν δῶ κ' ἐκεῖ
ἐρχόνταν λογιῆς μυρωδιές ποῦ τίς ἔπνιγε τὸ μύρο τοῦ μοσκολίβανου.

Σ' ἓνα μικρὸ χρυσοφάδικο, ἀνάμεσα στ' ἄσημένα, προύτζινα
καὶ φανταχτερὰ γυάλινα βραχιόλια, γιὰ τὰ πόδια καὶ γιὰ τὰ χέρια,
μέσα στὰ δαχτυλίδια μετὰ τίς ψεύτικες πέτρες, τὰ χρυσομένια κιά-
μα ποῦ σκεπάζουν τίς μύτες τῶν γυναικῶν, στὶς ψεύτικες ἀντίκες,
ἀρπαξε τὸ μάτι μου, στὸ βῆθος, ἓνα μικρὸ "Αμμωνα. Ἦτανε καμω-
μένος ἀπὸ κόκκινη γῆ, ἀπομίμηση κάποιου ἀρχαίου μέτριου τεχνί-
τη. Κ' ἐνῶ ἐκύτταζα μετὰ προσοχὴ τὸ θεῶ, μέσ' ἀπὸ τὰ νυστιγ-
μένα τζάμια, ἦρθε ξάφνου, τὸ ἀβέβαιο φῶς τῶν πρῶτων ἀχτίδων
τοῦ ἡλίου κ' ἐτρεμόπαιξε στὰ γυάλια σάν τὰ καλοκαιρινὰ ζῶφρα
ὅταν δέρονται πάνω στὰ παράθυρα τὰ χρυσὰ τους ἔλυτρα. Παρενθῆς,
ἐσύρθηκε ὡς τίς ἡσκιωμένες δίπλες, τῆς θεῆας μορφῆς κι ἀνοῦσα
κάποια ἀόριστη μουσικὴ. Ἦταν μελωδία ποῦ δὲν τὴν ἄκουσα ἀλλὰ
ἐμάντενα τοὺς πλανώμενους ρυθμούς της πάνω στὴν κόκκινη καὶ
κουρασμένη ὄψη τοῦ θεοῦ καὶ μοῦ φάνηκε ὅτι ξεχώρισα ἓνα μικρὸ
σᾶλημα τοῦ στόματος του, μιὰ δυὸ ζωοματιές τοῦ μετώπου νά
γίνονται βαθύτερες, δίνοντας στὸ πρόσωπο ἓνα ἕφος ξύπνου καὶ
ζωῆς. Γιὰ μιὰ στιγμή, θάρρεψα ὅτι ἀγρόκησα μιὰ μικροῦλα
φωνὴ χαρᾶς καὶ ἀπελευθέρωσης ποῦ δὲν εἰξέυρω ἂν ἐβγήκε ἀπὸ τὸ
στόμα του ἢ ἀπὸ τὴ μέση του, κ' ἐθαύμασα τὸ μεγαλεῖο
αὐτῆς τῆς λάσπης ποῦ μέσα της τόσοσιν καιρὸ αὐτὸς ὁ ἴδιος θεὸς
ὄνειρεῖνταν τὸν ἄνθρωπο.

Σάν έν' από εκείνα τ' ατέλειωτα όνειρα πού βλέπουμε σ' άσωστα χειμωνιάτικα βράδνα, άπλώνεται μέσα στη νύχτα ή Μανζάλα. Όλη ή λιμνοθάλασσα έχει πάρει ένα χρώμα σκοτεινό σάν τά μεγάλα μαύρα μάτια πού έκλαψαν.

Τί άπέραντο προάμα ή νύχτα! Γεμίζουμε τó διάστημα με την ψυχή μας πού ζητάει όλούθε ν' άπλωθει. Θαρρούμε πώς μέσα της έφυγαν όλες οι έλπίδες μας, οι αγάπες, τά φιλιά και οι μεγάλοι άποχωρισμοί, όλη ή περασμένη ζωή μας, και ότι σ' αυτήν εφύσκειται όλη ή μελλοντική δημιουργία, σέ άσυνάρτητα σπέρματα. Υπάρχουνε πράγματα πού τó φώς του ήλιου δέν μās άφίνει νά τά νοιάσουμε γιατί κρατάει την ψυχή μας στην επιφάνεια, ενώ τά βράδνα γινόμεθα βαθύτεροι και βλέπουμε τις έλπίδες μας νά κρέμονται, σάν τά προσινοζίτρινα φύλλα πού τρέμουν στην άκρη τών γυμνών κλαδιών και κάθε τόσο ανατριχιάζουνε για τó μυστήριο του άγνωστου πού θά κυλήσουν.

Μακρονάθε, ζυγώνουν ως την πέτρινη προκυμαία, ανακατεμένα, τ' άσπρα και κόκκινα φώτα, πού δείχνουνε τó δρόμο της διάρρηγας στά μικρά βαπόρια με τις θεόρατες ρόδες.

Στ' άνοιχτά περνάει, σιωπηλό, κάποιο σάιλ, με τά τεράστια όλόλευκα πανιά του, σάν φάντασμα πού σώνει στόν ουρανό και ζυγιάζεται ορθικά στό μαύρο διάστημα.

Σ' αυτά τά φθινοποριάτικα βράδνα, συνέχεια μιας μέρας πού τέλειωσε σέ μιá δραματική άβεβαιότητα, συνεπαίροντας μαζί της όλα τά πλάσματα πού τά έβάρουνε ή ύπαρξη και άρνιούνται πλέον νά ζήσουν, λές και τά λόγια περιττεύουνε στό βάρος της θλίψης πού μās κυριεύει και φεύγει κάθε σκέψη ρωμαντική. Σ' αυτά τά βράδνα και μ' αυτές τις θύμησες αισθάνεται κανείς όλη την κομικότητα εκείνων πού πιστεύουνε στή σοβαρότητα της ζωής τους...

Ένα φάρι έγυάλισε μέσα στην άβυσσο, άσπρισε για μιá στιγμή κ' έτρούπωσε στά νερά άφίνοντας ένα μικρό πλατάγισμα. Και νά πού ή ψυχή μου είνε όργανο πού τó παίζει και τó έλάχιστο δάχτυλο της φύσης. Ένα τόσο άσήμαντο προάμα έγέμισε με γαλήνη την καρδιά μου. Κυττάξτε τί καλοκαιριά πλημμύρισε με τó φώς της τά βλέφαρα μου!

Στό ύστερο, γιατί έμεις νά ξεχωρίζουμε από τους άλλους ανθρώπους και νά ζητάμε με λόγια ν' άποφύγουμε ολοκληρωτικά τη δυστυχία, εκεί πού όλοι οι άλλοι δουλεύουνε μέρα νύχτα ν' άποκτήσουνε κάποια σχετική εφτυχία και νά ζήσουν ήρεμοι. Ίσως, γιατί ή πλέον ευγενικά και ή δημιουργικότερη στιγμή της ζωής μας, είν' εκείνη πού συλλαμβάνουμε μιá επιθυμία πού είμεθα βέβαιοι ότι θά μείνει άνεκπλήρωτη.

Διακόσια χιλιόμετρα μακρυνά από την Αιγυπτιακή Μητρόπολη. Έτσι με είδοποίησε χθές ή πινακίδα πού είνε κερφωμένη σ' ένα κομμάτι σίδερο χωσμένο στη γή και δείχνει τά χιλιόμετρα. Ο σταθμός είνε αντίκρου. Με χωρίζει απ' αυτόν ό ποταμός.

Διακόσια χιλιόμετρα! Είνε ώραίο νά σκέφτεται κανείς ότι τον χωρίζουνε τόσα σπιτάκια και ποτάμια, τόση φυσική κάλωσνη και αναγάλλια από τις πνιχτικές πολιτείες, πού μās έχει δέσει στέρεα μαζί τους ή άρρωστη φαντασία μας και θέλουμε πάλι νά γυρίσουμε σέ δαυτες.

Η ψυχή μου ζητάει νά ξεποστάσει από τη μονότονη παρέλαση τών σπιτιών και τών ανθρώπων πού τά σκεπάζει ίδια για όλες τις αιγυπτιακές πόλεις, ένα πνεύμα βαρύ κ' ένα χρώμα σταχτερό, και σιμά στη φλύαρη σιωπή τών κάμπων νά κυττάξει λιγάκι τον έαυτό της πού δέν τον ξεχώριζε παρ'ότι σάν όνειρο μακρινό, μέσα στην ομίχλη της δραστήριας ζωής, απ' όπον προβάλλει τó ποίημα του κοινωνικού ανθρώπου πού σχηματίζεται και συμπληρώνεται κάθε μέρα.

Θέλω νά σκεφθώ για τη ζωή μου, μ'ά βλέπω μπροστά μου τον ήσιο πού ρίχτει τó άσπρο φώς του φεγγαριού και μου ξηγάει πολλά πράγματα. Θαρρώ ότι ή ιστορία της ζωής μου έτελείωσε και σταμάτησε σ' αυτή την πέτρα ήρεμη, δίχως αξία.

Τό τραίο πού ξεκινάει πριν διαβεί τά φοινικόδεντρα, και χαθεί μέσ' στό σκοτάδι άφίνει δυό κόκκινες γραμμές, πού όσο μακραίνουν γίνονται πλατύτερες πάνου σ' άσπρα νερά του ποταμού πού κυλάνε στριφογυρίζοντας.

Κ' εξακολουθούσα ζητώντας νάβρω μέσα στις ιστορίες πού δηγούνται τά καλοκαιριάτικα βράδνα, μέσα στις χειμωνιάτικες ιστορίες—τις μικρές και μεγάλες ιστορίες—πού είνε πάντα ίδιες, κάτι παρόμοιο με τη δική μου ιστορία. Και μου φάνηκεν ή ζωή μου σάν ένα από τά μικρά και άσήμαντα παραμύθια πού μās άνιστοροούσαν στην πατρίδα οι καυμένοι οι γερόντοι μας, τά χειμωνιάτικα βράδνα, πλάι στά μελαγχολικά τζάκια με τις μεγάλες πυροστιές και τ' αναμμένα κούτσουρα και ή νύστα αδυνάτιζε τη φωνή τους κ' έμπέρδανε τά λόγια τους, όσπου έκοβαν στή μέση τó παραμύθι κ' έγερναν τó κεφάλι με άγια ήρεμία.

Ένα ίχνος δόξας άπόμεινε μέσα στή ζωή αυτής της ξεχασμένης αιγυπτιακής γωνιάς. Γεννά τη συγκίνηση πού αναδίνουν όλα τά ευγενικά έρεπια. Οι δρόμοι έχουν μιá έκφραση κουρασμένη και θαρρείς ότι πηγαίνουν στά τυφλά, με άηδία, ανάμεσα από τις παλαιές κατοικίες με τις βαρειές θύρες και τά παράθυρα δίχως τζά-

μα και δίχως ξωφύλλα, που το κοντόβραδο τα πλαισιώνει ο ήλιος που ξεψυχά και τα γεμίζει φρίκη σαν χυμένα μάτια λερωμένα δόγγρα από αίμα.

Μονάχα τα βήματα μου γέμιζαν με θόρυβο ρυθμικό—που αντίσχοβε κάποτε τη μονοτονία του το παραπάτημα στις πέτρες που εξέχαν—όλο το μίκρος του δρόμου και ψηλά ως τα πρώτα πατώματα των σπιτιών με τα συντριμμένα καφασωτά μπαλκόνια που τα στόλιζε κάπου-κάπου κανένα ξαφνισμένο κεφάλι.

Η μισή πολιτεία που είν' έξω από τη ζώνη του παζαριού λές και βρέθηκε, έτσι ξαφνικά πεθαμένη και τα βράδια μαζί με το πένθιμο σουξίμο της κουκουβάγιας θαρρώ ν' αντιάζομαι το κλάψιμο των μικρών παιδιών που ναυορρίζουν οι μανάδες τους, τα φανάρια που σβύνουν, το σφάλιγμα των μαγαζιών, τις φωνές που λιγοσταίνουν για νάμπουν, όλα μαζί, στην ευεργετική άγκυλιά του ύπνου.

Βιάζω το βήμα μου για να ελευθερωθώ, και όλο στους ίδιους δρόμους με αναγκάζει να γυρίζω ή σκέψη μου που ξετρελαίνεται στα συντρίμια και τις θλίψεις.

Καθώς κυττάζω τον έρημο μιναρέ, μου φαίνεται ότι προσμένει τη φωνή του μονεζίνη για να ζωντανέψει και ο χότζας πάλι μέσ' από την άβυσσο τόν κραζει, κ' ενώ σκύβει να γροικήσει τα λόγια του γροεμίζεται κάθε τόσο.

Μέσα σ' αυτή την ερμιά που σκόρπισε ή φθορά νοιώθω την πραγματική μουσική που αναβρύζει μόνο τη στιγμή της δημιουργίας ή του χαμού και όχι, καθώς μάς φαίνεται, στη μεταβατική κατάσταση που είνε ή ζωή. Και όλη αυτή ή ευχάριστη θλίψη θά μ' ακολουθάει παντού, σαν τον ήσκιο μου, γιατί ή χαρά της ψυχής μου μπροστά σ' αυτά τα εμβληματικά φαινόμενα, δέν είνε δυνατά ν' αποθάνει στην απόλαυση μιάς συναίσθησης πολύ πραγματικής.

Στο τελωνείο, ένα καράβι σαμώτικο, ετοιμάζεται για νάβγει στη θάλασσα και το πανί που ξεδιπλώνεται δλόλεγκο μέσα στο πλούσιο και διάφανο μεσημεριάτικο αιγυπτιακό φως μοιάζει τη γέννηση ενός ποιήματος που κάθε του στίχος είνε γεμάτος απόλυτητα κ' αίσθητική ανατριχίλα.

Ένα μικρό άρατικό σκάφ που ξαλάφρωσε στο μπουγάζι δυο τούρκικα καράβια για να εμπορέσουν νάμπουν το βράδυ που ήταν γέμιση φεγγαριού και θά ψήλωναν τα νερά, έρχονταν κατά την πόλη, το μπροστινό κατάρτι δεξιά το άριστερό ζερβά κ' εφάνταζε στο βάθος του νερού σαν ένας πελώριος γλάρος που ζυγιάζονταν παιγνιδιάρικα στο κενό ενώ παρά πέρα τα καμποριστά κατάρτια των αραδιασμένων καϊκιών που ξαπόστειναν, έμοιαζαν με κάτι χειρόγραφε ζωγραφίες που βρίσκονται σε σπάνια αντίτυπα του κοράνιου και παρασταίνουν άρατικό έπικρο με τα κυρτά δαμασκιά σπαδιά στον άερα.

Πώς θάθελα να ζούσα μονάχα με τα τόσα συναισθήματα που δίνει ή φύση και ή ζωή των ανθρώπων και να εμπορούσα να ξεχάσω, ίσως, θά ήταν το μεγαλύτερο βήμα της ζωής μου στη

σοφία. Μά είν' ελπίδα χμαιρική, μά που άρχίνησε την καταστροφική δουλειά του το σαράκι της γνώσης και γέρω με τον πόνο της άδυναμίας μου τα μάτια στις αντικρινές χορμαδιές και ο ήλιος που γέρνει πίσωθε τους ανάφτει τις φυλλωμένες κορφές και τα γυμνά κορμιά τους μοιάζουν λαμπάδες που στην κορφή τους καιεί μια μεγάλη φλόγα στο άπειρο.

Η ΑΙΩΝΙΑ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ

Λοιπόν, θά ήμουνα ευχαριστημένος αν έβλεπα την αγάπη μου να μ' αποχαιρετάει στο στρίψιμο του δρόμου; Θάτρεχα να φωνάζω τη χαρά μου στα μαυρόσταχα κοράβια, που γυαλίζουν τα φτερά τους πάνω στους θολωτούς τάφους που είνε πολύ γέμια για να καταλάβουν την αγάπη μου, στους σκαραβαίους που τρυπώνουν με άγωνία στη φρυμένη γη, στους άσπρους λωτούς με τις χρυσές καρδιές που πλέουν στη λασπερή επιφάνεια του νερού. Η θάμνησκα καθισμένος σε τούτη την πέτρα με το σαγόνι κουμπισμένο στις απαλάμες και τα μάτια στα φύλλα του ίερού βιβλίου που εδιάβασαν τα δικιά της μάτια, θάκανα τις ματαιότερες σκέψεις για τις ώραιες ύποθέσεις που δημιουργεί ή φαντασία μας που πάσχει τάχατες από μεγαλοφνία;

Μου φάνηκεν ή καλή μου κ' έσπασε την άλυσιδίτσα που μ' εκρατούσε σιμά της κ' εγώ εφώναξα τότε, «ώ σὺ φροντίδα μου στην άγκυλιά σου θά συμπληρώσω τις άσήμαντες μέρες της ύπαρξης μου. Άσε με να κλάψω εκεί μέσα και ύστερα ν' αποκοιμηθώ τον ύπνο των μικρών παιδιών κάτω απ' το βυζι της μάννας των ενώ άκόμα το γάλα γλυστράει στην άκρη του στόματος τους, γιατί δέν αγάπησα σε όένα το αντίγραφο της γυναικας που λάθει τ' όνειρο μας. Αγάπησα τα πραγματικά μάτια σου που φέγγουν την ευγένεια, τη χειμωνιάτικη νύχτα των μαλλιών σου και πάνω απ' όλα την καλωσύνη που είνε ή μόνη εύλογία της Ζωής για όλες εμάς τις καταδικασμένες ύπάρξεις στο μίσος των ανθρώπων...

Και ύστερ' απ' αυτά τα φτωχά λόγια σκέφτηκα:

— Έτσι, μονάχοι προδίνουμε την καρδιά μας κάμνοντας τέτοια άσήμαντα πράγματα με τα τόσα μεγάλα αίσθήματα που μάς κυριεύουν.

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΗΜΙΘΕΟΙ

Τα χελιδόνια με τις μαυρογάλαζες ράγες των που κάνουν φωτεινά νερά, χαρούμενα, έφεραν σήμερα από τις βορεινές πολιτείες το μήνυμα ότι έφθασε το ήρεμο δειλινό του χρόνου.

Μ' αυτές τις μικρούλες ύπάρξεις, θαρρείς ότι ξεχύθηκε μια καινούρια ζωή μέσα στους έρημους δρόμους, γοργή, άεικίνητη, πεταχτή, γεμάτη γιορτή κ' ευθυμία.

Ήταν από τις σπάνιες αύγες που σηκωνόμουνα δίχως την πίκρα της ψεσινής ήμέρας κ' έβγήκα στα χωράφια να ιδώ την άργατιά που άργωνε τη γής.

Μὰ ὑπάρχουνε στιγμὲς πὸν ἡ σκέψη μας ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς παρουσιάσεις τῆς ζωῆς καὶ βρῖσκεται μᾶλλον σ' ἓνα περιβάλλον μουσικῶ-ἠθικῶ. Κ' ἔτσι, ἀντὶ τὰ ρωμαλέα λυγίσματα τοῦ κοριμοῦ, τὶς φουσκωμένες φλέβες καὶ τὸν ἰδρωτᾶ—κορῶνα μὲ λαμπερὰ πετράδια—πὸν στεφάνωνε τὰ μέτωπα τῶν φελλάχων ἔβλεπα μονάχα τὶς μέτριες ψυχὲς τῶν πὸν δὲν ἔχουνε μῆτε τὸ μεγαλεῖο τῆς κακίας, μῆτε τὴν εὐγένεια τῆς ἀρετῆς. Ἐκτύταζα τὰ ἠλιογημένα μέτωπα πὸν πίσωθε τοὺς σιγασέρονταν τόσες θεῖες ἐξάρσεις, ἡ πρωτόγονη ὀρμὴ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, ἡ ταπεινώση τῆ μοῖρα, καὶ μοῦ φάνηκε πὸς εἶχα μπροστά μου ὑπάρξεις βιβλικές. Ἐβλεπα νὰ παρουσιάζεται στ' ἀνυποψίαστα μάτια τοὺς τὸ μεγάλο μουσικὸ πὸν κυβερνάει τὶς ἀρμονίες τοῦ ἀνθρώπινου κόσμου, καὶ ἀντὶς νὰ διαλέξουν, προπάντων, τὴν αἰσθητικὴ μορφὴ τοῦ πὸν θ' ἀνέβαζε τὶς ταπεινὲς ὑπάρξεις τῶν στίς ποιητικώτερες σφαῖρες, αὐτοὶ ἀγκάλιαζαν ἀποκλειστικὰ τὴν ἠθικὴ μορφὴ καὶ βγαίναν προφήτες ἢ κοπάδια πὸν ἀκλουθᾶνε τοὺς προφήτες...

Ἔτι εὐγενικὰ πὸν εἶνε ἡ δουλειά! Ἀφαιρεῖ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο μὴ δολόκληρη σειρὰ ἀπὸ προσπάθειες πὸν θὰ κατέβαλε γιὰ νὰ σχηματίσει αὐτὸ τὸ ὄνειρο τῆς Ἀηδίας πὸν θὰ τὸν τυραγοῦσε.

Ἄγαπῶ τὸ δευτεῖνὸ τῶν πόλεων, ἀλλὰ προτιμῶ τὸ χωριάτη γιατί ἡ ζωὴ του περνᾶει σὰν ποίημα πὸν μέσα στίς ἀπλὲς λέξεις, τὰ καθάρια νοήματα καὶ τὴν ἀρμονικὴ ἐξέλιξη περνᾶει ἓνα πνεῦμα δραματικῶ. Γιατί, ἐνῶ ἡ ψυχὴ του σμίγει μὲ τὰ δέντρα πὸν εἶδανε πράγματα πολλὰ, τὸν κάτασπρο δρόμο πὸν σέρεται βαρὺς καὶ ἄσωστος, ἐνῶ γελᾷ ἴσα στὸ μεγαλύτερο καὶ στὸ μικρότερο πρᾶγμα πὸν ἀντιλαμβάνονται οἱ αἰσθήσεις του, καὶ ἀπλώνεται ἀσυνείδητα στοὺς νόμους τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψης· τοῦ παρουσιάζεται ἄξαρνα ἡ πραγματικότης τοῦ θανάτου. Καὶ ἄς φαντασθεῖ κανεὶς ὅτι εἰμπορεῖ τραγικώτερο ἀπ' τὴ στιγμὴ πὸν συντρίβεται κάτι μέσα στὴν εὐγενικὴ ἀκινήσιάν του. Εἶνε ὁ μόνος ἀληθινὸς πόνος γιατί εἶνε ὁ Πόνος τῆς Ἠρεμίας.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

Ἐπᾶρα νὰ συδανλίζω τὴ φωτιὰ πὸν μιλοῦσε-μιλοῦσε ἀδιάκοπα κ' οἱ ξερὲς φλόγες ἔσβυσαν στὸ μικρούτσικο τζάκι μαζί μὲ τ' ὄνειρο μου κ' ἔμεινε ἡ χόβολη βουβὴ καὶ κρύα. Οἱ φλόγες μοῦ ἔλεγαν ὀλονυχτίς πολλὰ πράγματα καὶ τ' ὄνειρο ἄλλα τόσα; Μὰ ὅλα ἐσώπασαν κ' ἡ αὐγὴ, σηκώθηκε διάφανη καὶ δροσερὴ σὰν τὸ χαμόγελο πὸν πλανιέται φευγαλέο στὰ παρθενικὰ χεῖλη. Μαζί μὲ τὴ νύχτα ἐσταμάτησαν κ' οἱ ἄγιες στιγμὲς τοῦ ἐρωτικοῦ ὄνειρου. Ἐσφάλιξα τὰ μάτια μου γιὰ ἕσπερη φορὰ καὶ εἶδα τὴν καλὴ μου ὥραία σὰν τὶς τελευταῖες ἀνοιξιὰτικες μέρες καὶ κάτι μοῦ φάνηκε νὰ μοῦ φώναζε «κίττα τὴ χόβολη».

Ἀπ' τὴ στιγμὴ πὸν μᾶς ἔβαλε ἡ μοῖρα σκοποὺς σ' αὐτὸ τὸν ἄσωστο πόλεμο πὸν μονάχα ἡ νύχτα καὶ ὁ θάνατος ἀκουμποῦν τὴν ἀνάπαρη στὰ φλέγαρά μας, ὅλους μᾶς κυριεύει ὁ πειρασμὸς νὰ δοκιμάσουμε τὴν ἰδανικὴ ἀνθρώπινη πολιτεία.

* Κ' ἐβγήκα ἔξω νὰ ρίξω στὸν κόσμο μιὰ ματιὰ.

Εἶχα τὴν περιέργεια νὰ μάθω ἂν ἐχαμογελοῦσε κανεὶς, καὶ δὲν εἶδα παρὰ μόνάχα τὰ παιδιὰ νὰ γελᾶνε τὸ γέλοιο πὸν εἶνε γεμάτο ἐλπίδα.

Οἱ φελλάχοι κατέβαιναν στὴν πόλη καὶ ὁ ἀγέρας ἐκυμάτιζε τοὺς χιτῶνες τῶν κ' ἐφανερόναι τὶς ἱερὲς καμπύλες τῶν γυναικείων μελῶν, ἐνῶ ὁ δρόμος ἔφευγε πίσω καὶ ἔκλεινε στὰ πόδια τοῦ τζαμιοῦ πὸν ἔστεκε σὰν φύλακας στὴν ἄκρη τοῦ ὁρίζοντα.

Εἶχα σῆκώσει τὸ βλέμμα πὸν ψηλά· ἠθέλησα νὰ σκεφθῶ τὶς ἀθλιότητες τῆς ζωῆς καὶ εἶδα τὸν οὐρανὸ ἄδειο καὶ δὲν ἄκουσα παρὰ τὴ φωνὴ τοῦ δικοῦ μου πόνου καὶ σὰν ἄνθρωπος πὸν ὄνειροεῦτηκε πὸν, φοβήθηκα καὶ ἔγεια σιωπηλὸς ὡσπὸν χαμηλώσει μὲ δειλία καὶ δίχως σκοπὸ τὰ μάτια κ' εἶδα τὸ πράσινο χορτάρι, τ' ἀστραφτερὰ νερὰ καὶ προπάντων τὰ ἤρεμα καὶ ὑγρὰ μάτια τῶν ἀγελάδων πὸν μὲ κύτταζαν μὲ καλωσύνη. Κ' ὑπάρχουν καὶ ἀπ' αὐτὲς τὶς στιγμὲς στὴ ζωὴ πὸν οἱ ψυχὲς μας ἔσπερ' ἀπὸ μιὰ μεγάλη θλίψη εἶνε ἱκανώτερες ν' ἀναμετρήσουν τὴ χαρὰ καὶ γίνονται τόσο βαθιεὲς καὶ τόσο τρυφερὲς πὸν θαρρεῖς καὶ σμίγουν μὲ τὴ θεία οὐσία.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΖΕΡΒΟΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αἰσιόδοξια

Τὸ πρόβλημα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔμεινε σταθερὸ: Πῶς μπορεῖ ν' ἀντικρουστεῖ ἡ ζωὴ αἰσιόδοξα;

Ἄλλες οἱ θρησκείες, ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, ὅλες οἱ θεωρίες κινήθησαν φανερὰ ἢ ἔμμεσα αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Καὶ βέβαια ὅλες, μὲ τὸν καιρὸ τοῦ, ἐπίτυχαν. Τ' ἀποτελέσματα τὸ ὑπεραποδείχνουν.

—Ποιὸς ὅμως ἦταν ὁ μόνος λήτης αὐτοῦ τοῦ προβλήματος; Ἡ Συνείδηση. —Ἀλλὰ ἡ συνείδηση εἶνε φαινόμενο ζωικὸ, εἶνε ἓνας τρόπος ἐκδήλωσης ζωῆς, ὅπως ἡ κίνηση ὅπως ἡ θρέψη. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ ὑπόστασις τῆς στηρίζεται στὴ ζωὴ, πῶς θὰ μπορούσε νὰ ὑψοθεῖ ἀπάνω ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ νὰ τὴν δικάσει καὶ νὰ τὴν ἀρνηθεῖ; Μήπως ἐκτὸς τῆς ζωῆς ἡ συνείδηση γνώρισε ἄλλη κατάστασις μὲ τὴν ὁποία νὰ κάνει σύγκρισιν; —Ὁ θάνατος; Ὁ θάνατος δὲν εἶνε μιὰ νέα κατατάστασις, οὔτε κἂν ἀντίθεσις τῆς ζωῆς. Ἄπλως εἶνε σταμάτημα τῆς ζωῆς.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουν οἱ ἀπαισιόδοξες ἐξηγήσεις τῆς ζωῆς. Νὰ ὁ χριστιανισμὸς καὶ οἱ θρησκείες πὸν ἔχουν ἀνάλογη διαμόρφωσις: «Στάσεις θανάτου» τὶς ὀνομάζει καὶ ὁ Νίτσε προσθέτοντας πῶς «μὲ τὴν ἰδέαν τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς, σκοτώνεται ἡ ζωὴ». —Ἐντούτοις καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ ἀπόκρηφη ἐπιθυμία ἢ ἀφανέρωτη ἔφεση, εἶνε νὰ βρεῖ μιὰ δικαιολογίαν στὴ ζωὴ καὶ νὰ μπορεῖ νὰ τὴν ἀντικρούσει αἰσιόδοξα. Καὶ πράγματι, ἀναγκαστικά, κατὰφυγε σὲ μιὰ δικαιολογίαν ἔμμεση, γιατί γι' αὐτὸν τὸ πρόβλημα ἦτανε δυσκολώτερο, ἀφοῦ εἶχε νὰ παρατεῖσαι τὰ πλήθη τῶν ἀπόκληρων, τῶν σκλάβων.—Ἡ ζωὴ εἶνε μέσο γιὰ ν' ἀποκτιήσομε τὴν μακαριότητα τοῦ παραδείσου. Κάτου ἀπὸ τὸ ὑποκριτικὸ προσοπεῖο τῆς ἀπάρηνης εὐκόλα ξεδιακρίνεται ἡ πικρὴ ριζικὴ ἀποδοχὴ τῆς πραγματικότητος, ἡ ὀλοκληρωτικώτερος αἰσιόδοξια. Καὶ ἔτσι αἰῶνες τώρα, πὸν ὁ χριστιανικὸς μῦθος κρατᾶει τὴν ἐπιβολὴν τοῦ στίς συνειδήσεις, μὲ τὸ εὐκόλο

GROUPEMENT DES AMITIÉS FRANÇAISES

54, AVENUE FOUAD 1er, ALEXANDRIE

Mercredi 18 février 1953, à 7 heures

"VICTOR HUGO"

Un court métrage réalisé par Roger Leenhardt
et Yvonne Gerber.

Musique de Guy Bernard.

Présentation et lectures par M. F. de la CHAUSSÉE,
maître de conférences à l'Université d'Alexandrie.

ο
ο

ο

ο

ο

ο

ΝΟΤΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

A. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΗΡΙΑ - Σε δύο μήνες ο «Νοτιάς» θα γίνει στα δέκα του χρόνια. Είτε γιατί είναι πέντε μήνες που έχουμε να πούμε και να ζήσουμε με την «Νοτιά» είτε γιατί είναι πέντε μήνες που έχουμε να πούμε και να ζήσουμε με την «Νοτιά»... (The text continues with a reflection on the newspaper's five-year anniversary and its role in the Greek Cypriot movement.)

ΜΙΑ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ — Κρύβουν άραγε κάποιαν δυσνόητην εϊρωνία τὰ ἀποφθέγματα καὶ τὰ ἀξιώματα τοῦ διατυπώνει γιὰ τὴν τέχνην στὰ «Παναθηναϊα» ὁ Ἰ. Ν. Γρυπάρης; κρίνοντας τὸ ἔργο τοῦ Μαρκοῦ; Σκληρὸ αἶνιγμα.

Καὶ τὸ νὰ παινάει μὲν καὶ ὁ Ἰ. Ν. Γρυπάρης τὸ ἔργο τοῦ Μαρκοῦ δὲν μᾶς κάνει ὑπερβολικὴ ἐντύπωση. Συνειθίσαμε στοὺς διθυραμβικοὺς ἐπικήδειους καθενὸς τοῦ κατὶ ἔχει γράφει στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία, καὶ πῆραμε ἀπόφαση πῶς καὶ ὁ μετριώτερος λογοπλόκος καταντᾷ, μετὰ θάνατον, μὴ μεγαλοφυΐα τοῦ πρέπει ὑποχρεωτικὰ νὰ θρηνοῦμε . . . γιὰ μερικὰς μέρες. — Ἔτσι σιγὰ-σιγὰ ὁ θάνατος καὶ . . . ὁ συγγραφέας τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων στὸν *Mercur de France*, ἔχον ἀναλάβει νὰ προμηθεύσῃ στὴν Νέαν Ἑλλάδα τὶς μεγαλοφυΐες τοῦ τῆς λείπουν δυστυχῶς.

Τὸ ἀστεῖο ὅμως γίνεται ὑπερβολικὸ στὸ στόμα ἐνὸς Γρυπάρη καὶ μάλιστα ὅταν, μὲ δικαιολογίας πολὺ λίγο παρουσιάσαμε προτείνεται τὸ μετριώτατο ἔργο τοῦ Μαρκοῦ γιὰ ὑπόδειγμα καὶ ὁδηγὸς στὴν φιλολογία τοῦ μέλλοντος. Δὲν θέλουμε βέβαια νὰ κρίνουμε ἐδῶ τὸ ἔργο αὐτό. Μιὰ τέτοια ἐπιχείρηση θάτανε καὶ ἄσκοπη καὶ κουραστικὴ. Κοινοτοπίες, ξεβαμμένα ρητορικὰ λουλούδια, ἀπαραίτητα ἐπίθετα κολημένα σὲ ἀνάποφρευκτὰ οὐσιαστικὰ, ἄμορφα ἔμβρυτα ἰδεῶν, αὐτὰ τὰ συστατικὰ καὶ συμβατικοὶ ἐνθουσιασμοὶ γιὰ τὸν Ἑρωτα, τὴν Θρησκεία καὶ τὴν Πατρίδα δὲν ἀποτελοῦν ἐλκυστικὸ σύνολο.

Ἐκεῖνο τοῦ μᾶς ἐνδιαφέρει πρὸ πάντων εἶναι νὰ καταλάβουμε τὶ ἐννοεῖ ὁ Ἰ. Ν. Γρυπάρης μὲ τὸ ὅτι «ἐπιβάλλεται εἰς τὴν Τέχνην μας ἡ ἐπιστροφή πρὸς ἓνα νεοϊδανισμὸ σκοπιμότερον, δηλαδὴ συμφωνότερον πρὸς τὰ ἔθνικὰ μας ἰδεώδη». Δὲν περιμέναμε ὠρισμένους ἀπὸ τὸν ἀγνὸν ποιητὴ νὰ ζητᾷ τὴν ὑπαγωγὴν τῆς Τέχνης σὲ ὅποιανδήποτε ὑποχρέωση. Σκοπιμότης στὴν Τέχνην καὶ μάλιστα σκοπιμότης ὠρισμένης a priori μορφῆς, εἶναι ὄρος τοῦ τὴν ἐξήγησιν καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ ἔχει τὴν ὑποχρέωση νὰ μᾶς δώσει ὁ ποιητὴς, στὰ ἔργα τοῦ ὁποίου πάντα διαγνώσαμε τὴν πρὸ πολὺτιμη ἐκδήλωσιν τῆς ἐλευθερωμένης καὶ ἄδολης Τέχνης.

Σημαίνει ἄραγε τίποτα ἡ ἔκφρασις: Πατριωτικὸν ἢ ἔθνικόν Ὁραϊόν; ἢ ἂν προτιμᾷτε: Ὁραϊὸν σκοπιμὸν σύμφωνον πρὸς τὰ ἔθνικὰ μας ἰδεώδη; Ἐμεῖς ἀρνούμεσθε νὰ προσπαθήσουμε νὰ καταλάβουμε.

Δ. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

ΒΑΡΑΓΚΟΥ ΣΤΕΦΑ: Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ — Στὸ ὑπ' ἀριθμὸν 451 φύλλο τοῦ "Νουμᾶ" ὁ κ. Βάραγκος Στέφας ἐδημοσίευσεν 6 σονέττα μὲ τὸ γενικὸν τίτλον "Ἡ συμφωνία τῆς Ζωῆς". Μερικὰ ἑλληνικὰ φύλλα ἐκρίθησαν τοῦ "Νουμᾶ" ὅτι ἔπαθε γκάφα, ὅτ' εἶνε ἀνοησίες κ' ἐμεῖς δὲ ξέρομεν τι ἄλλα.

Ἡ αἰτία δέ, γιὰ τὴν ὁ κ. Στέφας, μεταχειρίστηκε πολλὰς λέξεις ἀσυνείθιστες στὴν τρεχομένην γλῶσσαν, παρμένες μᾶλλον ἀπὸ κομμάτια βυζαντινὰ, καὶ γιὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀκόμα.

Εἶνε ἀλήθεια ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ ἀξίζει κάποια προσοχὴ καὶ δύο τρία λόγια ἀπάντησιν στὸν κ. Περαστικὸν τοῦ "Νουμᾶ".

Βέβαια και ὁ Γρυπάρης μεταχειρίστηκε πολλές λέξεις πού ξαφνίζουν τὸν ἀσυνείδητο ἀναγνώστη, λ. χ. στή Μανταλένια :

Τοῦ Γιαλινοῦ μεσημερίς,
πού τάνεφόκαμμα πνιχτὸ φουντώνει,
πού μ' ἄγγριαν ἄφρη ἢ ὄχεντρα
θεριακωμένη βαλαντώνει.

Πού ἰδρώνει ἢ φύση βαρβατιά
καὶ πυριωμένο τὸ αἷμα ἀπὸ τῆ ζέστη,
σάν μοῦστος γλυκοπίπερος
σάν τὸν ἀκράτο βράζει ἀσβέστη.

καὶ ὁ Μαβίλης ἀκόμα στὰ σονέττα του, μὰ δὲν πρόσεξεν ὁ κ. Περραστικός πού τις βρήκαν οἱ δυὸ ποιητὰί τις λέξεις των, στὸ παραπάνω κομμάτι λ. χ. στὰ ἀνεφόκαμμα, φουντώνει, ἄφρη, βαλαντώνει, βαρβατιά, πυριωμένο, γλυκοπίπερο κ.τ.λ. ὑπάρχει καμμιά ἀπ' αὐτὲς τις λέξεις πού νὰ μὴ τις νοιώθουμε ὄλοι ; Γιατί; Ἐπειδὴ ὅλες αὐτὲς εἶνε τρεχούμενες λέξεις καὶ ὁ ποιητὴς πιτυχαίνει τόσο καλὰ τὴ θέση κάθε λέξης πού νὰ δείχνει σάν καινούργια, εἴτε γιὰ λόγους αἰθητικούς μᾶλλον παίρνει δυὸ λέξεις τῆς καθημερινῆς χρήσης καὶ κάνει ἓνα διαλεκτὸ κρᾶμα πού καὶ εἶτσι σύνθετο ἀκόμα δὲ χάνει τὴν ἀπλότητα τῶν μερῶν.

Καὶ κάτι ἄλλο, ἃς δώσει μιὰ ματιά στὸ ἔργο τοῦ Γρυπάρη καὶ θὰ παρατηρήσει πόσο μελετημένη εἶνε ἡ σύνταξη, μὲ τι προσοχὴ βρισκονται ὅλα στή θέση τους καὶ σ' αὐτὲς ἀκόμα τις ἑλλειπτικὲς φράσεις πού μεταχειρίζεται τόσο πολὺ.

Ἐνῶ ὁ κ. Στέφας τί κάνει; Θαρροῦμε ὅτι ἀφοῦ τοῦ ἔρχει ἡ ἔμπνευση ἀρχίζει τὸ ἀράδιασμα τῶν λέξεων. Πῶς γίνεται αὐτό; Θὰ ἔχει διαβάσει, ὡς φαίνεται, κάμποσα βυζαντινὰ τραγούδια καὶ κάθε λέξη ἀσυνείδητη καὶ χτυπητὴ τὴν ἐσημείωσε κάπου καὶ ὅταν ἦρθεν ἡ δημιουργικὴ στιγμή celle chasse acharnée aux mots ἐπνίξε τὸ αἶσθημα, ἐσακάτεψε τὴ σύνταξη καὶ ἀντὶ γέννα ἔκαμε ἀποβολή.

Εἶνε ἄξιος κατηγορίας ὁ κ. Στέφας; Ὅχι, ἀπλούστατα ἐμεῖς λέμε τὴ γνώμη μας. Παρατηρήσαμε, ὅτι ὑπάρχει σὲ μερικούς, πού ἴσως νὰ γενικευθεῖ, μιὰ νέα τάση—γιατ' εἶνε βέβαιο πλέον ὅτι ἡ λογοτεχνία εἶνε μὸδα καὶ ἕστερ' ἀπὸ ἐκατὸ χρόνια εἰμπορεῖ νὰ βρεθεῖ μιὰ κλίμα ἀπὸ λογοτέχνες πού γιὰ μὸδα νὰ γράψουν στὴν καθαρεύουσα—νὰ πλουτίσουμε τὴ γλῶσσα μας μὲ βυζαντινὸ λεξιλόγιο. Δὲν εἴμαστε εἰδικοί σὲ τέτοια ζητήματα πού πολλοὶ τὸ θαρροῦνε εὐκόλο καὶ τσαλαβουτᾶνε ἐπιτόλαια, ἀλλὰ σάν ἄνθρωποι πού λένε τὴ γνώμη τους δίχως ἀξιώσεις, θαρροῦμε πὼς τὴν ἀρχὴ πού ἔκαμε ὁ κ. Παλαμᾶς μὲ τὴ "Φλογέρα τοῦ Βασιλῆ" πού ἐπὶ τέλος κάπως τρώγεται, γιατί τὸ θέμα του εἶταν μιὰ βυζαντινὴ ἑποποιία, τὴν ἀκλόνησαν καὶ ἄλλοι φανεροὶ καὶ ἀφανεῖς μὲ σημαντικὴ ἀποτυχία καὶ εἴμαστε περιέργοι νὰ ἰδοῦμε πού θὰ καταλήξουνε.

Ἔτσι ὅπως εἶνε τὰ σονέττα τοῦ κ. Στέφα δὲν εἶνε καὶ ἀσκῆμα, Ἄλλὰ μόνον γιὰ πολὺ λίγους λογοτέχνες πού ξέρουνε τις λέξεις πού μεταχειρίζεται καὶ εἶνε τόσο λιγστοί. Θὰ μᾶς πεῖ, αὐτὸ πειράζει γιατί δὲ θὰ μὲ νοιώσει ὁ κοσμάκης; Ὅχι, δὲν εἶνε αὐτό, ἀλλὰ διαβάζοντας τα ζοῦμε τὴν ἀγωνία τοῦ συγγραφέα νὰ πιτύχει τις λέξεις, τὸ παραμέρισμα τοῦ αἰσθήματος πού

τὰ ὁμορφα πράγματα γίνονται τόσο εὐγενικότερα καὶ ἀδρότερα μάλιστα καὶ στὴν ποίηση καὶ στὸν πεζὸ λόγο ὅταν προσέχει κανεὶς νὰ εἶνε ἀπλός, μετρημένος καὶ διάφανος.

Ἐρωτοῦμε τὸν κ. Βάραγκο Στέφα, πού θαρροῦμε ὅτι ξέρουμε τ' ὄνομα του καὶ κάποιος μάλιστα μιλοῦσε μὲ σεβασμὸ γι' αὐτόν, βρῖσκει ὅτι εἴαν εἶταν ἀπλούστερος στὸ "Λυτρωμὸ" λ. χ. ἡ συγκίνηση πού θ' ἀνάβρῦζε ἀπὸ τὸ ποίημά του δὲν θάταν πολὺ ἀνώτερη παρὰ ὅταν τὸ διαβάζουμε ὅπως ἔχει;

FINALE

ΛΥΤΡΩΜΟΣ

Καὶ σιγήνα με στ' ἀσιασιὰ ξωτικά μαπαλάνια
πού γιὸς ἀλοῆς σέπεται τὸ λειψὸ φεγγάρι
καὶ τὰ διανέματα βυγλίζει ἀπ' τὰ σφάνια,
σζουτέρης ἄμοιαστος σὲ δρόγγο καταχνιάρη,

μὰ πριχοῦ στὸ γαλάζι ἰδρώσει ἀνθογεράνια
τῆς χουσαυγῆς ἢ εἰδὴ καὶ τῶν γητειῶν τὸ σιμάρι,
σφηκῶν ὄστροι, μαδῆσει ὁμάδι μὲ τὰ σκάνια
τῆς νυχτὸς τὰ στερνά, δρόμα, ἕπνε διωματάρη,

καὶ ἀκόμα ὡς κρούγει μὲς στ' ἀφύθυμο τὸ γαῖμα
πού εἰνορου τὸ καλίγι καὶ κλώθει τὸ γένμα
ἢ Μοῖρα ἀνέσωτο, ἄγνισε με καὶ με εἶσε

ἀπ' τῆς ζωῆς τὸ πονηρὸ καὶ στὰ χεῖλια χῶσε
σάν ὀλοδρόσογο νερὸ τοῦ βρουσιμάτου,
τὸ γλυκοπάντοχο φιλι τοῦ ἀργοῦ θανάτου.

ΣΑΠΦΩ: ΔΙΑΛΕΞΗ Μ. Γ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ — Ὁ κ. Μ. Γ. Μιχαηλίδης καθηγητῆς στὴ Ροβέρτειο, ἐδιάβασε στὸν Κωσταντινοπουλίτικο Ἑλληνικὸ Φιλολογικὸ Σύλλογο μιά του διάλεξη γιὰ τὴ «Σαπφώ», πού ἐβγήκε σὲ λιγοσέλιδο βιβλίο.

Γιὰ Ἑλλῆνα καθηγητὴ, ὁμολογοῦμε, ἐκτὸς ἀπὸ σπανιότερες ἐξαιρέσεις, πού μένουν κ' ἐκείνες γιὰ τὸ φόβο τῆς νέας συνταγματολογικῆς λογοκρισίας, κρυμμένες στὰ συρτάρια! εἶνε ἡ πρώτη φορὰ πού βλέπουμε ἔργο του πού νάχει συνδυασμένα τὴ σπουδὴ καὶ τὸ καλλιτεχνικὸ γούστο.

Ὅς τὰ τώρα, καὶ ὅταν μᾶς ἐδίδασκαν στὸ Γυμνάσιο τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ὅταν ἔγραφαν γι' αὐτοὺς καμμιά πραγματεία οἱ καθηγητὰί μας, συνείθιζαν ν' ἀραδιάζουν ἐκεῖνα τ' ἀπαίσια σχόλια ἐπὶ σχολίων πού μιὰ φορὰ κ' ἓνα καιρὸ οἱ Γερμανοὶ ἑλληνιστὰί τὰ ἔβαναν σὲ πρώτη μοῖρα γιὰ νὰ μάθει κανεὶς τ' ἀρχαῖα γράμματα, εἰς βάρος ὅλης τῆς ὁμορφιᾶς πού τὴν ἀντικρούσαμε μὲ μῖσος.

Τώρα καὶ στὴ Γερμανία ἀκόμα, οἱ μελέτες γιὰ τοὺς ἀρχαίους γένονται μὲ πολὺ περισσότερο γούστο, ἀφίνουμε πού στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Γαλλία καὶ στὴν Ἀγγλία τ' ἀρχαῖα θέματα τὰ πραγματεύονται μὲ τόση χάρη καὶ γούστο, πού τὰ ζωντανεύουν. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ κάνουν σημερινά, θαρροῦμε ὅτι τὰ ζοῦμε.

Οἱ δικοὶ μας, ὅμως, καθηγητὰί, πού νὰ πάρουν εἶδηση ἀπ' αὐτὰ, βρῖσκονται πενήτα χρόνια πίσω καὶ ἐκεῖ πέρα βόσκουνε μακαρίως.

Γι' αὐτὸ χαίρουμε πολὺ πού βρέθηκε ἓνας ἄνθρωπος νάνε ἐπὶ τέλος σημερινός, νὰ συμβαδίζει μὲ τὴν ἐποχὴ καὶ νὰ εἶνε ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων μὲ ὅλα του τὰ ἐλαττώματα. Εἶνε ἀρχὴ καὶ σὲ κάθε ὥραία ἀρχήσυχοιοῦνται καὶ οἱ ἀρνητικὲς ὀφειλὲς τῆς συγκρινόμενης μὲ τόσες θετικὲς ὀφείλειες.

Ἡ διάλεξη γράφτηκε στὴν καθαρεύουσα. Πρῶτον, ὅτι ἡ καθαρεύουσα εἶνε καθαρεύουσα ἀληθινὴ πού εἶνε καὶ αὐτὸ σπάνιο φαινόμενο μέσα σὲ

όλους εκείνους που πετσοκόβονται για την καθαρεύουσα, ύστερα και να είχε την καλή διάθεση ο συγγραφέας να μιλήσει δημοτικά που φαίνεται ότι δεν του είχε γλώσσα αντιπαθητική, άραγε το περιβάλλον του τό επέτρεπε; Είνε ζητήματα που δεν τα ξέρουμε γι' αυτό το καλλίτερο είναι ν' αφίσουμε το συγγραφέα ελεύθερο στη γλώσσα που του άρξσει ή του επιβάλλεται και να του παρατηρήσουμε ότι αν και άξίζει χίλια συγχαρητήρια για τη γλώσσα και την απόδοση των παραφράσεων του, όμως τη δημοτική άς την επρόσεχε λίγο περισσότερο. Είμαστε βέβαιοι, όχι ότι δεν τη ξέρει, από πούθενά δεν φαίνεται ή αδυναμία αυτή, αλλά του λείπει ή συνήθεια της χρήσης. Κ' έτσι όπως είναι διαβάζονται οι παραφράσεις του με πολλή ευχαρίστηση.

Το θέμα της διάλεξης στρέφεται μάλλον γύρω στις λαθεμένες ή μη δοξασίες που άρράδιασαν τόσο άρχαίοι και σημερνοί συγγραφείς για τη ζωή και το θάνατο της Σαπφώς, παρά στο παρουνίασμα του έργου της που είναι τόσο ωραίο, έτσι ζωντανό, γεμάτο άρμονία, φώς, Ίωνική μελαγχολία, και κλείνει την ευγενέστερη και άδρότερη έκφραση του άρχαίου λυρισμού που σου άφίνει μετά την άνάγνωση για πολλή-πολλή ώρα διάφορες σκέψεις...

Άς ελπίζουμε ότι σε νέα ευκαιρία θα μιλήσει πλατίτερα για το έργο της, αφού μ'ς παρουσίασε τις γενικές γραμμές του βίου της Ποιήτριας και τον βεβαιώνουμε ότι έχει να γράψει τόσα ωραία πράγματα, που είναι καιρός να τα βρούμε, να τα νοιώσουμε κ' εμείς, χωρίς να τα περιμένουμε όλα να μ'ς τα πουν οι ξένοι.

Νά και μερικές παραφράσεις. Είναι μια όδη στην Άφροδίτη:

Άθάνατη θεά Άφροδίτη, ωραιόθρονη,
κόρη πολυτεχνήτρα του Διός, παρακαλώ σε,
ό βασίλισσα, με κημους πίκρες και βάσανα
μη την καρδιά μου τυρανής; μά έλα σαν κι' Άλλοτε
ήκουσες τη φωνή μου π'ο μακρηά κ' έτρεξες έδω
και άφηκες το λαμπρό παλάτι του πατέρα σου.
Σπουργίτες γρήγοροι τραβοῦσαν το χρυσό σου άρμα
έπάνω π'ο τη μαύρη γη κτυπώντες τα φτερά των,
και μέσα άπ' τον ουράνιο αιθέρα σ' έφεραν έδω,
όπου μ' ήρώτησες, θεά, με το μειδιάμα σου,
έπάνω 'ς το άθάνατο κι' όμορφο πρόσωπό σου,
τί έχω πάθει, κ' έσένα σε βοήθεια προσκαλώ,
και τό τί ή τρελλή καρδιά μου να γενή ποθει
και μουπες: "ποιός ή Πειθώ σ' άγάπην να σου φέρη
θέλεις Σαπφώ; ποιός σ' άδικεί και τη φιλιά σου διώχει;
"Αν σ' άποφεύγη, γρήγορα κατόπιν σου θα τρέξη,
τά δωρά σου αν δεν δέχεται, δικά του θα σου δώση,
κι' αν την άγάπη σου, Σαπφώ, προς τό παρόν δεν στέργη,
θα σ' άγαπήση γρήγορα, και σύ αν δεν τον θέλεις".
"Έλα και τώρα, κι' από τα βαρεία μου βάσανα
λευθέρωσέ με, ό θεά, και κάμε να γενούν,
ώσαν πιστή μου σύμμαχος, ό,τι ποθει ή ψυχή μου.

Η παρακάτω όδη αφιερωμένη στη φιλενάδα της Άνακτοριάν.

"Όσάν Θεός μου φαίνεται εκείνος,
που κάθεται αντίκρου σου κι' άκούει
όλα τα ζαχαρένια σου λογάκια
καθώς και τό εράσμιό σου γέλιο.
Μέσα στά στήθη μου ταράζει' ή καρδιά,
όταν γυρίσω και σε δώ εις την στιγμή
κόβει' ή γλώσσά μου, πιάνει' ή φωνή,
λεπτή φωτιά τό σώμα μου διαπερνά,

τά μάτια μου δεν βλέπουν, ταυτιά βουίζουν'
ιδρώς με περιχύνει και όλη τρέμω
κι' από τό χόρτο κτρινίζω π'ο πολύ
και από τον πόνο μου ώσαν τρελλή
ζοντά στο ψυχομάχημά μου φαίνομαι."

Νά πώς ψάλλει άπλά και με άφέλεια ή Σαπφώ μια συνειθισμένη θύμηση, στη φίλη της Άτθίδα που λείπει, που μαζί της θα χτένιζαν τα χαριτωμένα μαλλιά τους, μαζί θα στεφανώθηκαν με καλοσούδα ρόδα και μενεξέδες, θα συζητούσαν για όλα τα καλλιτεχνικά ζητήματα της μέρας, άθόρυβα, σαν γνήσιες μεσημβρινές, σαν ανατολίτισσες που ξετρελαίνονται για την άπόλαση, θα έφαγαν μαζί νόστιμα φαγητά και θα ήπιαν τό ωραίο κρασι της πολύκαρτης Λέσβου.

"Η γλυκειά Άτθίς μου άκόμη δεν έγύρισε,
κι' από τη λύπη μου έγω κοντεύω να πεθάνω'
θυμούμαι όταν έφηνες πώς έκλαιε πικρά,
και μουέλεγε "Σαπφώ μου τί σκληρά ή τύχη μας,
σ' όρκίζομαι πώς φεύγω από κοντά σου άθελα".
κ' έγω της άπεκρίθηκα: "εις τό καλό να π'ς
και μη ξεχνάς τη φίλη σου που τόσον σε ποθει'
κι' αν λησιμονής έσύ, σου τες θυμίζω έγω
τες τόσες μέρες τες ώραιες που περνούσαμε'
με στέφανα από ρόδα κι' από μενεξέδες
θυμάσαι που στεφάνωνες τά δόλχυσα μαλλιά;
τοίς γυρλάνδες που στον άσπρο σου λαιμό κρεμνούσες
πούσαν π'ο πολλών λογίων λουλούδια καιωμένες;
τά μ'ηρα τά βασιλικά, που άλειφες την κόμη,
κ' έπάνω σε προσκέφαλα καθόσουν μαλακά,
και τό χεράκι σου άπλωνες σε διαλεχτά φαγητά
κι' από ποτήρια καθαρά γλυκά ποτά ροφούσες; ...

Στην ίδια Άτθίδα μιλάει για τη Μνασιδίκα, φιλενάδα τους που έφυγε μακριά στις Σάρδεις της Λυδίας και ζει μάλλον εκεί πέρα με τις παλιές θύμησες του σχολείου της Σαπφώς.

"Η Μνασιδίκα ή φίλη μας, ωραία μου Άτθίς,
πέρα στις Σάρδεις κατοικεί μά ό νοός της είναι 'δω'
θυμάται πώς περνούσαμε μαζί στη συντροφιά μας,
όταν σε παρωμοίαζε μ' άθάνατη θεά,
κ' ήφφραίνετο στο άσμα σου τ' άρμονικό και θείο.
Μά τώρα μεσ' τοίς Λυδικές γυναίκες χύνει λάμψη,
σαν τό φεγγάρι τάχυρο, π' όταν ό ήλιος δύση,
άπό ταστέρια τούρανού περίσσια εκείνο λάμπει,
και ρίχνει τοίς άχτινές του στο κύμα του πελάγους,
και μεσ' τά λουλουδόσπαρτα χωράφια και στους κάμπους,
που ή δροσιά ή άπαλή παντού 'ναι σχορπισμένη,
και πάνω στα τριαντάφυλλα και τον λωτό τον μελένιο.
Κι' όταν ό νοός της προς έδω συχνά πυκνά γυρίζη,
και της Άτθίδος τόνομα τά χείλη της προσφέρουν,
τόδος τρώγει τό σώμα της και πόνος την καρδιά της.
Και μεσ' την μαύρη τη νυχτιά άκούω ν' άντηχη
μέσ' άπ' τό άγριο πέλαγος ή γνώριμη φωνή της
και σαν να λέγη λυπητερά "μη με ξεχνάτε φίλοι".

Νά πώς τραγουδάει άκόμα τό γυρισμό του άδελφού της από την Αίγυπτο που έξοδσε κει χάμου ζωή παράλυτη με την έταίρα «Διωρίχαν» που για την όμορφιά της της έδωσαν τό χαϊδευτικό όνομα «Ροδώπις».

Όλόχρυσες Νεραίδες, δώστε ό άδελφός μου

εὐευχισμένοις κ' ἄβλαβος σὸ σπῖτι του νὰ φθάσῃ,
κ' ὅσα ἡ καρδιά του πιθυμῆι γρήγορα νὰ γενοῦν,
κ' εἰς ὅσα δὲν ἐπέτυχε τώρα νὰ τὰ κερδίσῃ,
γιὰ τὴν χαρὰ τῶν φίλων του καὶ τῶν ἐχθρῶν τὴν λύπη.
Κ' εἶθε ποτ' ἄλλη μιὰ φορὰ μὴ μὲ κακοκαρδίση,
ἀλλὰ νὰ θέλῃ νὰ τιμᾷ πάντα τὴν ἀδελφὴν του.
Κι' ἂν κάποτε τὸν πείραζα, γρήγορα νὰ ξεχάσῃ
τοὺς στίχους κείνους τοὺς μικροὺς τοῦ τοῦγραφα μὲ πόνο,
κ' ἄνοιξα μέσ' στὰ στήθη του φαρμακερὴ πηγήν
καὶ δόστε νάλλῃ ποθητὸς μέσα στους συμπολίτες,
ἀφοῦ μέσ' ἀπ' τὰ στήθη του τὸ πάθος ξερριζώσῃ...
Κι' ὅταν στὴ γῆ τὴν πατρικὴν τὸ πόδι του πατήσῃ,
καλαὶ θεά μου, δόστε του σύζυγο ἄξια ναῦρη,
ἀπὸ τῆς Λέσβου τοῖς καλῆς καὶ διαλεχτῆς παρθένες.
Καὶ σὺ Ροδάκι, στριγγλα χαμῆλωσε τὸ μέτωπο,
καὶ γύρευε ἄλλου ἀγκαλιὰ κατὰ τὸ σύστημά σου...

ΤΩΝΗ ΧΡΗΣΤΙΔΗ: ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ — Ὁ κ. Τώνης Χρησιδῆς ἔγραψε μιὰ συλλογὴ ποιήματα μὲ τ' ὄνομα «Τραγοῦδια». Φαίνεται, ὅτι ὁ κ. αὐτὸς γράφοντας τοὺς στίχους εἶχε κάποιο σκοπὸ ὀρισμένο, καὶ ἀπευθύνονταν σὲ ὀρισμένο πρόσωπο. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ποίηση του, ἰδιαιτέρως ἡ ἐλεγειακὴ, ποὺ δὲν εἰμποροῦμε νὰ μὴ τὴν ὀνομάσουμε *poésie romanesque* ἢ μᾶλλον στίχους τυπωμένους σὲ κάρτ-ποστάλ. Τὰ ποιήματα αὐτὰ ἐγράφονταν καὶ θὰ γράφονται ἀκόμα ἀπὸ νέους γιὰ τὰ γλυκὰ μάτια μιᾶς ὁμορφῆς παιδοῦλας μὰ ἢ δὲν δημοσιεύονται ἢ δὲν ἔχουν ἀξιώσεις, καθὼς θὰ συμβαίνει καὶ μὲ τὰ «Τραγοῦδια» τοῦ κ. Τώνη Χρησιδῆ. Χρειάζεται, ἄραγε, νὰ τὸν βεβαιώσουμε ὅτι δὲν εἶνε λυρισμὸς αὐτὸς ποὺ μεταχειρίζεται, μῆτε οἱ στίχοι του ἐλεγειακοί, ἢ φλογερὴ καὶ ἀπαλὴ αὐτὴ ἔκφραση τῆς ποίησης ποὺ μετουσιώνει πολλὰς φορὰς ὅλα τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων ζώων καὶ συμπυκνώνει σ' ἓνα ἁρμονικὸ κατακόρυφο τὴν εὐγένεια, τὴν ὀρμὴν, τὴν ἀπαλότητα, τὴ μελαγχολία καὶ τὴν χαρὰ. Πρωτοῦμε τὸν κ. Τώνη Χρησιδῆ, βρῖσκει νάχει ὁ στίχος του τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ρητορικότητα;

ΜΙΑΤΟΥ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ: Ο ΑΡΡΩΣΤΟΣ — Ἐνα δράμα μὲ ὅλα τὰ νεανικά σφάλματα δίχως καμμιά ἀρετὴ, ἔτσι εἰμπορεῖ νὰ συνοψισθεῖ τὸ ἔργο τοῦ κ. Μ. Κουντουρά. Ἡ κλινικὴ εἶνε στὴ μέση. Ἡ σύφυλη καὶ ὅλες οἱ ἄλλες γυναικεῖες ἀρρώστειες στὴν ἡμερησία διάταξη, δίχως λόγο, δίχως κατευθύνση, μὲ ὄνειρα, μὲ ὑστερισμούς, μὲ φωνές, μὲ σκοτωμούς καὶ ἄλλα πράγματα φανταχτερὰ, ἀνούσια καὶ ἀνόσια.

Ἡ κλινικὴ μόδα πέρασε, ὁ Καμπύσης ἦταν σ' ἐμᾶς ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος καὶ ἦταν καιρὸς. Ἡ Ἰταλικὴ σχολὴ τοῦ Lombroso εἶχε τὸν λόγο, σήμερα καὶ αὐτὴ ἀκόμη σὲ μερικὰ σημεῖα δὲ στέκει καθόλου καλὰ στὰ πόδια τῆς, ὥστε ἡ παρουσία τοῦ «Ἀρρωστοῦ» τοῦ κ. Κουντουρά ἦταν ὀλωσδιόλου περιττή.

Ν. ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ: ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ — Θὰ ἦταν προτιμώτερο μᾶς φαίνεται γιὰ τὸν κ. Σαντοριναῖο νὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ μάζευε μερικὰ «Ἀγριολοῦλουδα» ἀκόμη, παρὰ ποὺ ἀνακατεῖται στὸ διήγημα. Ὅχι, ὅτ' εἶνε γιὰ πέταμα, ἀλλὰ τοῦ λείπει, ἢ πρωτοτυπία, ἢ σημερινὴ ζωὴ ποὺ ὑπάρχει σὲ σπέρμα στὰ τραγοῦδια του.

Οἱ ἱστορίες του τ' ὀμολογοῦμε ὅτι εἰμποροῦν νὰ διαβαστοῦν ἀπὸ τὸν πολὺ τὸν κόσμον ὄχι ὁμῶς καὶ ἀπὸ μελετημένο κοινόν. Ἦταν καλῆς γιὰ καμμιά δεκαετητηριὰ χρόνια πίσω, τὸ πολὺ-πολὺ στὴν ἐποχὴ ποὺ φάνηζαν τὰ «Λόγια τῆς Πλώρης» τοῦ Καρκαβίτσα, ποὺ ἂν μένον, μένον ὄχι τόσο γιὰ

τὴν οὐσία τους ἢ γιὰ τὶς τάσεις τους ἀλλὰ γιὰ τὴ χάρη ποὺ διηγεῖται ὁ συγγραφέας τὶς ἱστορίες του.

Ἴσως, νὰ ποῦνε μερικοί, ὅτι προσπαθοῦμε νὰ καταστρέψουμε ὅ,τι ἔχει ἑλληνικὴ μορφή, ζωὴ ἑλληνικὴ πρὶν μᾶς κατηγορήσουν ὡς σκεφτοῦνε μὲ εἰλικρίνεια καὶ ὑστερα ὡς ποῦνε ὅ,τι σκέφτονται.

Μ. ΡΟΔΑ: ΤΟΠΟ ΣΤΗ ΖΩΗ, ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΔΥΟ ΜΕΡΗ — Δὲν εἰμποροῦμε νὰ καταλάβουμε, ἀκριβῶς, τὸ σκοπὸ ποὺ ὁ κ. Ροδάς ἔγραψε τὸ δραματάκι αὐτό. Νὰ ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον τῶν κοινωνικῶν προλήψεων ἢ γιὰ νὰ γράφῃ δράμα. Θαρροῦμε νὰ μᾶς πιστέψῃ, ὅτι δράμα δὲν εἶνε, μῆτε κἂν ἔχει σχέση, ἐπειδὴ ὄχι μόνον τοῦ λείπει ἡ δραματικὴ βαρῦτητα καὶ ἰσορροπία ἀλλὰ καὶ τὸ θέμα του στρεφεται κάθε δραματικὴ ἀφορμῇ. Τὰ κοινωνικά, λεγόμενα, δράματα ποὺ εἶνε σχεδὸν ἀποκλειστικῶς διδακτικὸς ὁ σκοπὸς τους ὅπως καὶ ὅλη ἡ τέχνη ὅταν συμβαίνει νὰ εἶνε διδακτικὴ, γιὰ νὰ σταθοῦν χρειάζεται συγγραφέας μὰ πολὺ γενὸς, γιὰ νὰ βαστήξῃ ὅλο αὐτὸ τὸ ἀνταισθητικὸ βάρος καὶ νὰ τὸ κάμῃ ἀπὸ μισητὸ συμπαθές. Αὐτὸς ἀκόμα ὁ Ἴψεν ποὺ φθάνει σὲ σημεῖα τελείας μεγαλοφυΐας ἔχει σιγὰ στιγμὲς ὅπου τὸ δράμα του ξεπέφτει σὲ διδακτικὸ διάλογο δίχως καμμιά δράση καὶ τὸ θέατρο του φαίνεται ἀδειανόν. Ὁ κ. Ροδάς ἀπέτυχε τελείως καὶ δὲν εἰμποροῦσε νὰ γίνῃ ἀλλιῶς τέτοια κατευθύνση ποὺ ἠθέλησε νὰ δώσει στὸ δραματικὸ ταλέντο του. Ἐκεῖνο ὁμῶς ποὺ θέλομε, ἀνεξαρτήτως τῆς δραματικῆς ὑφῆς, νὰ τοῦ παρατηρήσουμε πολὺ, ὅτι ἀπὸ τὸ διάλογο του λείπει καὶ ἡ σχετικὴ ἀκόμα γνώση τοῦ θεάτρου ὅσον ἀφορᾷ τὸ δέσιμο τῶν ἐπεισοδίων, τὸ ἔμπα καὶ τὸ ἔβγα τῶν προσώπων, πρὸ πάντων ὁμῶς δὲν ἀφίνει κανένα πρόσωπο νὰ μιλήσῃ ἐλεύθερα ἐκεῖνα ποὺ νοιῶθει, ἀλλὰ μπαίνει αὐτὸς καὶ μιλάει γιὰ ὅλα τὸ ἴδιο—ὄχι βέβαια ὅτι δὲν ἔπρεπε ὁ συγγραφέας σ' ἓνα πρόσωπο νάχει τὴν τελευταία λέξη—καὶ ἡ στερνὴ tirade τῆς Ἠλέκτρας εἶνε ἀπελπιστικὴ, δίχως ζωὴ, δίχως ἐπανάσταση σὰν ν' ἀποστηθίζει τὸ μᾶθημα ποὺ τῆς ἐδίδαξεν ὁ συγγραφέας τῆς, διδακτικὴ καὶ ἐπομένως βαρετὴ, ἀντὶ νὰ εἶνε τὸ κατακόρυφον.

ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΟ — Στὸν «Κόσμον» τῆς Σμίρνης, φύλλο Ἰουλίου, ὑπάρχει μετάφραση τοῦ κ. Μ. Τσακίρογλου ἑνὸς ποιήματος τοῦ Ταφιρ Φικρέτ ἀπὸ τῆ συλλογῆ του «Σπασμένη Λύρα» ποὺ δημοσιεύθηεν ἐδῶ καὶ 15 χρόνια. Κατὰ τὸν μεταφραστὴ ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἔχει ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον τῆς συνειθισμένης στιχογραφίας, εἶνε ἀπλὸς στὴν ἔκφραση καὶ ἀρέσκειται μᾶλλον στὴν περιγραφή τῆς φύσης.

Τὸ παρακάτω ποίημα εἶνε μετάφραση μεταφράσεως ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς κατασκευῆς τοῦ κ. Τσακίρογλου, διότι ὁ μεταφραστὴς ἐφρόντισε μὲ ὄλη του τὴν καρδιά ἓνα τόσο τρυφερὸ ποίημα, ποὺ σαρταράει ἀπὸ ζωὴ, κ' ἔχει ὅλη τὴ βαθειὰ καὶ ἡδονικώτατη λυρικὴ ἔκφραση, νὰ τὸ ἀποδώσῃ στὸ ρωμέικο τελείως πτόμα. Κ' ἔτσι δὲν μένει ἀπὸ αὐτὴ τὴ ζωντανὴ ἵπαρξη παρὰ ἡ εὐγενικὰ ἔκφραση τῶν πεθαμένων χαρκτηριστικῶν ποὺ ὅσο κ' ἂν προσπαθοῦμε νὰ τὴ ζωντανέψουμε ἐξακολουθεῖ νὰ μυρίζει πτωμαίνῃ.

ΝΥΧΤΑ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥ

Ὡ...

Ἔλα σὲ τούτης τῆς βραδείας τὴν ἀγάλην,
σὰν πνεῦμα νυσταλέο καὶ βουβὸ τῆς φύσης
νὰ μείνουμε ἀναισθητοί, ἐξοστατικοί,

μιά στιγμούλα αιώνα κ' ευτυχισμένη.
"Α! ποιός ξέρει αν ή άποφινή νυχτιά
δέν είνε τής αγάπης μας ή ύστερη,
και τώρα κάθε λεπτό ζωής ευτυχισμένης που μās δίνει
πρέπει τό δίχως άλλο να τό μετράμε με προσοχή.
Κύττα τό σάλο των λαμπρών κυμάτων,
όμοια με στήθος που σπαρταράει, διάπλωτο
κ' έτοιμο να δεχτεί την προσβολή του έρωτα.
Τό κάθε τί γλυκολογιάζει ήρεμο και άθόρυβο,
βυθισμένο σε άλάκαιρου του κόσμου
τό άπέραντο μυστήριο, τόσο πολυ
π' αυτή ή σιωπή παντού σοροπίζει τον τρόπο.
Σά νυχτοπούλι έτοιμο να φύγει,
στο φτερό, μοιάζει ή άσπλαχνη τούτη νυχτιά
ας ριχτούμε γλήγορα στην άγκάλη ό ένας του άλλου,
ν' άπολαύσουμε στιγμές εδδαιμονίας.
Ποιός ξέρει αν είνε αυτής τής αγάπης μας
οί στερνές' όμως κάθε στιγμή
του έρωτα που γενόμαστε, ξεσιώνεται
τό δίχως άλλο, με την αιωνιότητα.

RICHARD DEHMEL : Ο ΕΡΓΑΤΗΣ — Τώρα τα τελευταία χρόνια έντχε
να γραφτόνε κάμποσα έλληνικά ποιήματα για τον Έργάτη. Δυστυχώς ανά-
μεσα σε δαυτα μήτε μια φορά δέν εμπορέσαμε να βρούμε τίποτε άλλο
έχτός από την έξωτερική μορφή. Η ψυχή του έργάτη δέν φαίνεται πουθε-
νά, ό δικός του κόσμος των όνειρων, οί ευγενικές του επιθυμίες, οί τάσεις
του προς μια ζωή όραιότερη δέν λαμβάνονται υπ' όψει καθόλου.

Νά για πίο λόγο μεταφράζουμε τό παρακάτω ποιήμα του μεγάλου λυ-
ρικού τής Γερμανίας Richard Dehmel. Ίσως να χρησιμεύει για μάθημα
σ' εκείνους που άσχολούνται με τον έργάτη και να δύνουνε να δίνουνε κά-
ποια προσοχή και στην ψυχή του :

Ο ΕΡΓΑΤΗΣ

"Εχουμε τό κρεββάτι μας, εχουμε τό παιδί μας,
γυναίκα.

"Εχουμε ακόμα δουλειά και πολυ συχνά βέβαια,
ένα τόσο μονάχα μās λείπει
για να εϊμεθα ίδια ελεύθεροι σαν τα πουλιά :
ό χρόνος μονάχα.

"Όταν κυριακάτικα μέσ' απ' τους κάμπους,
παιδί μου,
όταν βλέπουμε κάτω απ' τά στάχνα κει χάμον,
να λάμπει τό κοπάδι των γαλάζιων χελιδονιών,
ώ, τότε, τό ταπεινό φόρεμα δέν μās λείπει καθόλου
για να εϊμεθα ίδια όραιοι σαν τα πουλιά :
ό χρόνος μονάχα.

"Ό χρόνος μονάχα ! Νοιώθουμε τον άγέρα τής τρικυμίας
εμείς ό λαός.

Μονάχα μια μικρούλα αιωνιότητα
τίπτε δέν μās λείπει γυναίκα, παιδί μου,
για να εϊμεθα ίδια τολμηροί σαν τα πουλιά :
ό χρόνος μονάχα.

PAUL FORT : Η ΑΙΩΝΙΑ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (Α' Βιβλίο) ακολουθούμενο από
τό En Gâtinais. "Ο Paul Fort ξαναεώνεται : ό λυρισμός μιας τέχνης πάντα
επιδέξιας, είνε τώρα, σά να πούμε, ψυχοκρατικός." Αν παίρνει ακόμα όλη του
την ποιήση από τα πράγματα, θέλει νάμπει ό ίδιος στη σειρά των πραγμάτων :
κάθεται ευχάριστα στο « παρατημένο παρεκκλήσι » του και τραγουδιέται με
φρονή δυνατότερη από τό συνειθισμένο άκομπανιαμένο των άηδονιών.
"Υπάρχει, αλήθεια, στον Paul Fort μια πλησμονή ποιήσης που μαγεύει,
και ή ευχέρεια άφίνει σχεδόν άπαρατήρητα τα άδιάκοπα ευρήματα του,
ώστε να κερδίζει κανείς όταν τον ξαναδιαβάζει. Λόγου χάρη ό στίχος :

"Ελεγα στη ζωή μου : "Όνειρο μου

δέν είνε μια θαυμάσια ιδέα ; Και αυτή ακόμα ή υπόθεση του ποιήματος
είν' έξοχη : στην άνάπαρη τής καρδιάς δύναται να τραγουδήσει την ψυχή
τής παιδιάτικης ήλικίας. Είνε ή στιγμή να σμίξει τα δάκρυα με τη δροσιά,
να ύφάνει θύμησης πίο βαλσαμωμένες ολόγουρα στην άνοιξη που άναζει.

Στό "En Gâtinais" είνε ό Paul Fort τής Ile de France, Mortcerf
Repos de l'áme au bois de l'Hautil. Βρίσκουμε ξανά εκεί μέσα τη χάρη
του, τη δροσερότητα του, τη φαντασία του, τό πνεύμα του.

"Επίσης στην γ'. έκδοση του βιβλίου του Ile de France προσθέτει
καινούργια ποιήματα. Νά ένα απ' αυτά :

Η ΜΟΥΕΤ

Περνάει τη Σανλίζ ένα ρυάκι απαλώτερο απ' τη μεταξωτή κορδέλλα τής
Κυριακάτικης φούστας σου, κάτισπη ως είνε ή πόλη, μια διάφανη κορδέλλα
γλυκού νερού, ή Μουέτ, που ή καρδιά σου γροικα κάτω απ' τους κλώνους.

Νέα καρδιά, άκου, άκου, πές πόσο ζωηρή είνε ή χαρά σου ν' άγροι-
κας κάτω απ' τά ρόδα, τις ιτηές και τα γαλάζια γιοφύρια, τη Μουέτ, ρυάκι
που διαβαίνει φιλόνας τις όχθες του με νόστιμες φούσκες όπως τά χείλια
των παιδιών.

"Άκου λιγάκι, αγαπημένη καρδιά, όλ' αυτά τα ψάρια που πηδάνε και
φτιάνουν άπαλά γιοφύρια από λάμπεις φευγαλές πάνω απ' τις συνεγένες
άντιλαμπές έκατό ρόδων. Νέα καρδιά, όπου όλ' άντηχούν, πές πόσο ζωη-
ρή είνε ή χαρά σου.

Οί επιδέξιοι τοξότες τής μέρας με τά δάχτυλα των χρωματισμένων
ιτηών γλιστρούν στα καλάμια που χάνουν τις δροσοστάλες των : απ' αυτές
τις ζωντανές νότες ό μουσικός κατακλυσμός γεμίζει τραγούδια και τη μια
όχη και την άλλη ! "Ω πόσο ή χαρά σου είνε ζωηρή !

Ταράζεσαι σαν τρέλλα με χρυσά κουνουνάκια βλέποντας ν' αλληλοϊρι-
δώνονται τα κυματόφωτα και να πετούν φουσακίδες που μονάχα σύ ξέρεις
ν' άκούς, σε μια γαλάζιαν άχνη όπου τρέμει όλο τό πρίσμα.

"Λέρινα τραγουδών, τα παιχνίδια αυτά ενός άπλοϊκού νερού : αυτές οί φου-
σακίδες που πέταξαν εχουν τραγούδια που σε μεθάνε, όπου τό σήκωμα ταράζει
μια κουνουνίστρα που άποκρίνεται στο μικρό κοιμισμένο χεράκι ενός παιδιού.

LEON DEUBEL : ΑΛΛΟΥ — Ἀχόρταγος γιὰ τελειότητα, συμπτυκνώνει σ' ἓνα ἀπαλό καὶ δυνατὸ ρυθμὸ καὶ σὲ γλώσσα σοφὴ καὶ καθάρια τὶς ποιητικῆς του σκέψεις. Εἶνε καλλιτέχνης πού θά τὸν ἀγαποῦσε ὁ Μαλλαρμέ. Νὰ ἔνα ἀπὸ τὰ ἔξι ποιήματα πού ἀποτελοῦν τὸ μικρὸ φυλλάδιο μὲ τὸν τίτλο « Ἄλλου ». Στὸ ἑλληνικὸ ἔξι ἀπὸ τὴν ποιητικὴ σκέψη δὲν ἴμπορεῖ νὰ θαυμάσει κανεὶς τὴ γλώσσα, τὴ σύνταξη καὶ τὸ ρυθμὸ, χαρακτηριστικὰ τοῦ ποιητῆ :

ΟΝΕΙΡΕΜΕΝΟΣ ΜΑΗΣ

Ἦ γιορτῆ, πού οἱ μπαξέδες παραβγαίνουν στὰ κάλη
 Σὲ φυλάγω στὰ μάτια μου γιὰ νὰ θαμᾶξω τὸν τάφο μου :
 Ἐδῶ, ἀπὸνα ψηλὸ μπαλκόνι, ξεχύνεται ἡ γλυσὶνα
 Καί, σταλακτιτῆς γαλάζιος ἐκρέμασε τὴν εὐωδιά της.
 Ἐκεῖ, γὰ ν' ἀκουμπήσει τὸ βασίλειο ὅπου ζητάνε θέση τόσα λουλούδια
 Τὸ ρόδο, στίς πυροστιές του καίει, φλογίζοντας τὴ μικροῦλα κοιλάδα,
 Ἐκεῖ, τὸ κρῖνο διαωνίζει μιὰ ἀνάπαψη περιστεριοῦ
 Σκλαβωμένου, ἀνεπίστροφα, ἀπὸνα δεξιὸ πουλολόγο.
 Καὶ τίποτε δὲν προδίνει καλύτερα τὴν ὑποσχεμένη μακρινὴ χώρα,
 Σὰν αὐτὰ τὰ μισοειδωμένα λειβάδια, πού πάνωθὲ τους ἡ αὔρα
 Περνάει, σὰν φόρεμα σὲ ἄστρινο οὐρανό.
 Καὶ ἀκόμα οἱ μεθυσμένες ἀπὸ περηφάνεια δυνατῆς ἐπαναστάσεις
 Τῶν κορυφῶν πού εἶνε γερασμένες ἀπὸ χιόνι καὶ χαμηλοτυμένες μὲ σιῖρια
 Ἄπ' ὅπου ξεπετιέται ἓνα κοπάδι ἀπὸ ζωηρῆς πηγῆς.

ΝΟΤΗΣ Κ. ΡΟΝΤΑΚΗΣ — Γεννήθηκε τὴν Πόλι στίς 5 τοῦ Ἀπρίλι 1882 καὶ πέθανε στίς 28 τοῦ Γεννάρη 1907.

Ἡ ἀνήσυχη ψυχὴ του, ἡ ζωηρὴ φαντασία του εὗρισκε τὸν τρόπο νὰ καταφεύγει συχνὰ στὸν αἰθέριο κόσμον τῆς τέχνης καὶ τῆς φαντασίας, πού εἶνε ἡ μόνη ἀληθινὴ παρηγοριὰ τῆς εὐγενικῆς ψυχῆς καὶ ἀπ' ὅπου τόσο πρόωρα καὶ ἀπροσδόκητα ὁ θάνατος ἦλθε νὰ τὸν ἀρπάξει καὶ ἔτσι ξεφύλλισε τὰ τόσα χρυσὰ ὄνειρα τῆς μελέτης καὶ παραγωγῆς του, σόφισσε τοὺς τόσους ἄγιους καὶ ἱερούς πόθους πού γύρω στὴν παρδιά του τὴ μεγάλη φτερούγιαζαν.

Ἀπὸ τὴ θερμὴ του ἀγάπῃ γιὰ κάθε ὥρατο καὶ ἀληθινὸ πού ἡ φυσικὴ του καλαισθησία τὸν ξεχώριζε εὐκόλα ἀπὸ τὸ πολυπλοκώτερον περιβάλλον, τοῦ ἔφυγε ἡ ζωὴ ἀσυναίσθητα καὶ ἔξαφνα στίς ποθητῆς του μελέτες ἐπάνω μαράθηκε.

Τὸ δημιουργικὸ του ἔργον πού μένει ἀνέκδοτον εἶνε Κριτικῆς καὶ Αἰσθητικῆς μελέτης: Ὁ Σολωμός, ὁ Πολυλάς, ὁ Καλοσοῦρος, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Ζαλοκώστας, ὁ Μαρκοράς, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Μαρτζώκης, ὁ Καμπύσης κ. ἄ. Βρίσκονται καὶ ἄλλα πολλὰ σημειώματα πού θὰ ἀποτελείωναν ἕναν μεγάλο τόμον—τὴν ἀπλοελληνικὴ Ἱστορία τῶν Γραμμάτων. Ὁ Σολωμός μόνον εἶνε τελειωμένος, ὅλα τ' ἄλλα ἀτέλειωτα.

Μιὰ τριλογία: Ἄνθη καὶ αἷμα—μὲ δράματα ἢ Ἀνάσταση, ἢ Γυναῖκα καὶ ὁ Πιλότος—μισοτέλειωτη. Καὶ ἄλλες διάφορες παρατηρήσεις.

Ἄπ' τὰ ἀνέκδοτα του δημοσιεύουμε σ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιον τὴν κριτικὴν του γιὰ τὸν Μαρκορά πού εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς στείλει ὁ ἀδερφός του Γιώργος Κ. Ροντάκης (Γκούρας ὁ Ἀλειτούργητος). Σὲ κατοπινὰ φυλλάδια θὰ δημοσιεύσουμε καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα ἔργα αὐτοῦ τοῦ γεροῦ λογοτέχνη.